

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน
เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี

สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

The Research and Development Tourism Resource Bases
of Thai – Chinese Cultural for Revitalizing the Tourism in
Thonburi Areas to Creative Tourism.

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา วัฒนบุญญา และคณะ

เมษายน 2563

เลขที่สัญญา RDG62T0077

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน
เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี
สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

The Research and Development Tourism Resource Bases of Thai
– Chinese Cultural for Revitalizing the Tourism in Thonburi Areas
to Creative Tourism.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา วัฒนบุญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อาจารย์เดชสิทธิ์ รัชมีวงศ์พร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อาจารย์มีเดียณ จูมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

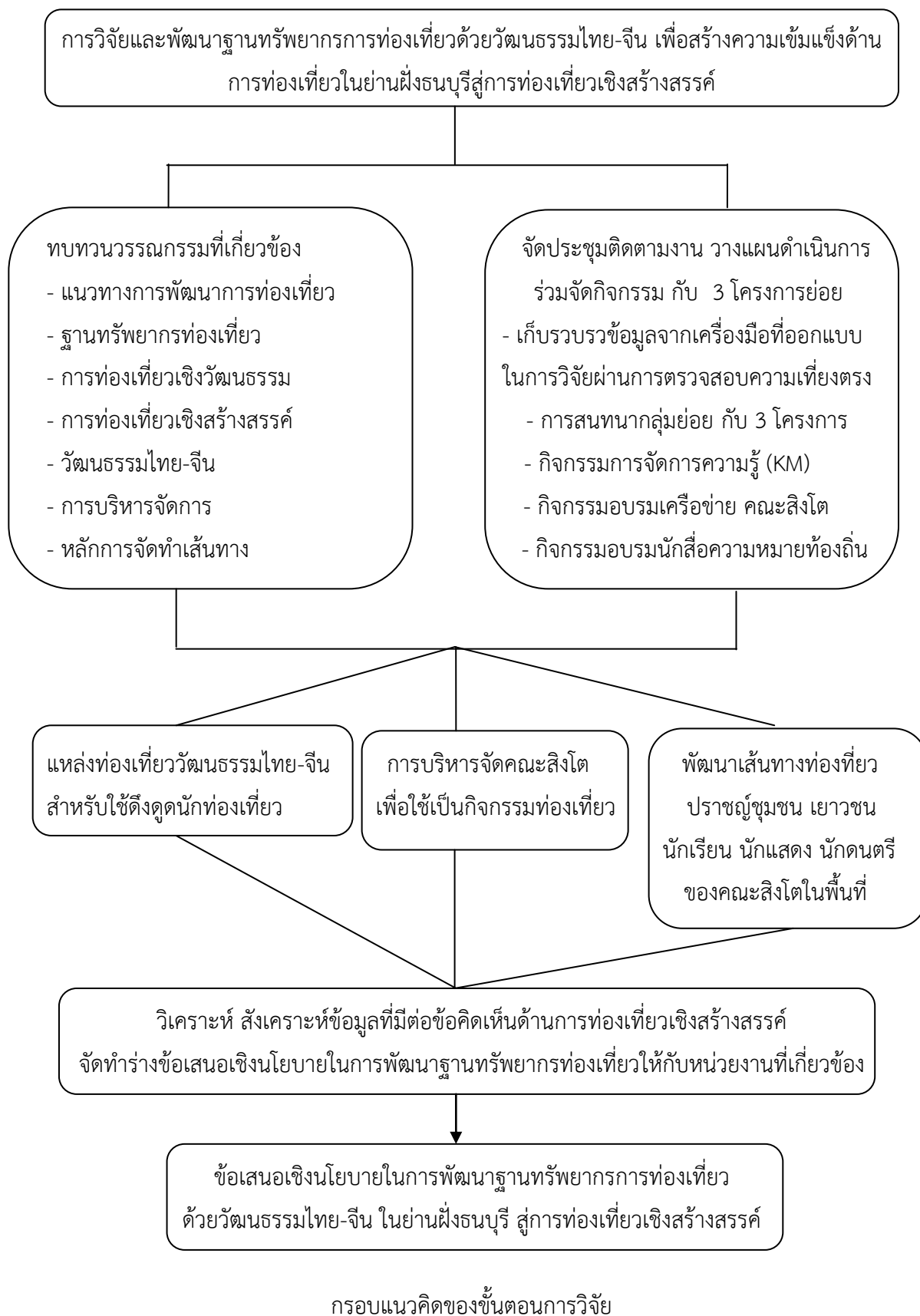
แผนงานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้อำนวยการแผนงาน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา วัฒนบุญญา สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บทนำ

ฝั่งธนบุรีประกอบด้วยชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเนิ่นนาน ผู้คนในปัจจุบันยังคงยึดโยงอยู่กับพื้นที่ประเพณีและความเชื่อที่ผูกพันกับสถานที่สำคัญ ๆ ในย่านเก่าแก่ เช่น คลองสาน ภาษีเจริญ ท่าดินแดง ตลาดพลู และสวนสมเด็จย่า ส่งผลต่อมาในเชิงธุรกิจกระจายการค้าขายที่นำเอาวัฒนธรรมไทย-จีน จากย่านฝั่งธนบุรีมายังฝั่งพระนครในย่านสำเพ็งและเยาวราช ด้วยคนจีนมีความเชื่อเรื่องความอุดมสมบูรณ์ในการดำเนินชีวิตเน้นความอดทนมานะชอบค้าขายให้ร่ำรวยในวันข้างหน้า ความเชื่อเหล่านี้ถูกถ่ายทอดสู่วัฒนธรรมการกินและการบริโภคอุปโภคต่าง ๆ โดยเชื่อว่าเมื่อได้กินอาหารและผลไม้ที่เป็นมงคลจะทำให้ชีวิตรุ่งเรืองมั่งคั่งมีอายุยืนยาว ดังนั้นทุกชุมชนในย่านฝั่งธนบุรีจะปรากฏร่องรอยของวัฒนธรรมการเล่น ประเพณีและพิธีกรรมในศาลเจ้าต่าง ๆ ถ่ายทอดผ่านความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและสัตว์มงคลอย่างสิงโต ย่านฝั่งธนบุรีจึงมีคณะสิงโตมากถึง 19 คณะ มีรูปแบบการแสดงที่แตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่ที่มีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาการเล่นเป็นแบบกายกรรมและแข่งขันในกีฬาวูซู ได้แก่ สิงโตพื้น สิงโตต่อตัว และสิงโตโดดเสาดอกเหมย หากใครได้อุปถัมภ์หรือครอบครองคณะสิงโตแล้วจะทำการค้าเจริญรุ่งเรือง จะเห็นได้จากบ้านคฤหาสน์จีนวัดเก่าแก่จะปรากฏลวดลายของสิงโตในงานสถาปัตยกรรมบ้านเรือนและงานศิลปะถ้วยชามโบราณ สำหรับวัฒนธรรมการบริโภคของคนจีนยังมีความเชื่อเรื่องการกินดีกินอ้ม มั่งมีศรีสุขถ่ายทอดเป็นอาหารขนมเครื่องดื่มโกปี้ดังประจำถิ่นที่บ่งบอกอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มคนจีน 5 กลุ่ม ที่เข้ามาตั้งรกรากในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา ได้แก่ จีนฮกเกี้ยน จีนแต้จิ๋ว จีนไหหลำ จีนกวางตุ้ง และจีนแคะ การสืบทอดวัฒนธรรมไทย-จีน จึงได้ติดตามกลุ่มคนเหล่านี้มาด้วย กระจายตัวเป็นชุมชนริมน้ำเจ้าพระยาเรื่อยมาจนถึงคลองบางกอกใหญ่ สะท้อนภาพวิถีชีวิตการค้าขายบนสายน้ำอย่างเด่นชัดเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่ม FIT และกลุ่มที่มีความสนใจท่องเที่ยวเรียนรู้ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวจากเครือข่ายวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยสิงโตคณะหลงเทียนไทยแลนด์ วัดนวลนรดิศ คณะศิษย์หลวงพ่อวิเชียรมนู วัดอินทาราม และเครือข่ายกิจกรรมทำขนมกุยช่ายตลาดพลู

การพัฒนาฐานทรัพยากรท่องเที่ยวโดยใช้ทุนมนุษย์และทุนวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี ถือเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อประเพณี สถาปัตยกรรมศิลปกรรม ศิลปะการแสดงการเล่น กับสินค้าอาหาร และสร้างเครือข่ายสิ่งโตฝั่งธนบุรีเพื่อให้เกิดกระบวนการของการมีส่วนร่วมในชุมชน นำมาสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยตระหนักถึงการพัฒนาชุมชนในเชิงนโยบายและเชิงพาณิชย์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย มีดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาฐานทรัพยากรท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน 3) เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย และ 4) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา คือ ฝั่งธนบุรี เขตคลองสาน-เขตธนบุรี และพื้นที่เกี่ยวเนื่องทางวัฒนธรรม วิธีดำเนินการวิจัยของ 3 โครงการย่อย มีความสอดคล้องในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ประยุกต์ใช้เทคนิควิธีวิจัยแบบผสมสามเส้า (Triangulation mixed methods design) ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณร่วมกัน ทบทวนวรรณกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น การประชุมร่วมกับผู้นำชุมชน สัมภาษณ์ที่ด้านกายภาพ ศึกษาสำรวจด้วยวิธีทำแบบสอบถาม และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อค้นพบและข้อมูลที่เป็นจริงมีความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศึกษาในเขตคลองสาน-เขตธนบุรีมีพื้นที่เกี่ยวเนื่องทางวัฒนธรรมถึง 24 ชุมชน มี 7 ชุมชน มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยวตรงกับข้อกำหนดศักยภาพตามหลักเกณฑ์และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว จากการประเมินแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบที่บ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ชุมชนสวนสมเด็จย่า ชุมชนหลังโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี ชุมชนท่าดินแดง ชุมชนอาเนียว ชุมชนวัดกุฎีจีน ชุมชนวัดอินทาราม และชุมชนตลาดพลู นำมาดำเนินการวิเคราะห์ทั้งเชิงเนื้อหาและปริมาณ จากนั้นวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) พร้อมสังเคราะห์ (Synthesis) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของ 3 โครงการย่อย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ชุมชนในย่านฝั่งธนบุรี 7 ชุมชน มีเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อประเพณี คือ ศาลเจ้ากวนอู ด้านสถาปัตยกรรมศิลปกรรม คือ บ้านหลัง 1919 ด้านศิลปะการแสดงการเล่น คือ ลิเก และด้านสินค้าอาหาร คือ ขนมกุยช่าย ผลจากการวิเคราะห์นำไปสู่การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP)

ส่วนที่ 2 การจัดการคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี มี 5 คณะ ได้แก่ คณะศิษย์หลวงพ่อบุญเรือง คณะศิษย์เทวธรรม คณะศิษย์ลูกชายมงคล คณะหลงเขียนไทยแลนด์ และคณะศิษย์หลวงพ่อก้าว เป็นคณะสิงโตที่มีการจัดการที่เอื้อต่อการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนำมาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว และมีเครือข่ายคณะสิงโตย่านฝั่งธนบุรี 4 ระดับ คือ 1) เครือข่ายในระดับคณะสิงโตด้วยกัน 2) เครือข่ายผู้ร่วมอาชีพที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน 3) เครือข่ายระดับชาติหรือภายในประเทศ และ 4) เครือข่ายระดับนานาชาติ

ส่วนที่ 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้หลักการเสนอเกณฑ์ในการวัดความสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวนำมาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน จำนวน 3 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 1 สายศาลเจ้ากวนอู – ศาลเจ้าแม่อาเนียว เส้นทางที่ 2 สายศาลเจ้าเกียนอันกง-ตลาดพลู และเส้นทางที่ 3 สายท่าน้ำวัดอรุณ-ท่าน้ำตลาดพลู และจัดกิจกรรมส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีนให้กับชุมชนในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562 ในงานประกอบด้วยการเล่นให้ความรู้ เรื่อง “ศักยภาพวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ชมนิทรรศการ ร่วมกิจกรรมการแสดงลิเกมั่งกรและชิมขนมอาหารเครื่องดัดดัด ได้แก่ หมูสะเต๊ะ ท่าดินแดง ขนมกุย ช่ายตลาดพลู และโกโก้ สุริยากาแฟ พร้อมมอบคู่มือท่องเที่ยวเอกสารแผ่นพับและฐานข้อมูลสื่อมัลติมีเดียให้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมงาน

ผลการบูรณาการจาก 3 โครงการย่อย การดำเนินการกิจกรรมในแต่ละโครงการมีการนำผลจากการวิจัยไปใช้ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในโครงการย่อย 1

เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน 4 ด้าน มีเครือข่ายรวม 1 เครือข่าย ซึ่งเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม ไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการ ในการให้ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว นำมาใช้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 3 เส้นทาง และ นำนักสื่อความหมายท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมลงปฏิบัติการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยว สำหรับ กิจกรรมสร้างเครือข่ายคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี มี 5 เครือข่ายย่อย ส่งผลให้เกิดเครือข่ายรวม 1 เครือข่าย ใช้บูรณาการในโครงการย่อย 3 ซึ่งเครือข่ายรวมนี้ นำโดยคณะสิงโตหลงเจินไทยแลนด์ เป็นผู้ประสานงานกลางการจัดลำดับ 5 เครือข่าย สลับหมุนเวียนมาออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว 3 กิจกรรม เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านฝั่งธนบุรี

ส่วนที่ 4 ผลการวิจัยได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ข้อเสนอเชิงนโยบายให้กับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการและชุมชนได้นำไปดำเนินการ โดยข้อเสนอเชิงนโยบายแบ่งเป็น ด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 ด้านการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นระบบ จัดตั้งหน่วยงานย่อยติดตามและกำกับ ดูแลผลกระทบการท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน
- 4.2 ด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าและบริการ ให้มีคุณภาพ และเป็นธรรม
- 4.3 ด้านการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์
- 4.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มศักยภาพของสินค้าและบริการให้ เป็นที่ต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
- 4.5 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวมีความชัดเจนและเหมาะสมกับ แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 4.6 ด้านการสร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้อนุรักษ์และรักษามรดกทาง วัฒนธรรม
- 4.7 ด้านการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้น ด้านการติดต่อสื่อสารประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
- 4.8 ด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 4.9 ด้านการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความ พึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 4.10 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดและสวยงาม เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ กลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

4.11 ด้านการส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้เกิดความพึงพอใจที่จะร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการเป็นที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอเชิงนโยบายทั้ง 11 ข้อ นี้ ผู้วิจัยได้นำไปให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และชุมชน นำไปดำเนินการในส่วนต่าง ๆ ร่วมวางแผนพัฒนาและส่งเสริมฐานทรัพยากรท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยแบ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและหน่วยงานความรับผิดชอบในพื้นที่ ควรนำไปดำเนินการ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐที่มีความรับผิดชอบด้านพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตคลองสาน สำนักงานเขตธนบุรี สภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน และสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี

- ควรจัดตั้งหน่วยงานย่อย ติดตาม กำกับดูแล และตรวจสอบมาตรฐานการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการดูแลรักษาความปลอดภัยและทรัพย์สินให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

- ควรส่งเสริมให้ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวร่วมมือกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดและสวยงามเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

- ควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนกับชุมชนให้เกิดความพึงพอใจที่จะร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการเป็นที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

- ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อรณรงค์ให้เด็กเยาวชนนักเรียนในชุมชน และนักท่องเที่ยวกลุ่ม FIT และทุกกลุ่ม ร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบกิจกรรมทางสังคม สร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้ปกป้องและอนุรักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมไทย-จีน

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาครัฐที่มีความรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ กทม. โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

- ควรมีการกำหนดพื้นที่ที่ชัดเจนและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

- ควรส่งเสริมและสนับสนุนประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการของชุมชน ให้มีคุณภาพและสร้างการรับรู้อย่างเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี

- ควรมีโครงการหรือกิจกรรม ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้กับชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของสินค้าและบริการให้เป็นที่ต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

- ควรกำหนดนโยบายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความชัดเจนและเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กลุ่มที่ 3 หน่วยงานภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว และภาคประชาสังคม ได้แก่ บริษัททัวร์ นักท่องเที่ยวกลุ่ม FIT และกลุ่มที่สนใจท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบเดี่ยวและกลุ่ม และ 7 ชุมชน

- ควรทำความเข้าใจระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการ สร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกระตุ้นด้านการติดต่อสื่อสารรวมไปถึงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

- ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนกับภาครัฐในการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

- ควรร่วมกำหนดแนวปฏิบัติที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะในแผนงานวิจัยพบว่า ฐานทรัพยากรในย่านฝั่งธนบุรียังมีอยู่อีกหลายอย่างที่ไม่ทราบที่มาอย่างชัดเจน ควรแก่การศึกษาวิจัยเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนและถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด เพื่อเป็นการเพิ่มแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน หรือวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเพื่อใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวให้เกิดความแปลกใหม่และเกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ผลสำเร็จตรงตามเป้าหมายของแผนงาน ซึ่งในระดับชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของ 7 ชุมชน ผู้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมต่อชุมชนมากขึ้นร่วมสร้างพฤติกรรมที่ดีให้นักท่องเที่ยวสนใจมาท่องเที่ยวชุมชนในย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งชุมชนมีการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านอนุรักษ์รักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทย-จีน และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้ความสำคัญโดยคณะสิงโตหลงเจียนไทยแลนด์พัฒนารูปแบบการเชิดสิงโตใช้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยว ทั้งชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ร่วมสนับสนุนกลไกของการมีส่วนร่วมพัฒนาพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวและถนนตรอกซอยให้สวยงาม สะอาดและปลอดภัย สำหรับระดับหน่วยงานภาครัฐของกรุงเทพมหานคร โดย สำนักวัฒนธรรม การท่องเที่ยว และกีฬา (สวท.) ได้นำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติงานของฝ่ายพัฒนาชุมชนในด้านส่งเสริมและเผยแพร่การท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นระบบ ด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ และด้านการวิจัยศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และด้านการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการรวมถึงด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว

ในการนำไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากแผนงานวิจัยเป็นการบูรณาการร่วมกันทั้ง 3 โครงการ มีความเชื่อมโยงกันคาดหวังให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังนี้

โครงการย่อยที่ 1 กระบวนการจัดการความรู้ (KM) วัฒนธรรมไทย-จีน ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายโดยตรงคือ 7 ชุมชน มีชุดความเข้าใจในความรู้ของตนเอง เกิดกลไกการสร้างเครือข่าย วัฒนธรรมไทย-จีน 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อและประเพณี ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ศิลปะการแสดงและการละเล่น สินค้าและอาหาร ผลที่ได้นำไปสู่แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ให้กับหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ 8 แห่ง และชุมชนสวนสมเด็จย่า หลังโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี ทำดินแดง อาเหินยว วัดกุฎีจีน วัดอินทาราม และตลาดพลู เป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับการท่องเที่ยว

เครือข่าย ความเชื่อและประเพณี “ศาลเจ้ากวนอู”

เครือข่าย ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม “บ้านลี้ 1919”

เครือข่าย ศิลปะการแสดงและการละเล่น “คณะสิงโต ย่านฝั่งธนบุรี”

เครือข่าย สินค้าและอาหาร “ขนมกุยช่าย ตลาดพลู”

เอกสารชุดความรู้ วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี

โครงการย่อยที่ 2 การบริหารจัดการคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี 5 คณะ ได้แก่ คณะศิษย์หลวงพ่อวิเชียรมนูณี คณะศิษย์เทวธรรม คณะศิษย์ลูกชัยมงคล คณะหลงเขียนไทยแลนด์ และคณะศิษย์หลวงพ่อก้าว ได้ความรู้จากการอบรมและดูงานคณะสิงโตมังกรนครสวรรค์ นำมาพัฒนารูปแบบการเชิดสิงโตให้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยว และได้้นำคู่มือการบริหารจัดการไปพัฒนาปรับปรุงคณะใน 6 ด้าน เพื่อให้คณะมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและเกิดเครือข่ายคณะสิงโตระดับนานาชาติ จำนวน 5 เครือข่าย เพื่อการแข่งขันกีฬาวูซูประเทศสิงคโปร์

การอบรมเชิงปฏิบัติการ การบริหารจัดการและออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เครือข่ายคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี

คู่มือการบริหารจัดการคณะสิงโตและสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

โครงการย่อยที่ 3 เป็นการนำเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 3 เส้นทาง และฐานข้อมูลมัลติมีเดีย คู่มือท่องเที่ยวและเอกสารแผ่นพับ นำไปใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว โดยมีสำนักงานเขตคลองสานและเขตธนบุรี สำนักงานวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) และผู้ประกอบการ ได้แก่ บริษัทโคแวน แคสเซล (Co-Van kessel) บริษัทสยามฮอป (Siam Hop) และบริษัทจัสนุก ไบรท์ทัวร์ (Just Nok Bike Tours) ใช้เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มในเว็บเพจและเว็บไซต์ของบริษัท

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562
แผนที่เส้นทาง สายศาลเจ้ากวมอู-ศาลเจ้าแม่อาเหญีฮว

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562
แผนที่เส้นทาง สายศาลเจ้าเกียนอันเกง- ตลาดพลู

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562
แผนที่เส้นทาง สายท่าน้ำวัดอรุณ-ท่าน้ำตลาดพลู

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562
แผนที่ปักหมุดวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี

บทคัดย่อ

แผนงานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม 2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน 3. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย และ 4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การศึกษาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม ใช้กระบวนการจัดการความรู้ (KM)) โดยแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความเชื่อ กลุ่มประเพณี กลุ่มศิลปกรรม กลุ่มสถาปัตยกรรม กลุ่มศิลปะการแสดง กลุ่มการละเล่น กลุ่มสินค้า และกลุ่มอาหาร และนำผลที่ได้ไปสู่แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) เพื่อสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ให้กับชุมชนย่านฝั่งธนบุรี ด้านการจัดการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน แบ่งการจัดการเครือข่ายคณะสังฆโตย่านฝั่งธนบุรี ออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) เครือข่ายในระดับคณะสังฆโตด้วยกัน 2) เครือข่ายผู้ร่วมอาชีพที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน 3) เครือข่ายระดับชาติหรือภายในประเทศ และ 4) เครือข่ายระดับนานาชาติ ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน แบ่งออกเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่ 1. สายศาลเจ้ากวนอู-ศาลเจ้าแม่อาเหนียว 2. สายศาลเจ้าเกียนอันเกง- ตลาดพลู และ 3. สายทำน้าวัดอรุณ-ทำนวลตลาดพลู และจัดกิจกรรมส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวโดยมอบคู่มือการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี ในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน นำไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำสำคัญ: ฐานทรัพยากร/ วัฒนธรรมไทย-จีน/ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

Research plan on the title of research and development of Tourism Resources Base with Thai-Chinese culture in order to strengthen tourism in Thonburi area to Creative Tourism that is supported by the Office of Thailand Science Research and Innovation (TSRI). This research plan has four objectives as follow : 1) To develop Tourism Resources Base with Thai-Chinese culture by Knowledge Management (KM) and Building Participation (BP), 2) To analyze the potential of Creative Tourism and promote management by creating Thai-Chinese cultural networks, 3) To develop Thai-Chinese cultural tourism routes and promote destination Image by creating the multimedia tourism database, and 4) To make policy recommendations for developing the Tourism Resource Bases with Thai-Chinese culture to strengthen tourism in Thonburi area towards Creative Tourism.

The study of Tourism Resource Bases with Thai-Chinese culture by managing the knowledge and building the participation is used Knowledge Management (KM) to divide into eight groups: Belief group, Tradition group, Fine Arts group, Architecture group, Performance Art group, Games group, Goods group, and Food group. The results on Knowledge Management (KM) lead to the Good Practices for creating the Community of Practice (CoP) to Thonburi community area. The management of Thai-Chinese culture networks is divided the management of the lion group network in Thonburi area into 4 levels : 1) Lion group networks, 2) Lion similarity colleagues group networks, 3) National Lion group networks, and 4) International Lion group networks. The development of Thai-Chinese cultural tourism routes is divided into three routes : 1. Guan Yu Shrine - A Nial Shrine, 2. Kian Un Keng Shrine – Talat Phlu, and 3. Wat Arun Pier - Talat Phlu Pier. The destination images management activities provide the travel guide books multimedia of Thai-Chinese culture in Thonburi area and make the policy recommendations for developing the Tourism Resource Bases with Thai-Chinese culture to government agencies, private agencies and community that can utilize for strengthening tourism in Thonburi area towards Creative Tourism.

Keywords : Resources Base/ Thai-Chinese culture/ Creative Tourism.

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ซ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ณ
สารบัญ	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงาน	3
1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	6
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล	8
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ	9
บทที่ 2 การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม	
2.1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว	10
2.1.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย-จีน	46
2.1.3 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	62
2.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทย	63
2.2 กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	68
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	70
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
3.4 การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การแปลผลข้อมูล: เกณฑ์ และการให้ความหมาย	72
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิจัยการพัฒนาศูนย์บริการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม	76
4.2 ผลการวิจัยการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน	77
4.3 ผลการวิจัยพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย	83
4.4 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาศูนย์บริการการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	85
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	89
5.2 อภิปรายผล	94
5.3 ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	103
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโครงการย่อยที่ 1	104
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโครงการย่อยที่ 2	109
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโครงการย่อยที่ 3	114
ภาคผนวก ง ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมา และผลที่ได้รับตลอดโครงการ	132
ภาคผนวก จ ประมวลภาพการดำเนินงานวิจัยในรอบ 12 เดือน	140
ภาคผนวก ฉ แผนภาพและแผนที่เส้นทาง	16

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดของขั้นตอนการวิจัย	5
2.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	69
จ.1 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 1)	141
จ.2 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 2)	141
จ.3 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 3)	142
จ.4 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 4)	142
จ.5 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 5)	143
จ.6 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 6)	143
จ.7 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 7)	144
จ.8 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 8)	144
จ.9 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 9)	145
จ.10 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 10)	145
จ.11 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 11)	146
จ.12 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 12)	146
จ.13 การสนทนากลุ่ม (Focus) Group)	147
จ.14 อาจารย์ธีรนนท์ ช่วงพิชิต ผู้ทรงคุณวุฒิ	147
จ.15 อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	148
จ.16 รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรวิชต์ศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	148
จ.17 คุณอาภรณ์ กุลวัฒน์โท ประธานสภาวัฒนธรรม เขตคลองสาน ผู้ทรงคุณวุฒิ	149
จ.18 คุณพรณี จันทร์สมวงศ์ รองประธานสภาวัฒนธรรม เขตธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิ	149
จ.19 ผู้แทนประธานชุมชน	150
จ.20 ถ่ายรูปหมู่ร่วมกัน	150
จ.21 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM) ด้านความเชื่อและประเพณี	
ณ ศาลเจ้ากวนอู	151
จ.22 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM) ด้านสถาปัตยกรรม ณ ล้ง1919	152
จ.23 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM) ด้านศิลปะการแสดง	
ณ วัดอินทาราม	153

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
จ.24 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM) ด้านสินค้าและอาหาร ณ วัดอินทาราม	154
จ.25 เข้าร่วมสังเกตการณ์การศึกษาดูงานคณะมังกรและสิงโต จังหวัดนครสวรรค์	155
จ.26 ทดสอบเส้นทาง สายศาลเจ้ากวนอู-ศาลเจ้าแม่อาเหนียว	156
จ.27 ทดสอบเส้นทาง สายศาลเจ้าเกียนอันเกง-ตลาดพลู	157
จ.28 ทดสอบเส้นทาง สายท่าน้ำวัดอรุณ-ท่าน้ำตลาดพลู	158
จ.29 การอบรมนักสื่อความหมายท้องถิ่น (ภาคทฤษฎี)	159
จ.30 การอบรมนักสื่อความหมายท้องถิ่น (ภาคสนาม)	160
จ.31 กิจกรรมส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี	161
จ.32 มอบคู่มือท่องเที่ยวและแผ่นพับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่าน ฝั่งธนบุรี ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน	162
จ.33 ชมนิทรรศการและชิมอาหารและเครื่องดื่มภายในงาน	163
ฉ.1 เส้นทาง สายศาลเจ้ากวนอู-ศาลเจ้าแม่อาเหนียว	165
ฉ.2 เส้นทาง สายศาลเจ้าเกียนอันเกง-ตลาดพลู	166
ฉ.3 เส้นทาง สายท่าน้ำวัดอรุณ-ท่าน้ำตลาดพลู	167
ฉ.4 เส้นทางรวม 3 สาย	167
ฉ.5 แผนที่ปักหมุด	168

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กรุงเทพมหานครนับเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณี จากข้อมูลแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 แนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่โลกทั้งโลกเป็นหนึ่งเดียวกันและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ต่างไปจากเดิม เช่น นักท่องเที่ยวสามารถใช้เทคโนโลยีในการเติมเต็มและเพิ่มความสะดวกสบายตลอดการเดินทางของนักท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นประสบการณ์และให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้เชิงลึกของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ปัจจุบันพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบเดิม และมีความชื่นชอบการท่องเที่ยวแบบที่ผ่านการสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งอาหารการกินการแต่งกายของผู้คนและประเพณีในท้องถิ่นนั้น ๆ มากกว่าการเข้าเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่รับฟังเนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียว ประกอบกับแนวโน้มและสถานการณ์ในการท่องเที่ยวปัจจุบัน นักท่องเที่ยวมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูงรวมถึงรสนิยมที่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสบการณ์ตรงให้กับชีวิตทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวจึงแตกต่างไปจากเดิมจะเห็นได้จากนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลและสืบค้นแหล่งท่องเที่ยวผ่านระบบสื่อสารและเทคโนโลยีได้ด้วยตนเองทำให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวและศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่ต้องมีมัคคุเทศก์นำเที่ยว

อีกส่วนที่สำคัญที่เป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีคือการที่ชุมชนนั้น ๆ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาไม่อยู่นิ่งหรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชีวิตและมีฐานทุนทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมที่มีคุณค่า และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม เชิงธรรมชาติ และเชิงสร้างสรรค์ ล้วนแล้วแต่นำมาเป็นทุนทางการท่องเที่ยวพัฒนาและต่อยอดให้เกิดการท่องเที่ยวที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปพร้อมกับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์และต่อเนื่อง ดังนั้นในการพัฒนาฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวประเภทกลุ่มวัฒนธรรมไทย-จีน นี้ เป็นการนำวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพสูงในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สามารถเปลี่ยนโฉมหน้าตาและสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชนในย่านฝั่งธนบุรีให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาพลังสร้างความร่วมมือรวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีการสร้างความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานที่ชัดเจน ความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดความร่วมมือกันอย่างจริงจังทุกภาคส่วนตลอดจนมีการลงทุนที่น้อยกว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและเกิดกลไกในการสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในแนวร่วมเดียวกันเกิดความซาบซึ้งและรู้คุณค่าในตัวเองและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศเชิงนโยบาย ถือเป็นต้นแบบในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เข้มแข็งอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถนำนักท่องเที่ยวไปค้นพบและสัมผัสสิ่งใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง เกิดประสบการณ์จริงและไม่หยุดนิ่ง โดยส่วนใหญ่การท่องเที่ยวลักษณะนี้มักจะเป็นการท่องเที่ยววัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือเป็นนามธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมและประเพณีประติมากรรมใหม่ วัฒนธรรมกลุ่มชนและวัฒนธรรมการแสดง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแทนการเรียนรู้แบบเป็นผู้รับข้อมูลอย่างเดียว ซึ่งนักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจในพื้นที่ชุมชนโดยแท้จริง

การพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยการนำทุนวัฒนธรรมและทุนมนุษย์ที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นของชุมชน ขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวโดยเน้นการส่งเสริมศักยภาพของผู้คนที่มีความเกี่ยวข้องในพื้นที่และเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ศึกษาพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน และนำมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวที่มีชีวิต ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ร่วมผลิตและผู้ร่วมสร้างสรรค์ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชนอันจะนำไปสู่ความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ดังที่ขุนารถ รัตนสุวงศ์ชัย, ภูริวัจน์ เดชอุ่ม และอรช กระแสนินทร์ (2561 : 15-16) กล่าวถึง นวัตกรรมการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่เรียกว่า “นวัตกรรมส่วนเพิ่ม” (Incremental Innovation) ซึ่งเป็นการขยายแนวคิดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสร้างความยั่งยืนผ่านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงมีหลักการเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวสู่ชุมชน กล่าวคือ หัวใจสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ดำเนินไปได้อย่างยั่งยืนก็คือ การสร้างความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน และพัฒนาพลังความร่วมมือรวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าย่านฝั่งธนบุรีเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นมาและมีชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทย-จีนที่ยึดโยงอยู่กับผู้คนในชุมชนในย่านเก่าแก่ เช่น กุฎีจีน ตลาดพลู ท่าดินแดง และสวนสมเด็จย่า รวมถึงการแพร่กระจายทางธุรกิจการค้าที่นำเอา

วัฒนธรรมไทย-จีนจากฝั่งธนบุรีมายังฝั่งพระนครในย่านธุรกิจสำคัญ เช่น ย่านสำเพ็งและย่านเยาวราช ในทุกย่านที่มีความเติบโตทางธุรกิจแล้วแต่เป็นถิ่นฐานเดิมของคนไทยเชื้อสายจีนทั้งสิ้น ด้วยวัฒนธรรมของคนจีนมีความเชื่อเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของการดำเนินชีวิตที่ต้องอดทนเพื่อความมั่งคั่งร่ำรวยในวันข้างหน้า ความเชื่อเหล่านี้ถูกถ่ายทอดได้ชัดในวัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการบริโภคอุปโภคต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมการเล่นของคนจีนที่ใช้ประกอบประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องเทพเจ้า และสัตว์มงคล เช่น สิงโต ถ่ายทอดเป็นกิจกรรมการเชิดสิงโตที่ปรากฏเป็นคณะแสดงในย่านฝั่งธนบุรี มีจำนวนมากถึง 19 คณะ ซึ่งมีหลายรูปแบบด้วยกัน ได้แก่ สิงโตพื้น สิงโตต่อตัว และสิงโตเสาดอกเหมย ซึ่งคนจีนมีความเชื่อว่าหากใครได้อุปถัมภ์หรือครอบครองสิงโตแล้วจะทำให้การทำมาค้าขึ้นร่ำรวย จะเห็นได้จากบ้านคฤหาสน์จีนเก่าแก่มียลวดลายของสิงโตในงานสถาปัตยกรรมบ้านเรือนและศิลปะถ้วยชามโบราณ การเชิดสิงโตเป็นการละเล่นแบบกายกรรมโลดโผนชนิดหนึ่งที่มีความเชื่อสืบทอดมาจากประเพณีของกลุ่มคนจีนกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาในช่วงปลายอยุธยา ถูกสั่งให้ย้ายบ้านเรือนมาตั้งรกรากในฝั่งธนบุรี จนเกิดการกระจายตัวทางวัฒนธรรม ผสมผสานและหลอมรวมกันบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมสะท้อนภาพวัฒนธรรมไทย-จีน ถ่ายทอดอยู่ในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน สำหรับวัฒนธรรมการบริโภคของคนจีนมีความเชื่อเรื่องการกินดีกินอิ่ม มั่งมีศรีสุข ได้ถ่ายทอดเป็นอาหารประจำถิ่นที่บ่งบอกอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มคนจีนทั้ง 5 กลุ่ม ที่เข้ามาตั้งรกรากในย่านฝั่งธนบุรี ได้แก่ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนแต้จิ๋ว กลุ่มจีนไหหลำ กลุ่มจีนกวางตุ้ง และกลุ่มจีนแคะ

ดังนั้นการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยใช้ทุนมนุษย์และทุนวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรีถือเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และการสร้างเครือข่ายให้เกิดกระบวนการของการมีส่วนร่วมในชุมชนนำมาสู่การพัฒนาเส้นทางและรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

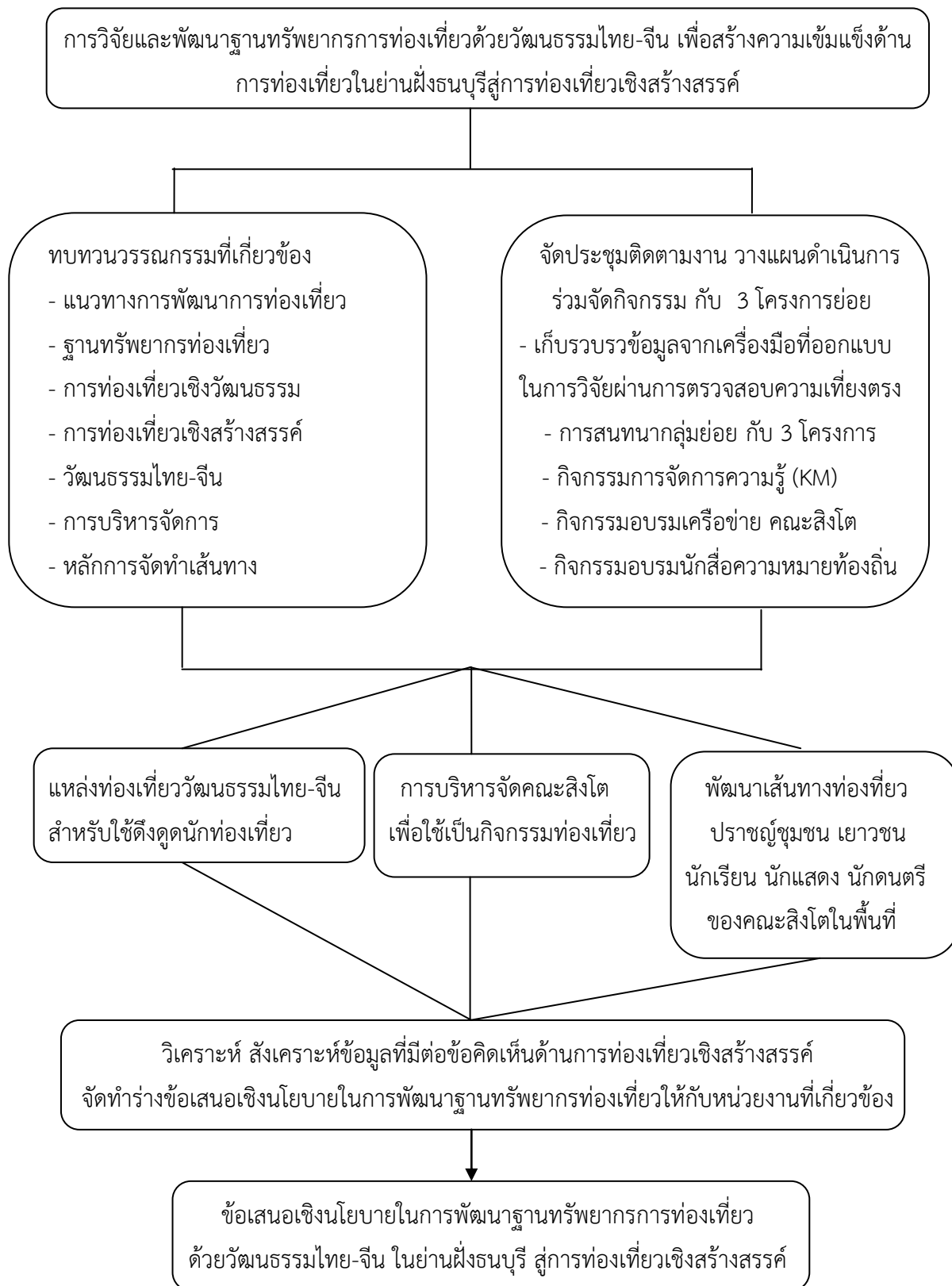
1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงาน

1. เพื่อพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน
3. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย

4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

แผนงานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเชื่อมโยงทั้ง 3 โครงการย่อยร้อยเรียงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับผลผลิตและผลลัพธ์ของการวิจัยในภาพของแผนงาน และการดำเนินงานในภาพรวมจากโครงการย่อยที่ 1 เชื่อมโยงไปสู่โครงการย่อยที่ 2 และนำมาสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในโครงการย่อยที่ 3 โดยกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของขั้นตอนการวิจัย

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. **วัฒนธรรมไทย-จีน** (Thai Chinese Cultural) หมายถึง วัฒนธรรมในย่านฝั่งธนบุรี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเชื่อและประเพณี 2) สถาปัตยกรรมและศิลปกรรม 3) ศิลปะการแสดงและการละเล่น และ 4) สินค้าและอาหาร ที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยและกลุ่มคนจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ โดยมีการสืบทอดองค์ความรู้เป็นมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่สามารถใช้เป็นจุดดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว

2. **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์** (Creative Tourism) หมายถึง เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่นำวัฒนธรรมมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านหรือชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ท่องเที่ยวผ่านกิจกรรม และสอดแทรกความคิดเชิงบวกให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนการรักษาสิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

แผนงานวิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยของทั้ง 3 โครงการย่อย นี้ ผู้อำนวยการแผนงานได้มีการวางแผนการดำเนินงานวิจัย โดยจัดประชุมคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ 1, 2 และ 3 เป็นประจำทุกเดือนเพื่อวางแผนการดำเนินงานในแต่ละช่วงของแต่ละโครงการร่วมกัน ในการดำเนินงานวิจัยของโครงการย่อยที่ 1 และ 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการสนทนากลุ่ม (Focus group) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเดี่ยว และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่วนโครงการย่อยที่ 3 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการศึกษาสำรวจ (Survey Studies) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมสามเส้า (Triangulation mixed method design) ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณร่วมกัน มีการสนทนากลุ่ม (Focus group) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเดี่ยว และใช้เครื่องมือทางสถิติ

ขอบเขตการวิจัย ในแผนงานวิจัยมีการแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็นหัวข้อ ๆ ดังนี้

15.1 เนื้อหาการวิจัย คณะผู้วิจัยมีแนวทางในการบูรณาการผลที่ได้จากการดำเนินงานทั้ง 3 โครงการ ร่วมกัน ดังนี้

1. ผลจากการดำเนินงานของโครงการย่อยที่ 1 จะได้จุดดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในโครงการย่อยที่ 3 จากการทำ KM ของโครงการย่อยที่ 1 นี้ ผลที่ได้สามารถนำมาใช้เป็นเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้โครงการย่อยที่ 3 นำไปบูรณาการในการสร้างนักร้องสื่อความหมายท้องถิ่น

1.5.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ผู้ทรงคุณวุฒิและปราชญ์ท้องถิ่น
- ผู้อำนวยการเขตหรือผู้แทนสำนักงานเขต
- ประธานหรือผู้แทนสภาวัฒนธรรมเขต
- ผู้อำนวยการหรือผู้แทนสำนักวัฒนธรรม การท่องเที่ยวและกีฬา (สวท.)
- ผู้แทนจากสมาคมแต่จังหวัดแห่งประเทศไทย
- ผู้แทนศาลเจ้า
- ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวัฒนธรรมไทย-จีน
- ประธานแขวง
- ประธานชุมชนหรือผู้แทนชาวบ้าน
- เยาวชน/นักเรียน

1.5.5 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 โครงการย่อย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Semi-Structure Interview) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการตั้งคำถามในการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ที่คณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นขึ้นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย-จีน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และร่วมกับโครงการย่อยกำหนดคำถามในการสนทนากลุ่มโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะทางตรวจสอบเครื่องมือ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ของ 3 โครงการย่อย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ข้อคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับโครงการย่อย
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน
3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวข้องกับข้อคิดเห็นด้านการท่องเที่ยว

ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ข้อมูลเชิงลึกด้านองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน และกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ (KM) ใช้เผยแพร่ทางวิชาการให้กับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และสำหรับการท่องเที่ยว
2. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโต กิจกรรมท่องเที่ยวและเครือข่ายจากคณะสิงโตใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
3. เส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี อย่างน้อย 2 เส้นทาง ใช้ส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
4. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 2

การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม

แผนงานวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ

1. เพื่อพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน
3. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2.1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 2.1.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย-จีน
- 2.1.3 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 2.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทย

2.1.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีจำแนกหัวข้อแนวคิดทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว 3) ปัจจัยสนับสนุนและแนวโน้มการท่องเที่ยวไทย

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว

วนัทยา หนูแก้ว (2550 : 13-14) กล่าวถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นเป็นหัวใจสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อให้รับรู้ถึงสภาพของ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับศักยภาพในการรับรองของพื้นที่

ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2545 : 5) ได้กล่าว ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resource) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ ดังที่ศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณและคณะ (2544) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ว่าหมายถึง พื้นที่ สิ่งของ กิจกรรม และ/หรือมิติอื่น ๆ ใดที่สามารถให้คุณค่าเชิงการท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการเรียนรู้ ประสบการณ์ใหม่ เป็นต้น ทั้งนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถปรากฏได้ทั้งในลักษณะของรูปธรรมที่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง และในลักษณะของนามธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้องแต่สามารถสัมผัสได้ด้วยทางอื่น และรุ่งทิพ ว่องปฏิการ (2544) กล่าวว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือทรัพยากรนันทนาการ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และหลักฐานทางโบราณคดี หรือร่องรอยของสิ่งที่มีชีวิตในยุคต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่าง ๆ ได้ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548 : 4-1) นิยามไว้ว่าหมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้นจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากความหมายดังกล่าวโดยรวม หมายถึง สถานที่ที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์ใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอารยธรรมโบราณ ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องมีการศึกษาถึงสภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ให้รับรู้ถึงสภาพพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านความพร้อมและศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2544 : 40) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะคุณค่า และความสนใจของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. ประเภทธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ถ้ำ น้ำตก อุทยานแห่งชาติ หาดทราย เป็นต้น
2. ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนา หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง วัด พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม
3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548 : 4-1) ได้แบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติป่าเขาซึ่งมีระบบนิเวศและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่น่าสนใจทั้งนี้รวมถึงชุมชนที่ใช้ชีวิตเกี่ยวเนื่องกับพื้นที่นั้น ๆ ด้วย
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลเป็นแหล่งท่องเที่ยวในธรรมชาติทางทะเลซึ่งเริ่มจากทรัพยากรชายฝั่งทะเลลงไปจนถึงเกาะแก่งต่าง ๆ ทั้งนี้อาจรวมถึงพื้นที่รอยต่อเช่นป่าชายเลนพื้นที่ลุ่มน้ำชายฝั่ง รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ แนวปะการัง หาดทรายและวิถีชีวิตของชุมชนพื้นบ้าน

อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ (2548 : 73) ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ทิวทัศน์ที่สวยงามและสัตว์ป่า อีกประการหนึ่งคือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต รวมถึงพิธีกรรม พิธีการ งานฉลองรื่นเริงต่าง ๆ ศิลปะการแสดง ดนตรี เพลงพื้นบ้าน การรำยรำ การละคร ตลอดจนงานหัตถกรรม และประการสุดท้ายได้แก่แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ศรีธัญญา วรากุลวิทย์ (2546 : 191-192) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ประเภทแรก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เกาะ ทะเล หาดทราย เป็นต้น ประเภทที่สองได้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัตถุโบราณ โบราณสถาน และศาสนสถาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งมีความสำคัญทาง

ประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา เช่น วัด ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น ประเภทสุดท้าย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีลักษณะของพิธีงานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง สวนไร่ นา เป็นต้น ปรีชา แดงโรจน์ (2546 : 229-230) ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยว คือ ประเภทแรก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ สถานที่ธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ลำธาร ถ้ำ ทะเล หาดทราย เกาะ แก่ง น้ำพุร้อน ธรรมชาติใต้ทะเล เป็นต้น โดยสถานที่เหล่านั้นอาจอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเป็นเจ้าของก็ได้ ประเภทที่สอง แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ สถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วัด อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ แหล่งโบราณคดีที่เปิดสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ ได้แก่ สถานที่สร้างขึ้นเพื่อจัดให้บริการนันทนาการต่าง ๆ เพื่อให้ความเพลิดเพลินให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวเมืองและชุมชน คือแหล่งท่องเที่ยวในเมืองหรือชุมชนที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ชุมชนคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากนิยามประเภททรัพยากรท่องเที่ยวข้างต้น สามารถแบ่งตามลักษณะของคุณค่าและความสนใจของนักท่องเที่ยว แบ่งออกได้ ดังนี้ 1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวภูเขา ป่า ทะเล น้ำตก แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น 2) ทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยฝีมือของมนุษย์ทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ประเพณีความเชื่อวิถีชีวิต ศิลปะการแสดงการเล่น สถาปัตยกรรม เป็นต้น 3) ทรัพยากรทางสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์อื่น ไม่ใช่เพื่อการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น ดิสนีย์แลนด์ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา สวนสนุก และเทศกาล ประเพณีสำคัญ ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์ประดิษฐ์ขึ้นให้มีความยิ่งใหญ่อลังการ

ก๊อดฟรีและคลาร์ค (Godfrey & Clarke, 2000 : 64 -71) ได้ให้ข้อคิดในการสำรวจและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบการพิจารณาทรัพยากรการท่องเที่ยว ไว้ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ พืชพันธุ์สัตว์ป่าภูมิทัศน์ภูมิอากาศและแหล่งน้ำ
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและมรดกทางวัฒนธรรม
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทเทศกาลงานประเพณี ได้แก่ เทศกาลมหรหรรณี กีฬางานแสดงสินค้าต่าง ๆ
4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการประเภทต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรม

5. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ที่พักการต้อนรับ การบริการอาหารการบริการ

ศักยภาพเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นแนวคิดลำดับแรก ๆ ในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีโดยนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับย่านฝั่งธนบุรี ดังที่กัลยาณี ศิริรัตน์ (2550 : 18-21) การจัดลำดับศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในพื้นที่หนึ่ง ๆ ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นโดยพิจารณาปัจจัยและคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นตัวชี้วัดศักยภาพออกมาแล้วนำมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งจะทำให้การเลือกสรรแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งขึ้นมาพัฒนาตามลำดับก่อนหลังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับข้อจำกัดดังกล่าว

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2529 : 10) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ว่า สิ่งแวดล้อมที่อยู่ข้าง ๆ ตัวเราซึ่งจะหมายรวมทั้งสิ่งที่กำเนิดเองตามธรรมชาติ ได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ ป่าเขาลำเนาไพร น้ำตก แม่น้ำลำธารหาดทราย ชายทะเล และเกาะแก่ง กับสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์และสืบทอดมาตามกาลเวลา ได้แก่ แหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และกิจกรรมนันทนาการ วินิจ วีรยางกูร (2533 : 88) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่า สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรม ประเพณี ที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ พงศธร เกษสำลี (2533 : 8) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ว่า สิ่งดึงดูดใจที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนานและเพิ่มพูนความรู้ ตลอดจนทัศนคติที่กว้างขวางในแง่ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวเปรียบเสมือนสินค้าที่สามารถดึงดูดลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาซื้อถึงที่ตั้งของสินค้า

ข้อมูลข้างต้นได้ให้ความสำคัญกับการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวต้องมีองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน ทั้งในด้านลักษณะเด่นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ดี มีความสะดวกในการเดินทางมาถึงที่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดความสุขเพลิดเพลิน ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวและคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว ล้วนแล้วแต่มีผลและเป็นสิ่งที่ช่วยบ่งชี้ถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพื่อประกอบการพิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณสมบัติดังกล่าว นำมาพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวในประเภทนั้น ๆ สามารถตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ในหลากหลายรูปแบบ

สวาท แอนด์ วาร์ (Swart & Var 1976:91-93) ได้เสนอเกณฑ์ในการวัดความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศตุรกีไว้ 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มธรรมชาติ ได้แก่ ความงามทางธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศ
2. กลุ่มสังคม ได้แก่ งานประเพณี ลักษณะเด่นของพื้นที่บ้าน งานแสดงสินค้า หรือนิทรรศการ และทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อนักท่องเที่ยว
3. กลุ่มทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ซากโบราณสถาน ความสำคัญทางศาสนา และลักษณะเด่นทางประวัติศาสตร์
4. ด้านบันเทิง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ การพักผ่อน และความสงบ สถานที่บันเทิงยามกลางคืน และร้านอาหารของ
5. โครงสร้างพื้นฐาน อาหาร และที่พัก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว ร้านอาหารและที่พัก

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2529 : 43-40) กล่าวถึง หลักเกณฑ์การพิจารณาและกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติความเป็นมา ความสำคัญทางลัทธิความเชื่อและศาสนา บรรยากาศสภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตโดยรอบ เป็นต้น
2. สภาพการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทาง ลักษณะการเดินทางใช้วิธีใด ระยะทางจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น
3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น
4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง ควัน ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง
5. ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดทางพื้นที่ ข้อจำกัดทางการบริการสาธารณูปโภคปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น
6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

องค์ประกอบที่บ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติปัจจัยจูงใจด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยจูงใจด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น
2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจสภาวะแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และภัยธรรมชาติ และการเมือง เป็นต้น

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ มาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พักและอาหารแก่นักท่องเที่ยว การติดต่อเข้าใจในภาษา การให้ข่าวสารและประชาสัมพันธ์ ตลอดจนร้านค้าของที่ระลึก เป็นต้น

4. ความสะดวกสบายของโครงข่ายคมนาคมทั้งทางบกทางน้ำ และทางอากาศบริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำใช้ในการระบายน้ำ การจำกัดสิ่งโสโครก ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคม

จากการทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อ หลักเกณฑ์การพิจารณาและปัจจัยเชิงบวกว่า ปัจจัยในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวต้องค้นหาแหล่งท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ที่มุ่งเน้นคุณค่า การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และความมีชื่อเสียงที่เป็นที่โดดเด่น โดยมีการพิจารณาจากศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และสภาพกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ มุ่งหาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมที่สามารถนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นลำดับต้น ๆ จากนั้นจึงมาวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพื่อการพัฒนาและเหมาะสมที่จะพัฒนาตามปัจจัยที่กล่าวข้างต้น ได้แก่ ปัจจัยเชิงบวกหลักของการท่องเที่ยว ปัจจัยประกอบ ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายของโครงข่ายคมนาคม ทางบกทางน้ำ และทางอากาศบริการ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2545 : 68-72) กล่าวถึง การทำความเข้าใจทรัพยากร ประกอบด้วย 1. ทรัพยากรท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น ทรัพยากรหลักที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การเข้าชมพิพิธภัณฑ์คติชนภาคใต้ที่สถาบันทักษิณคดีศึกษา โดยมีจุดชมวิวเป็น ทรัพยากรสนับสนุนที่สามารถสนับสนุนทรัพยากรหลักในดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น และ 2. ชนิดของทรัพยากร แบ่งได้เป็น ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา มรดกวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ทรัพยากร เหตุการณ์สำคัญ งานมหกรรม การแข่งขัน ธุรกิจ โชว์ต่าง ๆ ทรัพยากรกิจกรรม นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรบริการ การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ อาหาร บริการ

การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเขียนรายงานทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวประกอบด้วยรายการทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวไปชม สิ่งให้นักท่องเที่ยวต้องการให้มีบริการ กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวทำระหว่างการพักผ่อนบนพื้นที่ และที่พักแรมประเภทที่จัดให้นักท่องเที่ยว ประการที่สอง รายการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรที่โดดเด่นในแหล่งท่องเที่ยว มีทั่วไปในแหล่งท่องเที่ยวอื่นหรือไม่ และมีความสำคัญเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งในปัจจุบันและอนาคตหรือไม่ ประการที่สาม รายการทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ สิ่งโดดเด่นบนพื้นที่ หรือเป็นสิ่งดึงดูดใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม ประการที่สี่ รายการทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ สิ่งที่ทำ

ให้เหตุการณ์นั้นโดดเด่น ความสามารถในการดึงดูดผู้คนที่ไม่ใช่คนท้องถิ่นมาร่วม เหตุการณ์นั้นจะเสริมหรือเป็นคู่แข่งกับเหตุการณ์คล้ายๆกันในท้องถิ่นที่อื่นหรือไม่ ความถี่ของการเกิดขึ้น ประการสุดท้าย ได้แก่ รายการทรัพยากรกิจกรรม เช่น ความโดดเด่นของกิจกรรม ความสามารถในการดึงดูดผู้ให้บริการซึ่งไม่ใช่คนในท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินทรัพยากร ได้แก่ การประเมินคุณภาพทรัพยากร คือ สิ่งที่ทำให้ทรัพยากรนี้ดีกว่าหรือแย่กว่าทรัพยากรอื่นในที่อื่น ๆ สิ่งที่เป็นจุดอ่อน การดูแลรักษาทรัพยากรคุณภาพของการบริการ การปรับปรุงทรัพยากร ข้อเสียของการพัฒนาในอนาคต ความโดดเด่นของทรัพยากร ได้แก่ สิ่งที่ทำให้ทรัพยากรมีความพิเศษโดดเด่นและมีความแตกต่างกับที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สะท้อนให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในสถานที่นั้น ๆ มีอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่มีบทบาทในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การวัดระดับการใช้และประเมินการใช้ความสามารถที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการประเมินฐานข้อมูลของทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งที่ทำให้ทรัพยากรนั้นเป็นคุณค่าต่อแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ เหมาะสมและน่าพึงพอใจ สิ่งที่ต้องปรับปรุงให้ทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้น และสิ่งที่ปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

จากแนวคิดดังกล่าว แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและความพร้อมแตกต่างกันไปตามบริบทในแต่ละพื้นที่ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมและมีประสิทธิภาพ และตรงกับองค์ประกอบด้านต่าง ๆ และสอดคล้องความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร และแหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ๆ จะต้องสามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหรือการปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการและปัจจัยที่จูงใจ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ด้านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวบางจุดมีศักยภาพบางจุดไม่เอื้อต่อการพัฒนา ตลอดจนบริเวณพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวต้องพร้อมต่อการพัฒนาไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

ถึงอย่างไรก็ตาม การเขียนรายการทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ การบริการและกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวถือเป็นตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นจะสามารถนำมาใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพโดยการประเมินทรัพยากรร่วมด้วย ขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยกลั่นกรองแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน อันจะนำมาสู่การค้นหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมแต่ยังขาดประสบการณ์ และขาดแคลนงบประมาณ กำลังคน เครื่องมือเทคโนโลยีที่จะสนับสนุนเพื่อกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชนโดยคำนึงถึงการคัดสรรแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวพร้อมกับพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับเพื่อการพัฒนาสูง กำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวที่นั้นถูกนำมาจัดลำดับต้น ๆ ในการพัฒนาโดยยึดความคุ้มค่าคุ้มค่าเป็นหลักให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่มีอยู่เดิมไม่เสียค่าใช้จ่าย

เพิ่มขึ้นและมีความเป็นไปได้สูง เหมาะสมและเพียงพอต่อวงเงินในงบประมาณที่มีอยู่ จุดนี้เองจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนสนองต่อปัจจัยประกอบภายนอกนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในทุกมิติ ซึ่งจะกล่าวในลำดับถัดไป

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวย่านฝั่งธนบุรีจำแนกตามแนวคิดทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาประกอบเกี่ยวกับความหมายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

นุชนารถ รัตนวงศ์ชัย, ภูริวัจน์ เดชอุ่ม และอรช กระแสอินทร์ (2561 : 13) Richards และ Raymond ได้ร่วมกันกำหนดคำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้พัฒนาศักยภาพผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างจริงจังซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของจุดหมายปลายทางที่ไปเยือน นอกจากนี้ หากจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะต้องจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ UNESCO ได้กำหนดคำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้ในการประชุมนานาชาติว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้นในปี พ.ศ.2551 (ค.ศ.2008) ที่เมืองซานตาเฟ มลรัฐนิวเม็กซิโก ประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ว่า การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความผูกพันและประสบการณ์ที่แท้จริงผ่านการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในงานศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรม และคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่โดยเชื่อมโยงกับคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแนวทางนี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมแล้ว การท่องเที่ยวแบบเดิมจะเน้นการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Tourism Resources) เป็นหลัก ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะให้ความสำคัญกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือนามธรรม (Intangible Tourism Resources) เช่น แหล่งวัฒนธรรมที่ยังมีผู้คนอาศัยอยู่ (Living Culture) วัฒนธรรมชีวิตประจำวันหรือวิถีชีวิตประจำวัน (Everyday Life Culture) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม หรือ สร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยใช้แหล่งท่องเที่ยวเป็นเพียง ฉากทางวัฒนธรรม (Culture Scene) เช่น การจัดเทศกาลศิลปะในย่านเมืองเก่าหรือชุมชนเก่า การจัดแสดงแสงสีเสียงในแหล่งโบราณสถานเพื่อบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ฯลฯ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวของชุมชนที่เป็นเจ้าวัฒนธรรมท้องถิ่นในการนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ (Characteristic Experiences) โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับภูมิสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ การใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์

อาจจะปรากฏในลักษณะของการผสมผสานความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) สินทรัพย์ทางกายภาพ (Physical Assets) ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Capital) ตลอดจนบรรยากาศ (Atmosphere) ให้เข้ากันอย่างกลมกลืน เพื่อสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยือน และได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จัดเป็นนวัตกรรมการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งเรียกว่า “นวัตกรรมส่วนเพิ่ม” (Incremental Innovation) ซึ่งเป็นการขยายแนวคิดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสร้างความยั่งยืนผ่านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงมีหลักการเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวสู่ชุมชน กล่าวคือหัวใจสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน ก็คือ การสร้างความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน พัฒนาพลังความร่วมมือรวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

ภาณุรังสี เดือนโง้ง (2559 : 21-22) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงความหมายและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ในบทนำของหนังสือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึง ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชน หรือสถานที่นั้น ๆ จากประสบการณ์ตรง หรือร่วมสร้างประสบการณ์ดี ๆ กับเจ้าของวัฒนธรรม หรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ ทั้งจากการพูดคุย ลองทำหรือใช้ชีวิตร่วมกัน ทั้งนี้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ออกเป็น 4 หมวดหมู่ ได้แก่

1. มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) หมายถึง กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและสภาพสังคม โดยแบ่งเป็นกลุ่มการแสดงออกแบบวัฒนธรรมดั้งเดิม (Traditional Cultural Expression) เช่น เทศกาล ประเพณีต่าง ๆ และกลุ่มที่ตั้งทางวัฒนธรรม (Cultural Sites) เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์

2. วิถีชีวิต (Life Styles) หมายถึง กลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ทั้งวิถีของสังคมเมือง และสังคมชนบท ในแง่ของการเรียนรู้วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ

3. ศิลปะ (Arts) หมายถึง กลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของศิลปวัฒนธรรม เช่น งานศิลปะ (Visual Arts) การวาดภาพ การปั้น ศิลปะการแสดง (Performing Arts) การแสดงดนตรี พื้นบ้าน นาฏศิลป์ การแสดงละคร เป็นต้น

4. สินค้าที่ตอบสนองความต้องการที่แตกต่าง (Functional Creation) หมายถึง กลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน เช่น เรียนทำอาหาร เรียนมวยไทย ฝึกสมาธิ จัดกิจกรรมโปรแกรมฝึกปฏิบัติโดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันและทุกคนต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ (Workshop)

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2529 : 40 -42) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมา ความสำคัญทางลัทธิศาสนา สถาปัตยกรรมทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตโดยรอบ เป็นต้น
2. สภาพการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางและลักษณะการเดินทาง
3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักร้านอาหาร สถานบริการ ระบบสาธารณูปโภค และการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น
4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพสภาพภูมิอากาศระบบนิเวศและสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง
5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดทางพื้นที่ข้อจำกัดทางบริการสาธารณูปโภคปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น
6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยวจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง

วรรณ วรชวานิช (2539 : 58) ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ประกอบกิจกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

ฉันทิช วรรณอนอม (2551 : 1) มัคคุเทศก์ หรือคำทับศัพท์ที่เรียกกันทั่วไปว่า ไกด์ หรือ Tour Guide นั้น มาจากรากศัพท์ในภาษาสันสกฤตว่า มค. มคฺค หรือ มรรค แปลว่า ทาง และ อุทเทสฺก แปลว่า ผู้นำ ผู้บอก ผู้อธิบาย เมื่อนำทั้งสองคำมาสนธิกันจะมีความหมายว่า ผู้นำเที่ยว ผู้ชี้ทาง (เปลื้อง ณ นคร) เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ประกอบอาชีพนำพานักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งอธิบายเนื้อหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ และเป็นผู้ดูแลนักท่องเที่ยวนั้น ๆ ตลอดการเดินทาง ซึ่งผู้ที่ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์จะต้องมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเส้นทางตลอดจนความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในท้องถิ่นหรือสถานที่นำเที่ยวนั้น ๆ เป็นอย่างดีสามารถอำนวยความสะดวกความปลอดภัย และให้ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งสามารถแนะนำการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งผู้ทำหน้าที่นี้ถือเป็นอาชีพสำคัญในวงการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะมีโอกาสได้เข้าใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว สร้างความเชื่อใจและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ง่าย หากได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและมีความซื่อสัตย์ในการทำงาน ในทางกลับกัน ถ้ามัคคุเทศก์ปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสมหรือไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ภาพลักษณ์ในทางลบขึ้น เนื่องด้วยมัคคุเทศก์มีหน้าที่เหมือนกับเป็นทูตทางวัฒนธรรมหรือเป็นผู้แทนของคนในประเทศนั้น ๆ เพราะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวที่สุด

ดังนั้นมัคคุเทศก์เป็นได้ทั้งผู้ที่ส่งเสริม หรือทำลายภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศได้นั่นเอง ในเชิงกฎหมาย นั้นได้ให้ความหมายของคำว่ามัคคุเทศก์ตามความในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมััคคุเทศก์ พ.ศ.2551 มาตราที่ 4 ได้กล่าวว่า มัคคุเทศก์ หมายถึง ผู้ให้บริการเป็นปกติธุระในการนำนักท่องเที่ยว ไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยให้บริการเกี่ยวกับคำแนะนำและความรู้ด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม อาจหมายความว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แสดงถึงวัฒนธรรมในรูปของศิลปะหรือที่เรียกว่า ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เกิดจากวัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของชุมชน ที่มีเอกลักษณ์และ ถ่ายทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา การแต่งกาย การละเล่น ดนตรี กีฬา พิธีกรรม และประเพณีที่เป็นกิจกรรมที่ชุมชนหรือสังคมสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดหรือจัดเป็นครั้งคราว เช่น งานเทศกาลประเพณีประจำท้องถิ่น เป็นต้น ตลอดจนกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้น เช่น การแข่งขันกีฬา กิจกรรมบันเทิง เป็นต้น นอกเหนือจาก ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านศิลปกรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นรูปธรรม ที่มีคุณค่า ทางศิลปะที่มีความงดงามเป็นที่กล่าวถึงแล้ว ยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมที่แสดงออกทางด้านความคิดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ความเป็นชนเผ่า เป็นต้น

สรุปคำนิยามทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นมาทาง ประวัติศาสตร์ มีความสวยงาม มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ อาจรวมถึง ศิลปวัฒนธรรม เทศกาล กิจกรรม งานประเพณีต่าง ๆ ที่สามารถดึงดูดความสนใจให้ไปเยี่ยมชม ซึ่ง ทรัพยากรการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ มีศักยภาพเพียงพอในการนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยสรุปแล้วมีความครอบคลุมรายละเอียดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งส่วน ที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมและส่วนที่เป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย และวัฒนธรรมที่ประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความเป็นปัจเจกบุคคล และ รองรับนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวโน้มของสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคต การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และทรัพยากรการ ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม มีการศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ ศึกษาผังเมือง และมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรใน ชุมชน ทำหน้าที่สื่อความหมายและนำเที่ยว และส่งเสริมเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า เอกสารและงานวิจัยดังกล่าวนี้ มีความเกี่ยวข้องกับ เนื้อหาและสอดคล้องกับงานวิจัยที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาในเนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทยจีนในหัวข้อ ต่อไป

วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 1-16) ธนบุรีในปัจจุบันเป็นเขตการปกครองเขตหนึ่งในกรุงเทพมหานคร แต่ในอดีต ธนบุรีซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของบริเวณที่เรียกว่า “บางกอก” มีชื่อว่า ธนบุรีศรีมหาสมุทร เป็นราชธานีของไทยต่อจากกรุงศรีอยุธยา นับแต่ พ.ศ. 2310 เป็นต้นมา หลังจากกอบกู้เอกราชของไทยแล้ว สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงเลือกดินแดนแห่งนี้เป็นราชธานี เนื่องจากทรงเห็นว่าธนบุรีเป็นเมืองหน้าด่านคุมเส้นทางออกทะเล และเป็นเมืองท่าตั้งอยู่ใกล้ปากแม่น้ำ มีป้อมปราการและวัดวาอารามอยู่แล้วจำนวนมาก พร้อมทั้งจะเป็นที่ตั้งเมืองหลวงในช่วงเวลาที่เพิ่งเสร็จสิ้นสงครามใหม่ ๆ โดยไม่ต้องมีการปลูกสร้างเพิ่มเติมธนบุรีเป็นราชธานีของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2310 – พ.ศ. 2325 รวมเวลาประมาณ 14 ปีเศษ ฝั่งธนบุรีตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มที่คลองธรรมชาติไหลตัดผ่านหลายสาย จนได้รับสมญานามว่าเป็นเวนิสตะวันออก เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มาแต่โบราณ มีสวน มีไร่นา และผลไม้หลากหลายชนิด เช่น ลิ้นจี่ ส้ม เงาะ กระท้อน มะไฟ ทูเรียน มังคุด มีสวนหมาก สวนพลู ฯลฯ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในธนบุรีประกอบด้วยผู้คนหลายชาติหลายภาษา เช่น ชาวจีน ลาว เขมร มอญ โปรตุเกส ซึ่งแต่ละกลุ่มมีศาสนาและความเชื่อต่างกัน แต่สามารถอยู่รวมกันได้ อย่างผสมกลมกลืน รักษาวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนไว้ได้อย่างดี และได้สะสมสืบสานศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ที่ทรงปกครองกรุงธนบุรีมีเพียงพระองค์เดียว คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ดังนั้นเมืองธนบุรี มีชื่อเรียกเต็มว่า ธนบุรีศรีมหาสมุทร แต่นิยมเรียกกันว่า บางกอก เป็นเมืองที่เกิดขึ้นในสมัยแผ่นดินพระมหาจักรพรรดิ ตั้งอยู่บริเวณปากคลองบางกอกใหญ่ ซึ่งมักเรียกกันว่า คลองบางหลวง มีความสำคัญในฐานะเมืองหน้าด่านหรือเมืองท่าขนอน พ่อค้าชาวต่างชาติที่เดินเรือเข้ามาค้าขายกับกรุงศรีอยุธยาจะต้องแวะจอดที่เมืองธนบุรีก่อน เพื่อเสียภาษีสินค้าที่บรรทุกเรือผ่านทั้งขาเข้าและขาออก

จากข้อมูลข้างต้น ความเป็นมาของสภาพธนบุรีในอดีต ครั้งสมัยแผ่นดินสมเด็จพระไชยราชาธิราชโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดเชื่อมระหว่างปากคลองบางกอกน้อยกับปากคลองบางกอกใหญ่ เนื่องจากแต่เดิมนั้นคลองบางกอกน้อยและคลองบางกอกใหญ่คือ แม่น้ำอ้อมทำให้การคมนาคมทางน้ำต้องใช้เวลานาน เมื่อขุดคลองลัดแล้ว ลำน้ำเจ้าพระยาก็สามารถไหลผ่านคลองลัดเป็นเส้นตรง ครั้นเวลาผ่านไปคลองลัดก็ขยายกว้าง จนกลายเป็นลำน้ำใหญ่ และลำน้ำเดิมช่วงที่ไหลคดโค้งกลับตื้นเขินด้วยเหตุที่บริเวณแม่น้ำอ้อมซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองธนบุรีมีลำน้ำใหม่ไหลผ่าน เมืองธนบุรีจึงมีลักษณะเป็นเมืองอกแตก คือเกิดชุมชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำ ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้โปรดฯ ให้ฝรั่งเศสเข้ามาสร้างป้อมที่ปากคลองบางกอกใหญ่ คือ ป้อมวิชัยประสิทธิ์ และสร้างป้อมใหญ่อีกหนึ่งป้อมทางฝั่งตะวันตก คือที่ตั้งโรงเรียนราชินี (ล่าง) ในปัจจุบัน และเนื่องจากฝรั่งเศสต้องการแผ่อิทธิพลและควบคุมเส้นทางการเดินเรือของไทย จึงได้ส่งกองทหารเข้ามาประจำการที่ป้อมทั้งสองแห่ง สมเด็จพระนารายณ์มหาราช จึงโปรดเกล้าฯ ให้รื้อทำลายป้อมใหญ่ฝั่งตะวันออก คงเหลือแต่ป้อมฝั่งตะวันตก

ป้อมเดียว เมื่อคราวสงครามไทยรบพม่าจนเสียกรุงศรีอยุธยา จนกระทั่ง พ.ศ. 2310 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงนำทัพเข้ากอบกู้กรุงศรีอยุธยาจากพม่าได้สำเร็จ แต่ตลอดระยะเวลาที่ต้องทำการรบเพื่อกอบกู้เอกราชและขับไล่พม่า ชาวบ้านและทหารต้องล้มตายเป็นจำนวนมาก วัดวาอาราม เมือง และสวนไร่นาถูกเผาทำลายเสียหายเกินกว่าที่จะบูรณะให้คืนสภาพดีเหมือนเดิมในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้ราษฎรยังทุกข์เข็ญ และอดอยากแสนสาหัส

การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์นั้น ทำให้ทราบถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงโปรดเกล้าฯ ให้กวาดต้อนและอพยพผู้คน สมณพราหมณาจารย์โบราณชติวงศ์ที่ยังเหลืออยู่ ชาวจีน และชาวอินเดียที่ทำการค้าขายกับไทย รวมถึงชาวมอญ ชาวลาว และไพร่พลที่เป็นเชลยลงมาอยู่ที่กรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งใหม่เนื่องจากมีความเหมาะสมหลายประการ เมืองธนบุรีเป็นเมืองขนาดย่อมเหมาะกับการค้าขายที่มีอยู่น้อย หากไม่สามารถต้านทานข้าศึกได้ก็อาจอพยพไปตั้งมั่นที่จันทบุรี และเมืองธนบุรีมีป้อมปราการที่แน่นหนาตั้งอยู่ปากน้ำ ทำให้สามารถควบคุมเส้นทางการเดินเรือ มิให้หัวเมืองเหนือซื้อหาอาวุธจากชาวต่างชาติได้ อีกทั้งเมืองธนบุรีมีความอุดมสมบูรณ์เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การปลูกข้าว มะพร้าว หนาก และผลไม้ต่าง ๆ ซึ่งสามารถช่วยบรรเทาความขาดแคลนอาหารอย่างรุนแรงระหว่างการทำศึกสงครามเป็นเวลาติดต่อกันยาวนาน

หลังจากสิ้นแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกแห่งราชวงศ์จักรี ทรงย้ายราชธานีจากธนบุรีมาอยู่ฝั่งพระนคร ซึ่งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา คือ กรุงเทพมหานครในปัจจุบันทรงโปรดเกล้าฯ ให้รื้อกำแพงเมืองธนบุรีฝั่งตะวันออก แล้วสร้างแนวกำแพงเมืองใหม่ที่แนวคลองรอบกรุง เหตุที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ทรงเลือกกรุงเทพฯ ฝั่งพระนครเป็นราชธานี เนื่องจากเมืองธนบุรีมีลักษณะเป็นเมืองเอกแตกเหมือนเมืองพิษณุโลกหากข้าศึกยกทัพเรือเข้ามาจู่โจมก็ยากที่จะเอาชนะศึกได้ เมื่อสงครามกับพม่าสิ้นสุดลงในตอนต้นรัตนโกสินทร์ ธนบุรีก็มีความสงบสุขอีกครั้ง มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งปลูกไม้ผลนานาชนิด และยังเป็นถิ่นฐานบ้านเรือนของบรรดาเจ้านายและขุนนางทั้งหลาย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการขุดลอกคลองสายเก่าในฝั่งธนบุรี

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ให้ขุดคลองภาษีเจริญ และคลองมหาสวัสดิ์ เพื่อลำเลียงขนส่งสินค้า และขยายพื้นที่การเกษตร ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงคลองสายเก่าและขุดคลองสายใหม่เพื่อการคมนาคมทางน้ำ ได้แก่ คลองทวีวัฒนา และคลองนราภิรมย์

สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งแรกคือ สะพานพระรามหก สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งที่ 2 เนื่องในโอกาสครบรอบ 150 ปี ของกรุงเทพมหานคร

คือ สะพานพระพุทธรูปยอผ้า ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ ธนบุรีมีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของพระนคร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้จัดการปกครองเป็นคณะกรรมการ จัดบริหารนครหลวง โดยรวมพื้นที่การปกครองในพระนคร ธนบุรีและหัวเมืองใกล้เคียงรวม เรียกว่า มณฑลกรุงเทพพระมหานคร

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกมณฑลกรุงเทพพระมหานคร แต่มีฐานะเป็นกรุงเทพมหานคร โดยแยกออกเป็นจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ต่อมาได้มีการจัดระเบียบการบริหารใหม่ และประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล จึงจัดตั้งเทศบาลธนบุรีขึ้นในปี พ.ศ. 2480 และปี พ.ศ. 2514 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติให้รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกัน เรียกว่า นครหลวงกรุงเทพธนบุรี มีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่ง โดยมีรูปแบบบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นเข้าด้วยกัน มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี และตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ให้เรียกนครหลวงกรุงเทพธนบุรีว่า กรุงเทพมหานคร หลังเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทำให้ต้องเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง โดยแบ่งพื้นที่การปกครองเป็น เขตและแขวง ประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสภากรุงเทพมหานคร

รัชชชัย สาครินทร์ (2541 : 32-33) เขตธนบุรี ชื่อเดิม อำเภอราชคฤห์ มีฐานะเป็นอำเภอ ขึ้นในชั้นตรงกับกรมนครบาล ในระยะแรกไม่มีสถานที่ทำงานของตนเองอาศัยทำงานที่เดียวกับที่ว่าการอำเภอบางกอกใหญ่ตั้งอยู่ในวัดราชคฤห์ จึงเรียก อำเภอราชคฤห์ ต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ อำเภอราชคฤห์ เป็น อำเภอบางยี่เรือ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2459 และวันที่ 20 ธันวาคม 2453 ได้ประกาศเปิดที่ว่าการเป็นเอกเทศของตนเอง สาเหตุที่เปลี่ยนชื่ออำเภอเป็นบางยี่เรือ ทั้งนี้เพราะเมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีประเทศไทยมีการติดต่อกับค้าขายกับประเทศจีน ใช้เรือสำเภาลำเลียงรับ-ส่งสินค้า ในบริเวณใกล้เคียงกับวัดราชคฤห์ มีพระประยูรญาติของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี 2 คน นำเรือสำเภามาจอดอยู่เป็นประจำจึงเรียกตำบลนี้ว่า บางยี่เรือ คำว่า ยี่ แปลว่าสอง ในสมัยโบราณมักเรียกท้องถิ่นหนึ่งว่า บาง จึงเรียกบริเวณแถบนั้นว่า บางยี่เรือ และอำเภอราชคฤห์ตั้งอยู่ในพื้นที่บางยี่เรือจึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบางยี่เรือ ต่อมาได้มีการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการ จัดการปกครองท้องถิ่นใหม่ โดยที่อำเภอบางยี่เรือมีเขตติดต่อกับจังหวัดพระนคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าขายกับจังหวัดพระนคร ตามความนิยมที่เรียกอำเภอที่เป็นที่ตั้งจังหวัดว่า อำเภอเมือง จึงเรียกอำเภอบางยี่เรือว่า อำเภอธนบุรี ซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงและเพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนนามอำเภอบางยี่เรือเป็น อำเภอธนบุรี เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2482 เมื่อ พ.ศ. 2514 มีการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใหม่ โดยมีประกาศ

คณะปฏิวัติฉบับที่ 24 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2514 ให้รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกันเรียกว่า นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี อำเภอดอนบุรีจึงเป็นอำเภอขึ้นกับนครหลวงกรุงเทพมหานคร ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2515 มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ให้เปลี่ยนนาม นครหลวงกรุงเทพมหานครเป็น กรุงเทพมหานคร และแบ่งพื้นที่ปกครองออกเป็น 24 เขต อำเภอดอนบุรีจึงเปลี่ยนมาเป็น เขตธนบุรี ขึ้นกับกรุงเทพมหานคร

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม (2550 : 18-21) ชุมชนเชื้อชาติต่าง ๆ ในกรุงศรีอยุธยา ได้แก่ ชาวลาว โดยทั่วไปเป็นชนที่นับอยู่ในระบบไพร่ของอยุธยา ชุมชนจีนในอยุธยามักจะอยู่ในพื้นที่ด้านตะวันออกทั้งในและนอกเกาะเมืองริมฝั่งแม่น้ำป่าสักและแม่น้ำเจ้าพระยา ช่วงวัดพนัญเชิงจนถึงปากคลองข้าวสารและปากคลองสวนพลูนั้นเป็นที่จอดเรือสำเภาและเรือกำปั่น ดังนั้นย่านนี้ จึงเป็นย่านผลิตสินค้าและย่านค้าขาย ชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในย่านกุฎีจีน และพื้นที่เกี่ยวเนื่องมาเป็นเวลานาน ดังปรากฏเรื่องราวของกุฎีจีน กล่าวไว้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยกรุงธนบุรีมีชาวจีนอพยพเข้ามาในชุมชนนี้มากเป็นลำดับ นอกจากสาเหตุการหนีภัยสงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 แล้ว เหตุผลที่สำคัญ คือ พระราโชบายของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในด้านการค้ากับประเทศจีน การที่พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ให้ชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงธนบุรีหวังเพื่อเพิ่มจำนวนประชากรในราชธานีแห่งนี้นั่นเอง

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ธนบุรีในอดีตคือเมืองที่เป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมหลากหลายชนชาติ อพยพมาจากกรุงศรีอยุธยาครั้งกรุงแตก และได้ขยายแหล่งที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินตลอดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ลัดเลาะเข้าไปตามลำคลองน้ำน้อยสาย มีอดีตทั้งดงามคือ วัดวาอารามน้อยใหญ่ เคียงคู่ชุมชนริมฝั่งน้ำ มีเรือแจวหรือเรือพายสัญจรไปมาค้าขายและนำสินค้าขนานานชนิดจากเรือกสวนไร่นาบรรทุกไปกับลำเรือเที่ยวแล้วเที่ยวเล่า ดังนั้น ธนบุรีในวันนี้คือผืนดินฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา การขยายขยายความเจริญภาคเมืองอุตสาหกรรมจากฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ทำให้มีการถมคูคลองเพื่อสร้างชุมชนเมืองแบบใหม่ คูคลองหลายแห่งถูกแปรสภาพเป็นคลองระบายน้ำทิ้งจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ความต้องการภาคแรงงานของอุตสาหกรรม และการโยกย้ายถิ่นฐานจากภาคชนบทสู่เมือง ได้เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมชุมชนแบบเดิมทำให้ธนบุรีที่เห็นในปัจจุบันคือ ย่านธุรกิจการค้าที่อยู่อาศัย เส้นทางคมนาคม และสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ย่านตลาดพลู ย่านกุฎีจีน ย่านบางแค และเส้นทางคมนาคม เช่น สถานีรถไฟธนบุรี ทำน้ำเรือด่วน และเรือข้ามฟากแม่น้ำเจ้าพระยา สะพานเชื่อมระหว่างธนบุรีกับกรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออกอีกหลายแห่ง สถานที่ราชการ เช่น โรงพยาบาลศิริราช กองทัพอากาศ พระราชวังเดิม ฯลฯ วัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญมาตั้งแต่อดีต เช่น วัดอรุณราชวราราม วัดหงส์รัตนาราม วัดโมลีโลกยาราม วัดอินทาราม วัดราชคฤห์ วัดอมรินทราราม วัดระฆังโฆสิตาราม ฯลฯ สถาปัตยกรรมและสถานที่สำคัญอื่น ๆ อาทิ ป้อมวิชัยประสิทธิ์ พระบรม

ราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โบสถ์สำเหร่ หรือโบสถ์เพรสไบทีเรียน โบสถ์ข้างตาคูรัส มัสยิดต้นสน มัสยิดตึกขาว มัสยิดตึกแดง ศาลเจ้าเกียนอันกง ฯลฯ

ดังนั้นการที่ทราบถึงพื้นที่ของกรุงธนบุรีตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่าง เส้นรุ้งที่ 13.50-13.80 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100.20-100.50 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับอ่าวไทยและฝั่งทะเลอ่าวไทย ทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา และจังหวัดสมุทรปราการ และทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร เขตพื้นที่การปกครองของกรุงเทพมหานครในฝั่งธนบุรี ประกอบด้วย 15 เขต ดังนี้ 1. เขตธนบุรี 2. เขตคลองสาน 3. เขตบางกอกน้อย 4. เขตบางพลัด 5. เขตบางกอกใหญ่ 6. เขตภาษีเจริญ 7. เขตบางแค 8. เขตบางขุนเทียน 9. เขตบางบอน 10. เขตจอมทอง 11. เขตตลิ่งชัน 12. เขตทวีวัฒนา 13. เขตราชบุรี 14. เขตทุ่งครุ และ 15. เขตหนองแขม

มาลินี ดิลกวิทย (2543 : 111-112) ตามความเชื่อแต่ดึกดำบรรพ์ของชาวจีนนั้น สรรพสิ่งทุกอย่างในสากลโลกย่อมมีประโยชน์ใช้สอย อันนำมาซึ่งความสงบผาสุกของโลกและมวลมนุษย์ ด้วยจิตสำนึกดังกล่าว ศิลปะการแสดงและความไพเราะเชิงคีตศิลป์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารประสานความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าหรือระหว่างโลกกับสวรรค์ เล่ากันมาแต่โบราณว่า จักรพรรดิองค์แรกของแผ่นดินจีนพระนามว่า หวงตี้ (Huang Di) ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการดนตรีต่อพระราชพิธีทางการทูต จึงมีพระราชโองการให้จัดการแสดงดนตรีในพิธีต้อนรับราชอาคันตุกะจากต่างแดน ด้วยความเชื่อมั่นว่า นอกจากเสียงดนตรีอันไพเราะจะสามารถสร้างความสุขใจแก่ผู้ฟังแล้ว ยังประสานและจรรโลงไมตรีจิตอันดีงามระหว่างชนต่างเชื้อชาติและภาษาซึ่งเป็นผลทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขร่มเย็น การแสดงดนตรีจึงนับว่าเป็นศิลปะการแสดงของจีนที่เก่าแก่ที่สุด และได้กลายเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งในศิลปะการแสดงประเภทอื่นซึ่งเกิดขึ้นภายหลังในยุคต่อมา การแสดงระบำทรงเจ้าเข้าผีซึ่งพบในสังคมจีนโบราณยุคราชวงศ์ชาง (Shang) ประมาณ 2,000-1,100 ปีก่อนคริสตกาล นับเป็นศิลปะการแสดงที่เก่าแก่มาก ระบำประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ชาวจีนเรียกว่า อูวู (Wuwu) ซึ่งมีจุดประสงค์ในการแสดงเพื่อบำบัดปัดเป่าความเจ็บไข้ ความอัปโชค ความทุกข์ทั้งหลายที่มนุษย์ได้รับจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ ตลอดจนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถเข้าใจได้ ความเดือดร้อนต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยความเชื่อ และพิธีกรรมทางไสยศาสตร์มาอธิบายและแก้ไขเพื่อให้เกิดความสบายใจ ศิลปะการแสดงบางอย่างซึ่งพบในพิธีกรรมทางไสยศาสตร์นี้ มีลักษณะคล้ายกับการแสดงมายากล และการแสดงกายกรรมโลดโผน ซึ่งในสมัยต่อมาได้รับความนิยมนิยมอย่างแพร่หลาย

ในขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2554 : 24-26) กล่าวถึง ศาสนสถาน หมายถึง สถานที่แสดงถึงลัทธิความเชื่อความศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อศาสนาอันมีหลักสำคัญ

เช่น แสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกหรือแสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาป รวมทั้งสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อนั้น ๆ ศาสนสถานเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรมจึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางมักมีจุดประสงค์เพื่อไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือเพื่อเยี่ยมชมสักการะ เพื่อความสงบในจิตใจ เช่น วัด โบสถ์ วิหาร มัสยิด สถานที่จาริกแสวงบุญ สถานที่เคารพสักการะ เป็นต้น นอกจากนี้ในศาสนสถานยังมีการค้นพบโบราณวัตถุสำคัญทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เทวรูป รูปปั้น พระเยซู จิตรกรรมฝาผนัง เป็นต้น

ประเวศ วะสี (2532 : 1-2) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมในหนังสือวัฒนธรรมกับการพัฒนา สรุปได้ดังนี้ วัฒนธรรมคือ พลังของภูมิปัญญาซึ่งเป็นรากฐานทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งได้มาจากการคัดสรร กลั่นกรอง ทดลองใช้จากชุมชน และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมของชุมชน สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543 : 10) คำว่า วัฒนธรรม ในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาให้คำจำกัดความไว้ว่า วัฒนธรรม เป็นชื่อรวมสำหรับแบบอย่างของพฤติกรรมทั้งหลายที่ได้มาทางสังคม และถ่ายทอดกันโดยอาศัยสัญลักษณ์ เช่น ภาษา การทำเครื่องมือ อุตสาหกรรม ศิลปะ ศาสนา ฯลฯ วัฒนธรรมจึงเป็นคำที่มีความหมายกว้าง โดยเฉพาะ วัฒนธรรม ในบริบทของ ศิลปะ ซึ่งเป็นเรื่องของการสร้างสรรค์งานที่เกี่ยวข้องกับความงามหรือความสุนทรีย์หลายแขนง อาทิ งานประติมากรรม จิตรกรรม ดนตรี และนาฏยศิลป์

ประชิด สุกณะพัฒน์ (2546 : 10-11) วัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นวิถีชีวิตของคนในแต่ละกลุ่มชน ซึ่งเป็นมรดกตกทอดกันมานาน ถือปฏิบัติสร้างสรรค์ และทุกคนในท้องถิ่นย่อมมีความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้เกิดความรักความหวงแหน และวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นปัจจัยสำคัญถึงวิถีชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสืบต่อมาอันเกิดประโยชน์ ดังนี้

1. วัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดความรักความสามัคคี เสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนการรวมกลุ่มรวมพลังสร้างสรรค์บางสิ่งบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า และการทำบุญทางศาสนา
2. สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนในท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปตามสภาพและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยที่มีวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นตัวกำหนด
3. ให้ความบันเทิงแก่กลุ่มชนในสังคม เช่น การฟังเพลง การร้องเพลง การแสดงมหรสพต่าง ๆ ตลอดจนพิธีกรรมที่เนื่องมาจากประเพณีเทศกาลต่าง ๆ เช่น ประเพณีตรุษสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง
4. เป็นเครื่องมือให้การศึกษา ซึ่งเป็นหลักฐานที่สำคัญยิ่งของชีวิตวัฒนธรรมพื้นบ้านได้ทำหน้าที่ให้การศึกษาและอบรมคนในสังคม โดยการสอนให้รู้จักถูกผิด รู้จักผิดชอบ ตลอดจนการปลูกฝัง

คุณธรรม และจริยธรรมต่าง ๆ และสอนให้ทุกคนประพฤติดีเว้นประพฤติชั่ว เพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคม

5. เป็นเครื่องฝึกพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้แก่เยาวชนทั่วไป ซึ่งวัฒนธรรมพื้นบ้านได้มีส่วนช่วยที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการกีฬาและการเล่นของเด็กที่มุ่งให้เด็กออกกำลังกาย และบางอย่างมุ่งเน้นให้เด็กรู้จักสังเกต และมีไหวพริบ การเล่นบางอย่างฝึกพัฒนาการทางสังคมด้วย

6. เป็นเครื่องมือการควบคุมของสังคม การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอด และการที่มนุษย์จะอยู่ในสังคมได้จำเป็นต้องมีระเบียบแบบแผน และกฎเกณฑ์เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของสังคม

จากข้อมูลที่กำลังมาข้างหน้า การวิจัยนี้เป็นการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ที่เป็นวัฒนธรรมร่วมระหว่างไทย-จีน ที่มีความเป็นมาในอดีต นับแต่การอพยพของคนจีนครั้งตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น สืบทอดและปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชนในย่านฝั่งธนบุรี มีทั้งการผสมผสานทางวัฒนธรรมและสืบทอดความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณีจีนล้วน ๆ ซึ่งกลุ่มคนจีนดังกล่าวที่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนในพื้นที่ของชุมชนเก่าแก่ เช่น ชุมชนวัดอินทาราม ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนกุฎีขาว ชุมชนแช่ซึ่มส่วนบน ชุมชนคลองสาน เป็นต้น ตลอดจนมีการแสดงอัตลักษณ์ไทย-จีน ออกมาหลากหลายรูปแบบ เช่น วัฒนธรรมทางประเพณี วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมที่อยู่อาศัย และวัฒนธรรมการกิน อันสะท้อนอยู่ในงานประเพณีและพิธีกรรมตามศาสนสถาน รวมถึงเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตจีนตลอดทั้งปี เช่น ไหว้เจ้า สารทจีน ไหว้พระจันทร์ แข่งเม็ง ตรุษจีน และเทศกาลกินเจ

จากการทบทวนวรรณกรรมเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ในอดีตชาวจีนอธิบายสถานภาพของกลุ่มชนของตนได้จากความเชื่อที่ประกอบเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในอดีตและบุคคลในปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษในการเลี้ยงดูพ่อแม่ปู่ย่าตายาย โดยให้บทบาทบรรพชนเป็นใหญ่ เห็นได้จากพิธีไหว้เซ่งเม้ง ไหว้สารทจีน และตรุษจีน เป็นต้น อีกความเชื่อที่ควบคู่ไปกับแนวคิดเรื่องธรรมชาติ ได้แก่ ดวงจันทร์ ภูเขา แม่น้ำ และสัตว์ในตำนานมีความสำคัญต่อชีวิตอย่างไร ทำอย่างไรให้ร่ำรวยมีทรัพย์สินเหลือกินเหลือใช้เหลือเก็บ ด้วยมีความเชื่อที่ว่า ปัจจัยหลักในการครองชีวิตให้ยาวนานอย่างสุขสบาย คือ ความร่ำรวยและการมีสุขภาพที่แข็งแรง จึงมีพิธีไหว้สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินชีวิตมีสุข ได้แก่ พิธีไหว้พระจันทร์ ไหว้เทพเจ้าต่าง ๆ และการนับถือสัตรีมงคล เป็นต้น

ด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี มีต้นทุนด้านพื้นที่เก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ที่มีการย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัย เช่น พื้นที่เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย และเขตภาษีเจริญ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พื้นที่ในบริเวณนี้เป็นเส้นทาง

การค้าขายโบราณของคนจีน และเป็นเส้นทางการคมนาคมเพื่อออกสู่ทะเลและหัวเมืองในภาคตะวันตกและภาคใต้ โดยเส้นทางดังกล่าวเริ่มจากคลองบางกอกใหญ่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา และเข้าสู่ปากคลองด่าน (ซึ่งในปัจจุบันคือคลองสนามชัย) ผู้คนในยุคเก่าประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีคูคลองต่าง ๆ เป็นเส้นทางการคมนาคม สะท้อนภาพวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ จีน มอญ ทวาย ลาว เขมร ญวน มุสลิม (เปอร์เซีย) และโปรตุเกส ประกอบกับบริเวณพื้นที่เขตธนบุรีและเขตคลองสาน เป็นพื้นที่ที่ความเป็นมาในอดีตและมีสถานที่สำคัญ ๆ ตั้งอยู่ ตลอดจนพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคม กล่าวคือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระมหากษัตริย์ที่กอบกู้ชาติจากพม่าครั้งเมื่อเสียกรุงในปี พ.ศ. 2310 ได้ทรงสืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชาติพันธุ์จีนด้วย ทำให้พระองค์ให้ความสำคัญกับกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาพำนักในธนบุรี เพื่อมุ่งสนับสนุนการค้าขายและวัฒนธรรมประเพณีจีนให้มีความโดดเด่น นอกจากนี้พระองค์ยังจัดให้มีชุมชนชาวจีนอาศัยอยู่ตามบริเวณแม่น้ำและคูคลองน้ำ ถือเป็นพระราโชบายหมายที่จะส่งเสริมเรื่องการค้ากับประเทศจีน

ผู้วิจัยได้นำหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว มาประกอบการพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา ประกอบกับในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้นำหลักการอันประกอบไปด้วยความหมายและนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และนิยามทรัพยากรการท่องเที่ยว มาใช้ประกอบเพื่อแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชน ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ การค้า อาหาร สถาปัตยกรรม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย รวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังหลงเหลืออยู่ถ่ายทอดสู่ชุมชนและปรากฏอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

การศึกษาเอกสารครั้งนี้ ทำให้ทราบถึง ชุมชนไทย-จีน สามารถยกระดับเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยศักยภาพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสอดคล้องตามหลักการแนวคิดทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้วยการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ที่มีคุณค่า ประกอบกับประเภทของแหล่งท่องเที่ยวมีความสอดคล้องตามองค์ประกอบตัวบ่งชี้ศักยภาพ ทำให้การพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเป็นจุดดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวได้ดี จะได้นำมาพัฒนาในเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ต่อไป

2) การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว

การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวมีการศึกษาแนวคิดโดยจำแนกเป็นหัวข้อ ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ 2.1) องค์ประกอบเชิงสัณฐาน 2.2) กายภาพและพื้นที่ และ 2.3) การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) องค์ประกอบเชิงสัณฐาน

ประภาวดี นิลศิริ (2556 : 12) สรุปรูปแบบขององค์ประกอบเชิงสัณฐานที่สำคัญในศาสตร์ด้านสัณฐานวิทยาเมือง กล่าวไว้ดังนี้

1. การสัญจร (Transit pattern) คือ ชนิดหรือประเภทของการเดินทางสัญจรเพื่อเชื่อมโยงกับกันระหว่างพื้นที่
2. โครงข่ายการเชื่อมต่อและจัดวางของหน่วยพื้นที่สาธารณะภายในเมือง (Urban Spatial - configurational pattern) ในเชิงสัณฐานวิทยา ความหมายเฉพาะเจาะจงถึงรูปแบบความสัมพันธ์เชื่อมต่อ และการจัดวางหน่วยพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ของเมือง ได้แก่ ทางสัญจรและพื้นที่ว่างสาธารณะต่าง ๆ
3. การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร (land use and building use) คือ ชนิดหรือประเภทของกิจกรรมในที่ดินหรืออาคาร เช่น พาณิชยกรรม ที่พักอาศัย อุตสาหกรรม ฯลฯ
4. ความหนาแน่นของมวลสิ่งปลูกสร้างที่เป็นสัดส่วนของต่อพื้นที่ว่าง (Urban figure and ground pattern) หรือสัดส่วนของพื้นที่ สิ่งก่อสร้างที่ปกคลุมดินกับพื้นที่โล่ง ในเชิงสัณฐานวิทยา หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์เชื่อมต่อและการจัดวางหน่วยพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ของเมือง ได้แก่ ทางสัญจรและพื้นที่ว่างสาธารณะต่าง ๆ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสัณฐานของชุมชน

1. การวิเคราะห์รูปแบบการสัญจร คือ การวิเคราะห์ชนิดหรือประเภทของการเดินทางสัญจรในการเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่ชนิดหรือประเภทของการเดินทาง เช่น การเดินเท้า รถจักรยานยนต์ รถยนต์ เรือ รถไฟ เป็นต้น การวิเคราะห์รูปแบบการสัญจรนั้น สามารถแสดงความสามารถในการเข้าถึงของพื้นที่ (Accessibility) และสามารถชี้ให้เห็นถึงกิจกรรมของรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารได้อีกด้วย หากพื้นที่ใดมีประเภทของการเดินทางสัญจรที่หลากหลายพื้นที่นั้นส่วนใหญ่จะมีการใช้ประโยชน์อาคารที่มีความหลากหลาย และมักเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์อาคารด้านพาณิชยกรรม

2. การวิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการเชื่อมต่อ และการจัดวางหน่วยพื้นที่สาธารณะ การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ของการเชื่อมต่อ และการจัดวางหน่วยพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ของเมืองนั้น สามารถทำได้โดยการสร้างแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยของพื้นที่สาธารณะทั้งหมดในระบบ พร้อมกับการแสดงรูปแบบการเชื่อมต่อระหว่างหน่วยเหล่านั้น

องค์ประกอบเชิงสัณฐานที่ใช้ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงสัณฐาน ได้แก่ โครงข่ายการสัญจร การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร ความหนาแน่นของมวลอาคารต่อพื้นที่ว่าง เครือข่ายการเชื่อมต่อ และจัดวางหน่วยพื้นที่สาธารณะ สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของโครงข่ายการเชื่อมต่อและจัดวางของหน่วยพื้นที่สาธารณะ หลักการของพื้นที่ในพื้นหนึ่งสามารถแบ่งออกได้ 2 ระบบ คือ

ระบบไม่กระจายความสัมพันธ์สู่พื้นที่อื่นในระบบ (Non Distributed System) และระบบกระจายความสัมพันธ์ (Distributed system) รวมทั้งทราบถึงรูปแบบการสัญจรของโครงข่ายการเชื่อมต่อพื้นที่สาธารณะ มี 2 ประเภท คือ

1. โครงข่ายสายลูกบิด (Beady ring structure) ซึ่งเป็นรูปแบบโครงข่ายที่สามารถเชื่อมต่อได้อย่างทั่วถึงโครงข่ายแบบนี้ได้แก่ทางสัญจรรูปแบบตาราง (Grid) และวงแหวน (Ring/Loop)

2. โครงสร้างกิ่งก้านต้นไม้ (tree like structure) เป็นรูปแบบโครงข่ายที่ไม่สามารถเชื่อมต่อกับหน่วยพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ ได้ เพราะเป็นเส้นทางสัญจรแบบปลายตัน (Dead end) ซึ่งโครงข่ายการเชื่อมต่อและจัดวางพื้นที่สาธารณะ เป็นตัวกำหนดหรือสะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารหรือพฤติกรรมสัญจร และการใช้สอยของคนภายในชุมชนนั้น ๆ รวมไปถึงความสามารถในการคาดการณ์ถึงศักยภาพของพื้นที่ และแนวโน้มที่จะเชื่อมต่อพื้นที่สาธารณะในอนาคต

จากการศึกษาเอกสารข้อมูลด้านสถาปัตยกรรมและผังเมืองพบว่า การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชนเมือง ต้องทำความเข้าใจเรื่องสถานการณ์วิทยาเมืองที่ประกอบด้วยเรื่ององค์ประกอบเชิงสัญญาณของชุมชน โดยนำมาประกอบการวิเคราะห์แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษารูปแบบการสัญจร รูปแบบโครงข่ายเชื่อมต่อ การจัดวางหน่วยพื้นที่สาธารณะ การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารและความหนาแน่นของมวลสิ่งก่อสร้างของพื้นที่ว่า

ในการทบทวนวรรณกรรมด้านผังเมือง จำเป็นต้องศึกษาหลักของความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับสังคม เพื่อผู้วิจัยจะได้นำมาประกอบการศึกษาให้เกิดความเข้าใจด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวและสภาพทางกายภาพของพื้นที่โดยล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนกายภาพของชุมชนเพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และคำนึงถึงลักษณะของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเพื่อใช้ในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว และออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการจัดวางหน่วยพื้นที่สาธารณะต่อไป

2.2) กายภาพและพื้นที่

ประภาวดี นิลศิริ (2556 : 8) พื้นที่และสังคมนั้นมีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง กล่าวคือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับพื้นที่และระหว่างพื้นที่กับสังคมจึงทำให้ลักษณะทางด้านกายภาพมีผลต่อพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะนั้นและลักษณะสังคมมักมาจากวัฒนธรรมการรับรู้ และบริบทของสถานที่ตั้ง แนวคิดของพื้นที่และสังคมซึ่งเป็นแนวคิดที่โดดเด่นและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด วัฒนธรรมของสภาพแวดล้อมจะสนองตอบทันทีกับการจัดตั้งด้านกายภาพทฤษฎี ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับสังคม

(Rapoport 1990) ได้แสดงถึงการเชื่อมโยงกันของความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพและด้านสังคมอภิปรายว่า สังคมวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนและเชื่อมโยงกับลักษณะทางด้านกายภาพที่ปรากฏและทำให้พื้นที่นั้นมีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะของชุมชนสามารถอธิบายได้จากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนระหว่าง 1) วัฒนธรรม 2) ระบบกิจกรรม 3) ระบบที่ตั้ง

โดยองค์ประกอบที่ 3 ประการนี้ ถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ชุมชนแต่ละแห่งมีอัตลักษณ์ของตนเองที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. วัฒนธรรม culture วัฒนธรรมนี้มีอยู่ 2 ลักษณะใหญ่ คือ 1.1 วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งที่สร้างขึ้นมาในการดำรงชีวิตประจำวันโดยผ่านวิถีชีวิตกิจกรรมเช่น บ้านเมือง วัด สิ่งของเครื่องใช้สถาปัตยกรรมศิลปกรรม 1.2 วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ภาษาพูด ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมโลกทัศน์และประเพณี Report เห็นว่าวิถีชีวิตการทำกิจกรรมและการใช้พื้นที่มีความสัมพันธ์กัน

2. ระบบกิจกรรม Chapin (1972 : 221-253) ให้ความหมายว่า ระบบกิจกรรมเป็นพฤติกรรมของบุคคล ครอบครัว สถาบัน ที่เกิดขึ้นและปรากฏให้เห็นรูปแบบทางพื้นที่หรือการใช้พื้นที่ ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมเชิงที่ (location behavior) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 2.1 กิจกรรมเชิงธุรกิจ (firm activities) เป็นกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดผลผลิต ได้แก่ กิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ 2.2 กิจกรรมเชิงสถาบัน(Institute activities) เป็นกิจกรรมทางสังคมที่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนามนุษย์ 2.3 กิจกรรมพื้นฐานของชุมชนและกิจกรรมเพื่อสวัสดิการเฉพาะกลุ่มกิจกรรมบุคคลและครอบครัว (individual and household activities) เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการอยู่อาศัย ได้แก่ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมการพบปะสังสรรค์ และการนันทนาการ เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรม สังคมและวัฒนธรรมมีความสำคัญในการสะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงกับลักษณะทางกายภาพ ปรากฏลักษณะเฉพาะของชุมชนที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยกัน คือ วัฒนธรรม ระบบกิจกรรมและระบบที่ตั้งที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับพื้นที่

การสัญจรและการเข้าถึง

ประภาวดี นิลศิริ (2556 : 18) การเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพของชุมชนย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการสัญจรและการเข้าถึงของชุมชน ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมและวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจในการศึกษามากขึ้นเนื้อหาในส่วนนี้ เป็นการทบทวนประเด็นเกี่ยวกับการเข้าถึงเชิงพื้นที่โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของการเข้าถึงเชิงพื้นที่ของชุมชนพบว่า ความสามารถในการเข้าถึง

(Accessibility) มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้คน มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับการจัดการและดำเนินการให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตและการสร้างสรรค์คุณภาพให้แก่การดำเนินชีวิต การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งกำเนิดของทรัพยากรเป็นความสำเร็จในเป้าหมายที่ต้องการแต่ความสามารถในเรื่องดังกล่าวของแต่ละคนมีศักยภาพในการเข้าถึงที่ไม่เท่าเทียมกัน ความไม่เท่าเทียมนี้เป็นเพราะการเข้าถึงมีแง่มุมของความใกล้เคียงของระยะทางเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความสามารถในการเข้าถึงระยะทางที่ใกล้หรือความลึกที่น้อยย่อมทำให้การเข้าถึงธรรมง่าย ๆ ในทางตรงข้ามระยะทางที่ไกลการเข้าถึงย่อมทำได้ยากก็จะกลายเป็นระบบโครงข่ายที่มีความลึกและกลายเป็นอุปสรรคต่อการคมนาคมการเคลื่อนไหวของคนตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ อีกด้วย ศรีศักร วัลลิโภดม (2543) ได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า ชุมชน คือ “หมู่บ้าน Village” ถือเป็นหน่วยทางสังคมที่อยู่เหนือระดับครอบครัวขึ้นไป การรวมตัวของหลาย ๆ ครอบครัวในพื้นที่บริเวณเดียวกันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้คนเหล่านั้น มีการสังสรรค์กันอย่างสลับเนื่องจนกลายเป็นพวกเดียวกันมีรูปแบบการดำรงชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี และระบบความเชื่อเป็นอย่างเดียวกัน มีภาษาที่สื่อสารกันเองได้ บริเวณหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นชุมชนเช่นนี้จะประกอบด้วยโครงสร้างทางกายภาพที่เห็นได้ชัดก็คือ กลุ่มบ้านเรือนจะมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีโรงเรียน ศาลเจ้า ร้านค้า โดยเฉพาะวัดนับว่าเป็นศูนย์กลางที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชนอย่างเด่นชัด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) นิยามความหมายของชุมชนไว้ 2 ลักษณะคือ 1.กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมในพื้นที่ย่านเดียวกัน ย่านบริเวณที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ด้วยกัน กลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกันอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเฉพาะ กล่าวโดยสรุปคือ การรวมตัวหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมร่วมกันและมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ความหมายของชุมชนในลักษณะนี้ให้ความสำคัญและยึดติดกับพื้นที่ที่ตั้งของกิจกรรม 2 กลุ่มคน การรวมกลุ่มหรือสังคมของกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกันกลุ่มคนที่มีความเชื่อมโยงกันด้วยความคิดความเชื่อวัฒนธรรมและนโยบายร่วมกันจำกัดความของชุมชนลักษณะที่ 2 เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกโดยไม่ให้ความสำคัญหรือยึดโยงกับพื้นที่

จากการทบทวนวรรณกรรมหัวข้อกายภาพและพื้นที่พบว่า การสัญจรและการเข้าถึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเส้นทางเพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทาง คือ ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ด้วยเข้าถึงเชิงพื้นที่ของชุมชนมุ่งเน้นการสัญจรให้ผู้คนภายในชุมชนและผู้คนภายนอกได้สามารถเข้าถึง (Accessibility) สถานที่และแหล่งต่าง ๆ ของชุมชนได้เป็นอย่างดี หวังเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้คนและประโยชน์เพื่อการจัดการ และการดำเนินการด้านทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์ด้านคุณภาพ

ลักษณะของชุมชน

ประภาวดี นิลศิริ (2556 : 21-22) กล่าวถึงชุมชนใน 3 สถานะ

1. ชุมชนในฐานะหน่วยทางภูมิศาสตร์ (community as a territorial unit) อาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์นั้น มีอิทธิพลต่อชุมชน กล่าวคือ สภาพทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นตัวกำหนดสถานที่ตั้งและศักยภาพในการเจริญเติบโตของชุมชน ขณะเดียวกันชุมชนก็มีอิทธิพลต่ออาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากการปรับตัวของคนอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมและ (know-how) ให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของมนุษย์ชุมชนในมิตินี้ มีความสำคัญทำให้ชุมชนมีลักษณะเป็นรูปธรรม มีหลักแหล่งที่ตั้งแน่นอนและสมาชิกสามารถระบุที่อยู่ของตนได้

2 .ชุมชนในฐานะหน่วยขององค์กรทางสังคม (community as a Social organization - unit) ชุมชนในมิตินี้ ต้องวิเคราะห์ถึงเครือข่ายปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนว่า ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่ม ถ้าความสัมพันธ์นั้นเกิดขึ้นระหว่างบุคคลกลุ่มและสถาบันที่อยู่ในชุมชนหรือในระดับเดียวกันเรียกว่า เป็นการเชื่อมโยงในแนวนราบ (Horizontal Ties)และความสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกลุ่มและสถาบันต่างระดับกันเรียกว่าเป็นการเชื่อมโยงในแนวตั้ง (vertical ties) มีกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยความร่วมมือกัน (cooperation) การแข่งขัน (competition) ความขัดแย้ง (Conflict) ซึ่งมิติการวิเคราะห์ เหล่านี้ ให้คุณค่าที่มีนัยยะสำคัญในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของชุมชนเป็นอย่างดี

3. ชุมชนในฐานะหน่วยจิตวิทยาวัฒนธรรม (community as a psycho cultural unit) ในมิติ นี้ เน้นให้ชุมชนจะต้องมีความผูกพันระหว่างสมาชิกด้วยกัน ความผูกพันนี้ จะตีความหมายเป็นทั้งทางด้านจิตวิทยา และวัฒนธรรม และได้นิยามแนวคิดและขอบเขตของชุมชนว่า ต้องประกอบด้วยลักษณะ 5 ประการ คือ

- กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันในพื้นที่หรือบริเวณ 1 Geographic area
- สมาชิกมีการติดต่อระหว่างกันทางสังคม (Social interaction)
- สมาชิกมีความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคม (Social relationship)
- มีความผูกพันทางด้านจิตใจต่อระบบนิเวศ (psycho ecological relationship)
- กิจกรรมส่วนรวมเพื่อใช้ประโยชน์ (Central activities for utilization)

จากการทบทวนวรรณกรรมหัวข้อดังกล่าวพบว่า ลักษณะของชุมชนทางสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นหลักในการศึกษาแผนที่เส้นทางประกอบ ด้วยลักษณะอาณาบริเวณของชุมชนจะกำหนดสถานที่ตั้ง และศักยภาพการเจริญเติบโตของชุมชน การปรับตัวของผู้คนในชุมชนมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนมีลักษณะเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ลักษณะของชุมชนที่มีความแตกต่าง ๆ กัน ก็จะมีการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่มในชุมชนที่แตกต่างกันไปด้วย

เช่น ชุมชนที่มีที่ตั้งและอาณาบริเวณริมแม่น้ำ และยังคงกระบวนการทางสังคมควบคู่ไปด้วย คือ การให้ความร่วมมือกัน (cooperation) ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้นิยามแนวคิดและขอบเขตของชุมชนว่าต้องประกอบด้วยลักษณะ 5 ประการ มาช่วยประกอบการศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ของชุมชนประกอบการจัดทำเส้นทางให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ

ประภาวดี นิลศิริ (2556 : 30) การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนพื้นที่ริมน้ำย่านกุฎีจีน การเข้าถึงพื้นที่ที่มีการผสมผสานกัน ซึ่งยังเห็นลักษณะการเข้าถึงเป็นจุด (Point) บริเวณที่เป็นท่าเรือ แต่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของศาสนสถานหรือบ้านเรือนริมน้ำอีกต่อไป การหายไปของศาลาท่าน้ำที่เคยเป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชนการถูกปิดกั้นทางสายตาจากทางเดินเลียบบแม่น้ำการถูกตัดขาดกันของท่าเรือและศาลาท่าน้ำ จากทางเดินเลียบบแม่น้ำทำให้เกิดการผสมผสานของการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนทางการเข้าถึงที่เป็นทางเดินยาวต่อเนื่องจากทางบก และการเข้าถึงแบบจุดที่มีการเข้าออกชุมชนทางเรือ และเปลี่ยนแปลงทางกายภาพจากการมีทางเดินเลียบบน้ำสามารถระบุถึงความแตกต่างในการใช้เส้นทางการสัญจรและพื้นที่ว่างสาธารณะที่แทรกอยู่รอบพื้นที่กลุ่มอาคารต่าง ๆ เกิดความหลากหลายทางด้านกลุ่มผู้มาใช้งานกิจกรรมและช่วงเวลา ดาราณี ถวิลพิพัฒน์กุล (2549) กล่าวว่า ในด้านสังคมวิทยาชุมชนนั้นมีลักษณะสำคัญ 3 อย่างประกอบกัน คือ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (Geographical areas) การปะทะสัมพันธ์กันทางชุมชน (Social interaction) และความผูกพันร่วมกัน (Common ties) สรุปได้ว่าชุมชนนั้นต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ 1. อาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ geographical area territorial 2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction sociological) 3. มีความผูกพัน (Common ties-psycho cultural) ซึ่งผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมในพื้นที่ที่มีความผูกพันร่วมกันในสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่ง อ้างถึงใน (กิตติศักดิ์ วิทยาโกลเลศ 2545) การตั้งถิ่นฐานริมคลองเป็นการตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางคมนาคมทางน้ำอีกประเภทหนึ่งมีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อเชื่อมระหว่างแม่น้ำกับแม่น้ำเพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำจัดการคมนาคมขนส่ง การเกษตร การอุปโภคและบริโภค ดังนั้นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานของบ้านเรือนหรือเป็นที่ตั้งของเมืองต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการขุดคลอง เพื่อให้ดินแดนเหล่านี้เป็นบริเวณที่ใช้ประโยชน์ได้ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะการปลูกพืชและใช้เป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญโดยถือ เป็นแหล่งตั้งถิ่นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งก่อตัวเป็นแนวยาวติดต่อกันตลอดทั้งสองฝั่งคลอง สมบัติ พลายน้อย (2544) กล่าวว่า ชุมชนริมน้ำนั้นมีการสร้างอาคารบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างเรียงรายตามริมน้ำมีความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กับแม่น้ำลำคลองมีลักษณะคล้ายกับชุมชนชนบท มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายทางน้ำเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตและโครงสร้างทางเศรษฐกิจของคนไทยว่ามีการผูกพันกับเกษตรกรรมซึ่งทำให้วิถีชีวิตของคนไทยมีความสัมพันธ์กับแม่น้ำลำคลองอย่างมาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ

วิถีชีวิตในคลองที่ราบลุ่มภาคกลาง ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนชาวสวนอาศัยคลองเป็นปัจจัยในการผลิตพืชผลทางสัจจกรและเป็นแหล่งค้าขายผลผลิต โดยใช้เส้นทางน้ำผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ มีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า และกิจกรรมตามแนวลำคลอง ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมมีการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประชากรมีความคล้ายคลึงกันการทราบความต้องการทางด้านปัจจัยสี่เป็นการติดต่อสื่อสารเป็นแบบปากต่อปาก เพื่อให้ทราบถึงความต้องการทางด้านปัจจัย 4 ในชุมชนคลองมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนต้องอาศัยคลองเป็นที่ทำมาหากินใช้น้ำในชีวิตประจำวัน รวมถึงเป็นที่อยู่ทำให้ชีวิตของคนไทยในสมัยอดีตจึงผูกพันกับลำคลองเป็นอย่างมาก

จากการทบทวนวรรณกรรมหัวข้อดังกล่าวพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนและของพื้นที่ เป็นหลักสำคัญในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเนื่องจากพื้นที่ชุมชนเมืองมีการพัฒนาสิ่งก่อสร้างด้านการคมนาคมอย่างรวดเร็ว ทำให้การเดินทางเข้าถึงชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวอาจทำได้หลายวิธี กล่าวคือ ชุมชนริมแม่น้ำหรือริมคลองสามารถใช้การสัญจรเข้าถึงได้ในทางเรือ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพทางน้ำเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาเส้นทางน้ำของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เช่น ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงกายภาพโดยมีทางเดินเรียบริมแม่น้ำเจ้าพระยาจากชุมชนสวนสมเด็จย่า เป็นต้น การใช้เส้นทางสัญจรและพื้นที่ว่างสาธารณะจึงมีเพิ่มมากขึ้นเกิดความหลากหลายทางด้านกลุ่มผู้มาใช้งานทั้งกิจกรรมในชุมชนและกิจกรรมภาครัฐ รวมถึงสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

2.3) การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

เส้นทางประวัติศาสตร์

กัลยารัตน์ ศิริรัตน์ (2550 : 22-25) การท่องเที่ยวในเมืองประวัติศาสตร์ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีความนิยมสูงในปัจจุบัน นอกจากเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเหล่านี้ จะได้รับการวางแผนในด้านอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์แล้ว ยังมีการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการเทศกาล การจัดแสดง แสง สี เพื่อเพิ่มความสนใจแก่นักท่องเที่ยว

หลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

1. นำเสนอวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ (Distinctive Cultural Patterns) รวมไปถึงธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย ระเบียบแบบแผนในการดำรงชีวิต ศาสนา การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญ

2. นำเสนอศิลปหัตถกรรม (Arts and Handicrafts) เช่น ดนตรี การละเล่น การฟ้อนรำ และศิลปหัตถกรรมที่ผลิตขึ้น เช่น ภาพวาด ประติมากรรม เครื่องใช้เมืองที่ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลาง

ทางศิลปะมีจุดมุ่งหมาย ลำดับแรกคือ ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว และผลตอบแทนทางรายได้ต่อศิลปินในท้องถิ่น นอกจากนั้นแล้ว รูปแบบทางสถาปัตยกรรมก็เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญ

3. นำเสนอกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Interesting Economic Activities) จากการสำรวจความคิดเห็น ด้านการท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จ มีผลจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ตัวอย่างเช่น การแสดงช้างในป่าเขตร้อนชื้น เทศกาลล่าสัตว์งานแสดงสินค้า เกษตรกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเทคนิคในการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ การเที่ยวชมอุตสาหกรรมท้องถิ่น ตลาด ชุมชน ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากและเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวทั่วไป

4. นำเสนอความแตกต่างของเมือง และชุมชน (Interesting Urban Area) ความแตกต่างของเมือง และชนบท อาคารบ้านเรือน ความเป็นอยู่ของผู้คนในเมือง ย่านศูนย์กลางเมือง ร้านค้า ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกสวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ อาคารสาธารณะเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการเรียนรู้ศึกษา และซึมซับความรู้สึกที่มีต่อเมืองท่องเที่ยว นั้น การนั่งรถไปตามถนนสายสำคัญ ภายในเมืองผ่านสถานที่สำคัญ หรือเลือกเดินชมเมืองโดยใช้ทางเดินเท้าสาธารณะที่สามารถเลือกจุดชมสถานที่ต่าง ๆ ได้เอง เมืองท่องเที่ยวบางแห่งยังได้จัดกิจกรรมกลางแจ้งขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว ซึ่งการแสดงเหล่านี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเสมอ

5. นำเสนอรูปแบบทางวัฒนธรรม (Museums and Other Cultural Facilities) ความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์ คือความสามารถบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรมชาติพันธุ์วิทยา งานศิลปะท้องถิ่น แม้กระทั่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วัตถุประสงค์หลักของพิพิธภัณฑ์นั้น เพื่อให้บริการความรู้แก่ประชาชนในเมือง และดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ

6. นำเสนอประเพณี และเทศกาลท้องถิ่น (Cultural Festivals) ความเชื่อ ค่านิยมในท้องถิ่น หรืออิทธิพลทางศาสนา ประเพณี และเทศกาลเหล่านี้ทำให้เกิดเหตุการณ์ท่องเที่ยวจากความนิยมของนักท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมหัวดังกล่าวนี้พบว่า หลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีส่วนสำคัญในการนำมาเป็นหลักคิดประกอบเนื่องจากการวิจัยเป็นนำทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ทำให้การขับเคลื่อนและพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นี้ มุ่งนำเสนอวัฒนธรรมและรูปแบบทางวัฒนธรรม และนำเสนอศิลปะท้องถิ่นและรูปแบบของประเพณี เทศกาลท้องถิ่น จากจุดนี้เอง คณะผู้วิจัยเห็นว่า หลักการนี้สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ที่ให้เที่ยว ดังนั้น เส้นทางและกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องราวอยู่กับแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ จะสามารถ

เชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพิ่มความสนใจแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการท่องเที่ยวแบบการสัมผัสประสบการณ์จริงผ่านการเรียนรู้กิจกรรมทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม

เส้นทางแบบผสมผสาน

เดชา บุญค้ำ (2539 : 1) เส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานได้เกิดจากการวางแผนผังบริเวณในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นหลายประเภทในบริเวณเดียวกัน เพื่อกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเดียวกัน คือ เส้นทางที่กำหนดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถพบ เห็นหรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวกปลอดภัยได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่จะทำขึ้น เส้นทางท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติจากการที่นักท่องเที่ยวหลาย ๆ กลุ่มใช้เส้นทางเดินซ้ำอยู่เป็นประจำ เส้นทางท่องเที่ยวนี้อาจเป็นเส้นทางรถยนต์ ทางเท้า ทางเรือ หรือทางอื่น ๆ อาจใช้ร่วมกับทางสัญจรปกติของเมือง หรืออาจเป็นการกำหนดเส้นทางขึ้นมาเฉพาะเป็นพิเศษ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศแหล่งท่องเที่ยว

หลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

1. กำหนดเส้นทาง การพิจารณากำหนดเส้นทางท่องเที่ยวควรสำรวจ และสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ ประกอบกับแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการจัดเส้นทาง ควรเริ่มต้นจากการพิจารณาตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ภายในเมือง ในแหล่งธรรมชาติมีการจัดลำดับความสำคัญและความน่าสนใจจากนั้น จึงพิจารณาความสามารถในการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน

2. จัดเส้นทางในลักษณะวงรอบบรรจบ ทำให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ เกิดความเพลิดเพลินไปตลอดเส้นทาง โดยไม่ต้องย้อนกลับเส้นทางเดิม ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย และเสียเวลา ข้อดีประการหนึ่ง คือ สะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มย่อยที่ต้องการพึ่งพาตนเองไว้อย่างสุดขีด

3. การจัดเส้นทางให้มีความแตกต่าง การกำหนดเส้นทางอาจทำขึ้นหลายเส้นทางหรือหลายระบบก็ได้ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลามากน้อยต่างกัน ความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น เส้นทางสำหรับผู้สนใจศิลปะ และวัฒนธรรม อาจพานักท่องเที่ยวไปตามแม่น้ำลำคลองเพื่อดูชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพบ้านเมืองหรืออาจเป็นเส้นทางที่มีความหลากหลายและน่าสนใจหลายด้านร่วมกันอยู่

4. พิจารณาจัดประเภทของพาหนะตามสภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศ เส้นทางท่องเที่ยวอาจใช้พาหนะในการเดินทางต่างกันทำให้เกิดความน่าสนใจแตกต่างกันตามความเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศสภาพภูมิอากาศ และลักษณะเฉพาะตัวของเมืองนั้น ๆ

5. ความต่อเนื่องกับเส้นทางท่องเที่ยวภายนอกเมือง เส้นทางท่องเที่ยวไม่ควรจะจำกัดอยู่เพียงภายในเมืองเท่านั้นแต่ควรต่อเนื่องกับเส้นทางท่องเที่ยวภายนอกเมืองในแหล่งธรรมชาติด้วย

ซึ่งอาจเป็นเส้นทางเดียวกันหรือต่อเนื่องกันเป็นบางส่วนก็ได้ การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวในเมือง เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ทางธรรมชาติ หรือแบบผสมผสาน เป็นเส้นทางที่ใช้เป็นตัวกลาง ที่นิยมใช้ในการสื่อสารคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประโยชน์ของ เส้นทางสื่อความหมายนี้ได้ ดังนี้

1. เพิ่มความเข้าใจของผู้มาเยือนต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
2. ส่งเสริมคุณค่าทางมรดกทางธรรมชาติและประวัติของพื้นที่
3. ให้ประสบการณ์ทั้งนันทนาการและการเรียนรู้
4. เพิ่มศักยภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมหัวข้อดังกล่าวพบว่า หลักการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานมีหลักการสำคัญ ๆ ในการนำมาประกอบการกำหนดเส้นทางและการพิจารณากำหนดเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งควรมีการสำรวจและสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในปัจจุบันที่เป็นอยู่ ประกอบกับแนวโน้มใดที่ควรจะเป็นแนวปฏิบัติในการจัดทำเส้นทาง ในการจัดทำเส้นทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝ่งชุนบุรี นี้ สามารถจัดทำเส้นทางในลักษณะวงรอบบรรจบเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งเส้นทางมีความแตกต่างโดยพิจารณาการจัดประเภทของพาหนะได้ทั้งทางบกและทางน้ำ สอดคล้องตามสภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศ ของฝ่งชุนบุรี นอกจากนี้ หลักความต่อเนื่องในการเดินทางยังสามารถทำได้ต่างกัน โดยอิงความต่อเนื่องของพาหนะ เพื่อให้การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเมือง เช่น จักรยาน เรือ และการเดินเท้า เป็นต้น ส่วนการจัดทำเส้นทางภายนอกชุมชนเมืองอาจใช้พาหนะรถยนต์หรือ รถไฟฟ้า เป็นต้น

กิจกรรมท่องเที่ยว

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 42-45) กล่าวถึงกิจกรรมท่องเที่ยวอันประกอบด้วย

1. กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural activities) ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมที่ส่งเสริมทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดทางการแสดงออกทางวัฒนธรรม และอารยธรรมของมวลมนุษยชนในกลุ่มต่าง ๆ แบ่งออกเป็นงานเทศกาลศิลปะ หัตถกรรม ดนตรี ประเพณี และชีวิตพื้นเมือง

1.1 เทศกาล (Festival) นักท่องเที่ยวสนใจเทศกาลต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนาน ตื่นเต้น เล่นเกมส์ เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แห่บั้งไฟ ปีใหม่ งานฉลองมาร์ติกราส์ในกรุงนิวยอร์ก เทศกาลออกโตเบอร์เฟสในมิวนิค เทศกาลคริสต์มาสของชาวคริสต์ เทศกาลไหว้พระจันทร์ของชาวจีน เป็นต้น

1.2 ศิลปะ (Arts) นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมศิลปะ เช่น การวาดรูป รูปปั้น แกะสลัก ภาพเขียน สถาปัตยกรรม หรือแหล่งผลิตทางศิลปหัตถกรรมได้จัดเป็นเทศกาลศิลปะเอดินเบอเรอะในสกอตแลนด์ เทศกาลดนตรีในนครเวียนนา

1.3 งานหัตถกรรม (Handicrafts) เช่น งานหัตถกรรมของชาวเขา ชาวเกาะ เครื่องปั้นดินเผาของชาวอินเดีย งานแกะสลัก เครื่องเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเงิน เครื่องหนัง เครื่องประดับ อัญมณี สิ่งเหล่านี้ ทำให้ประเทศไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลกและมีช่องทางหัตถกรรมที่มีความละเอียดอ่อนวิจิตร ดังนั้น งานทางด้านหัตถกรรมจึงเป็นกิจกรรมวัฒนธรรมที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่สำคัญ

1.4 ดนตรีและการเต้นรำ (Music and dance) ดนตรีและการเต้นรำเป็นจุดดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวไม่แพ้กิจกรรมวัฒนธรรมประเทศอื่น ๆ เช่น การฟ้อนรำ และการร่ายของไทย การเต้นแบบโพลิเซียนของฮาวาย การเต้นบัลเล่ต์ โอเปร่า การเต้นรำนานาชาติของชาวเกาหลี ญี่ปุ่น ชาวยุโรป เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวนานาชาติ เป็นต้น

1.5 ประเพณีและวิถีชีวิตพื้นเมือง (Native life and customer) นักท่องเที่ยวต่างชาติและในประเทศมีความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นหรืออาจเรียกว่าประเพณีและชีวิตของชาวบ้าน

1.6 ภาษา (Language) นักท่องเที่ยวมีความสนใจจุดหมายปลายทางว่าประเทศนั้นสามารถสื่อสารความเข้าใจกันได้หรือไม่ ดังนั้นภาษากลาง เช่น ภาษาอังกฤษ จีน สเปน และญี่ปุ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญ และเป็นตัวแปรในการเลือกจุดหมายปลายทางด้วย นอกเหนือจากเรื่องความมั่นคงและความปลอดภัย ปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้จัดโปรแกรมพิเศษหรือปิดภาคฤดูร้อนไปศึกษาภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรมในประเทศต่าง ๆ เช่นกัน จึงเป็นการเปิดโอกาสการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และประสบการณ์ชีวิต

จากการทบทวนวรรณกรรมหัวข้อดังกล่าวพบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการนำมาประกอบการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ การเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural activities) ประเพณีและกิจกรรมที่ส่งเสริมทางวัฒนธรรมมีคุณค่า และสามารถถ่ายทอดทางทางแสดงออกทางวัฒนธรรม และอารยธรรมของมวลมนุษยชนในกลุ่มต่าง ๆ เช่น ด้านความเชื่อและประเพณี สถาปัตยกรรมและศิลปกรรม ศิลปะการแสดงและการละเล่น สินค้าและอาหาร ทั้งหมดนี้ล้วนสร้างสรรค์ให้เป็นงานเทศกาล ศิลปะ หัตถกรรม ดนตรี ประเพณีและวิถีชีวิตพื้นเมืองได้

3) ปัจจัยสนับสนุนและแนวโน้มการท่องเที่ยวไทย

ปัจจัยสนับสนุนและแนวโน้มการท่องเที่ยวไทยได้จำแนกเป็นหัวข้อ ๆ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาประกอบอยู่ 2 ส่วน คือ 3.1) ปัจจัยที่มีต่อการท่องเที่ยว 3.2) แนวโน้มการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบัน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1) ปัจจัยที่มีต่อการท่องเที่ยว (Tourism factors)

อมรรัตน์ กนกแก้ว (2549 : 16-19) การท่องเที่ยวไปในสถานที่ใดก็ตาม จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีสิ่งจูงใจด้านต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ช่วยผลักดันให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางยังสถานที่ต่าง ๆ ส่วนหนึ่งก็

คือ ปัจจัยอันเกิดจากสถานที่ที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวเอง อ้างถึงประเสริฐ วิหารัฐ (2530) ได้จำแนกปัจจัยที่เกิดจากสถานที่ท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. บรรยากาศด้านกายภาพสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นของการท่องเที่ยว นั่น คือ ถ้าสถานที่ใดมีลักษณะทางกายภาพที่เอื้ออำนวยที่จะทำให้ดึงดูดการท่องเที่ยวก็จะเป็นไปได้อย่างสูง สำหรับบรรยากาศด้านนี้ ได้แก่ ความสะดวกสบาย การเดินทางที่สะดวก ที่พักหาได้ง่าย อาหาร การกินสะดวก มีให้เลือกหลากหลายชนิดหลายแบบ การพัฒนาความสะดวกสบายจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจะต้องได้รับความสะดวกการคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการติดต่อสื่อสารเป็นสำคัญ การเข้าถึงจะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็วและปลอดภัย สิ่งสำคัญที่ให้นักท่องเที่ยวอยากเข้าไปสัมผัสสิ่งดึงดูดในเรื่องการท่องเที่ยว ได้แก่ ความมีน้ำใจของเจ้าของสถานที่ที่จะช่วยสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดความกังวลหรือลำบากเมื่อได้เข้าไปท่องเที่ยวในสถานที่งาน หรือแม้กระทั่งเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวในสถานที่นั้น ๆ เช่น ชายหาด เกาะแก่งที่สวยงามตามธรรมชาติ ก็นับได้ว่าเป็นสิ่งดึงดูดอีกประการหนึ่ง สิ่งที่ยากสิ่งที่ยากที่อื่นไม่ได้ในเรื่องของสถานที่ วัด พระบรมมหาราชวัง ประเพณีตลอดจนวิถีชีวิตในแต่ละสถานที่ของที่หายากก็เป็นตัวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน

2. บรรยากาศด้านจิตใจซึ่งหลาย ๆ กรณีเกี่ยวข้องกับทางด้านกายภาพที่กล่าวมาแล้ว แต่อย่างไรก็ตามทางจิตใจนั้น มีความสำคัญมากเพราะการที่จะตัดสินใจทำอะไรลงไปบรรยากาศทางจิตใจนั้น มีส่วนร่วมนำมาพิจารณาอยู่มากเพราะการตัดสินใจของมนุษย์อยู่ที่ความพึงพอใจเป็นหลักบรรยากาศด้านจิตใจ ได้แก่ การมีมิตรไมตรี การที่นักท่องเที่ยวต่างถิ่นได้รับการแสดงความเป็นมิตรจากเจ้าของถิ่น จะทำให้เกิดความอบอุ่นสบายใจเหมือนกับอยู่ในท้องถิ่น หรือบ้านเมืองของตนเองนับได้ว่าเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ติดอกติดใจที่ไม่อาจลืมเลือน การต้อนรับขับสู้เป็นสิ่งที่ต่อเนื่องจากไมตรีคนในท้องถิ่นมีความพร้อม และเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเท่าที่จะช่วยได้ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว เป็นต้น ความปลอดภัย หมายถึง ความรู้สึกปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจริง ความปลอดภัยเป็นลักษณะทางจิตวิทยา แม้จะเป็นข่าวลือการพูดปากต่อปากถึงความไม่ปลอดภัย จะเป็นหนทางที่ผลักดันไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามา และค่าครองชีพไม่สูงเกินไป โดยเฉพาะสิ่งที่จำเป็นในการครองชีพ เช่น ค่าที่พัก อาหาร ของอุปโภคและบริโภคอื่น ๆ ความไม่เข้มงวดในประเด็นนี้จะเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งต้องมีข้อปฏิบัติในการเข้าประเทศ เช่น การมีวีซ่าก่อนจะเข้าประเทศ การตรวจด่านศุลกากรเข้มงวดเกินไป วิธีการเหล่านี้ถ้าจำเป็นก็ต้องทำแต่จะต้องจัดให้สะดวกรวดเร็วไม่ให้เป็นที่ถูกจิกจกจนใจมากเกินไป

3. บรรยากาศประกอบ ได้แก่ การแนะนำประชาสัมพันธ์ เช่น การประชาสัมพันธ์

ในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นสินค้าการท่องเที่ยวหน่วยงานที่ทำหน้าที่จะต้องมีข้อมูลที่ทันสมัยและจำเป็นแก่นักท่องเที่ยว และต้องพร้อมให้คำแนะนำอยู่เสมอ สินค้าของที่ระลึกสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นและไม่ใช่ว่าเรื่องเล็กน้อย นักท่องเที่ยวบางคนมาเพื่อซื้อสิ่งของเหล่านี้ ดังนั้นการพัฒนาสินค้าที่ระลึกในท้องถิ่นมีความจำเป็นมาก และถ้าพัฒนาได้ในลักษณะของที่มีคุณภาพสวยงามเป็นที่เชื่อถือได้ ราคาพอสมควรจะยิ่งเป็นการดีมากสินค้าปลอดภาษี การเปิดสินค้าปลอดภาษีให้นักท่องเที่ยวเป็นจิตวิทยายอย่างหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวการบันเทิง ลักษณะการบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นการชักจูงนักท่องเที่ยวลักษณะของการบันเทิง รูปแบบไม่ถูกต้องตามศีลธรรมศาสนาและประเพณี สิ่งเหล่านี้จะต้องยอมรับแต่ต้องควบคุมไม่ให้กระทบกระเทือนต่อส่วนรวม อันจะก่อให้เกิดผลเสียต่อเนื้อที่เป็นภัยต่อสังคม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีผลให้เกิดการท่องเที่ยวอันเกิดจากตัวนักท่องเที่ยวเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมด้านปัจจัยสนับสนุนพบว่า ปัจจัยที่มีต่อการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่เกิดจากแหล่งท่องเที่ยวเอง อันดับแรกคือ บรรยากาศทางกายภาพอันเป็นปัจจัยพื้นฐานของการท่องเที่ยว เช่น ความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึง ที่พักหาง่าย มีอาหารการกินสะดวก มีให้เลือกสรรหลายชนิด อันดับสอง คือ บรรยากาศด้านจิตใจ เช่น การมีไมตรีการต้อนรับการช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวบ้านตน และความปลอดภัยและการไม่เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวทั้งราคาที่พัก อาหาร และ อันดับสุดท้าย คือ บรรยากาศประกอบ เช่น การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวและของที่ระลึกที่มีคุณค่าหาได้ยากและเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และปัจจัยที่เป็นผลที่เกิดจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเองอีกด้วย ทั้งหมดนี้ถือเป็นปัจจัยที่มีต่อการท่องเที่ยวอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่นำมาสนับสนุนปัจจัยอื่น ๆ ให้เกิดการพัฒนาศู่การท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

มนู วัลยะพีชร (2530 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้อธิบายไว้ ความน่าสนใจว่ามีปัจจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อการผ่อนคลายและความเครียดของร่างกายและจิตใจซึ่งนับว่าเป็นกำลังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันที่ต้องอาศัยความเร่งรีบเต็มไปด้วยความเครียด
2. เพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านสุขภาพเช่นต้องการอากาศสดชื่น แสงแดด อากาศดี อากาศบริสุทธิ์หรือภายใต้การปฏิบัติทางการแพทย์
3. ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาประเภทต่าง ๆ เช่น การเดินป่า ไร่เขา เล่นสกี เล่นเรือ ตกปลา ยิงปืน เป็นต้น
4. เพื่อความเพลิดเพลินตื่นเต้นและสนุกสนานโดยเฉพาะความต้องการในด้านความเพลิดเพลินมีลักษณะเด่นมากมายดังนั้นการจัดโปรแกรมในการท่องเที่ยวควรเน้นประเด็นนี้ให้มาก
5. เพื่อความรู้และประสบการณ์โดยเฉพาะให้ความสนใจสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมหรือสถานที่จัดงานรื่นเริงงานนักชัตฤกษ์
6. เพื่อเหตุผลทางด้านบุคคลเช่นการไปเยี่ยมญาติการไปพบปะประชาชนคนแปลก

หน้าใหม่ ๆ การแสวงหามิตรใหม่ๆหรือการหลีกเลี่ยงการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงตามปกติ

7. เพื่อหาวัตถุประสงค์ด้านจิตใจเช่นการไปจาริกแสวงบุญยังสถานศึกษาที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

8. เพื่อเหตุผลทางธุรกิจและวิชาชีพเช่นการเข้าประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับด้านอุตสาหกรรมการค้าวิชาชีพของตนและการเข้าประชุมและสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับองค์กรของตน

นอกจากนี้ แมคอินทอช (1972 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวถึงเรื่องสิ่งกระตุ้นเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. สิ่งกระตุ้นทางกายภาพ ได้แก่ สิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับการผ่อนคลาย การพักผ่อนทางกายภาพ เช่น กิจกรรมกีฬาการปฏิบัติทางการแพทย์บางอย่างตลอดทั้งสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ

2. สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรมได้แก่สิ่งกระตุ้นให้บุคคลเดินทางท่องเที่ยวไปต่างแดนเพื่อได้เรียนรู้เกี่ยวกับประชาชนและสิ่งที่เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้นไม่ว่าในรูปของศิลปะ ดนตรี วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและคติชน เป็นต้น

3. สิ่งกระตุ้นระหว่างบุคคลเช่นเกี่ยวกับความต้องการไปเยี่ยมญาติมิตรสหายหรือความต้องการหาเงินครอบครัวเพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อต้องการพบปะประชาชนคนแปลกหน้าใหม่ๆและมีเพื่อนฝูงใหม่ๆหรือแม้แต่ความต้องการหลีกเลี่ยงจากชีวิตจำเจที่เป็นอยู่ทุกวัน

4. สิ่งกระตุ้นทางด้านฐานะและชื่อเสียง ได้แก่ สิ่งกระตุ้นที่ก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับธุรกิจและผลประโยชน์ของวิชาชีพเกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือเพื่อเป็นงานอดิเรก

ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542 : 43-44) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 4 อย่าง คือ

1. ปัจจัยจุดใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากความสำคัญของสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้นต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการทางด้านความสงบการพักผ่อน ความสนุกสนานตื่นเต้น การหาประสบการณ์จากความจริง ซึ่งเป็นปัจจัยจุดใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด คือ

1.1 ปัจจัยจุดใจด้านธรรมชาติ (Natural Assets) ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ น้ำตก เป็นต้น

1.2 ปัจจัยจุดใจทางด้านประวัติศาสตร์และศาสนา (Historical and religions Assets) ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัด อนุสาวรีย์ พระราชวัง เป็นต้น

1.3 ปัจจัยจุดใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Contemporary Human Product) ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี งานฝีมือ การดำเนินชีวิต เป็นต้น แหล่ง

ท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจ ที่มีคุณภาพสูง มีเอกลักษณ์หรือเป็นบริเวณที่มีสิ่งดึงดูดใจอยู่ใกล้กันเป็นกลุ่ม เป็นข้อที่น่าพิจารณาถึงความได้เปรียบด้วย

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะ ภูมิทัศน์อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคมซึ่งสะท้อนทำที่พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่ มนุษย์สร้างขึ้น ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกสบายได้ มาตรฐานในเรื่องที่พักและอาหารแก่นักท่องเที่ยว การติดต่อเข้าใจในภาษา การให้ข่าวสาร และการ ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบันเทิงและร้านค้าของที่ระลึก

4. ปัจจัยทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม จะต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการ คมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่สะดวกสบาย บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำใช้ ระบบสื่อสารโทรคมนาคม

หากกล่าวโดยสรุปแล้วปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว นั้น นอกจากปัจจัยพื้นฐานแล้วการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงปัจจัยจูงใจด้วย เช่น สถานที่ตั้ง ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านความต้องการความสงบ การพักผ่อน ความสนุกสนาน ความตื่นเต้น สุขภาพ และการหาประสบการณ์ด้วยตนเองสัมผัสความรู้สึกผ่าน ประสบการณ์จริง ซึ่งในการทบทวนวรรณกรรมที่สำคัญต้องมีปัจจัยประกอบ ปัจจัยสนับสนุนและ สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนปัจจัยทางโครงข่ายการคมนาคมพื้นฐานที่สะดวกสบายจึงจะนำไปสู่ การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวต่อไป

3.2) แนวโน้มการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบัน

ปณูชา อัญชลีกุล (2548 : 6-8) กล่าวถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยถือเป็น อุตสาหกรรมบริการซึ่งประกอบด้วยองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น โรงแรม สายการบิน ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ร้านค้าขายของที่ระลึก เป็นต้น และธุรกิจสนับสนุน เช่น บริการซักรีด บริการทำความสะอาด บริการจัดพิมพ์ เป็นต้น พื้นที่ใดที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา จำนวนมากจะเกิดกิจกรรมและปรากฏการณ์มากมายเพื่อสนองตอบนักท่องเที่ยว เมื่อประเทศเกิดการ ลงทุนในด้านอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเบาเป็นต้นมา เกิดการลงทุนและการเปลี่ยนแปลง มากมายหลายด้าน รวมถึงด้านการท่องเที่ยวที่ถือเป็นด้านที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม กล่าวคืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนอย่าง กว้างขวาง เนื่องจากอุตสาหกรรมบริการไม่สามารถใช้เครื่องจักรทดแทนคนได้ยาก จึงต้องใช้แรงงาน เป็นหลักโดยเฉพาะธุรกิจด้านโรงแรม ภัตตาคาร มัคคุเทศก์ เป็นต้น ในด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูด ความสนใจของนักท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้น เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของมรดกเกิดความ

ภาคภูมิใจ มีจิตสำนึกและตระหนักในคุณค่าความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมนั้น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ฟื้นฟูให้คงอยู่สืบไป

ภราเดช พยัณวิเชียร (2561 : 44) การท่องเที่ยวยังคงเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ จะเห็นได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น มาถึงนโยบายด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐและโครงการประชารัฐ ได้กำหนดในแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในหัวข้อยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม และยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และหากศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้มุ่งเน้น 5 ด้าน 1. การส่งเสริมความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของประเทศ 2. การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำ 3. การนํารายได้และความเข้มแข็งสู่เศรษฐกิจฐานราก 4. การต่อยอดพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและนําสื่อนสินค้า และ 5. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการและเป็นระบบ โดยให้การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานความสมดุลในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน ภาคีเครือข่ายและภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น

จากการศึกษาแนวโน้มการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนไปในทิศทางใหม่ การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ ๆ ลดน้อยลงด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีการเปลี่ยนผ่านสู่กระแสสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ประกอบกับนักท่องเที่ยวเป็นยุคใหม่ที่ต้องการความเป็นปัจเจกและต้องการแสวงหาการท่องเที่ยวจากประสบการณ์จริงมากกว่าการพูดคุยรับฟังข้อมูลหรือการชมความงามของสถานที่ต่างๆ และด้วยภาครัฐต้องการลดความเหลื่อมล้ำของชนบทท้องถิ่น ซึ่งพบว่า ยังคงเป็นสาเหตุหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจปากท้องของประชาชนระดับล่าง เมื่อสังคมเมืองก้าวล้ำความเจริญมากมายแต่สังคมชนบทยังคงล้าหลังอยู่ การท่องเที่ยวจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ภาครัฐนำมาใช้พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ด้วยการผลักดันให้พัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ จึงเกิดท่องเที่ยววิถีไทย ท่องเที่ยวชุมชน และท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

โดยเฉพาะกระแสท่องเที่ยวโลกได้เปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าบนความหลากหลายและแปลกใหม่ มุ่งการบริการที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล และเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น การไปเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน จึงเกิดการท่องเที่ยวชุมชนขึ้น ซึ่งถือเป็นอีกกระแสหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมประกอบกับประเทศไทยเรามีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ยึดโยงอยู่กับชุมชน และท้องถิ่นที่หลากหลายและยังทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

สรุปว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่สนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่นี้ เป็นการนำต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยท่องเที่ยวผ่านการสัมผัสประสบการณ์จริงด้วยกิจกรรมเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านหรือผู้ให้บริการต้อนรับกับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความเข้าใจซาบซึ้งตระหนักรู้ในคุณค่าที่ได้ลงมือปฏิบัติ เช่น การปลูกข้าว การทอผ้า การวาดภาพ และการร่วมแสดง เป็นต้น

2.1.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย-จีน

1) ประวัติศาสตร์การอพยพของชาวจีน

ชาวจีนได้อพยพเข้ามาตั้งอาศัในประเทศไทยมาเป็นเวลาช้านาน โดยมีหลักฐานที่ปรากฏพบว่าชาวจีนเริ่มเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำการค้าและเพื่อพำนักอาศัยซึ่งตรงกับสมัยกรุงสุโขทัย และเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นและตรงกับราชวงศ์หมิงในประเทศจีน อุดุลย์ รัตนมันเกษม (2557 : 137) นับตั้งแต่ช่วงกลางสมัยราชวงศ์ซิงได้มีชาวจีนหลายกลุ่มเป็นจำนวนมากได้อพยพเข้ามา เช่น กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะ กลุ่มจีนไหหลำและกลุ่มจีนแต้จิ๋ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนแต้จิ๋วได้อพยพเข้ามาในสยามในระยะหลังเป็นจำนวนมาก ภายหลังการอพยพเข้ามามีสาเหตุที่แตกต่างจากชาวจีนกลุ่มแรกๆ อันเนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศจีน ณ ขณะนั้น เช่น ปัญหาทางการเมืองการปกครอง ปัญหาความยากจน ภัยธรรมชาติและปัญหาที่ทำกิน และภัยสงครามทั้งสงครามภายในประเทศและสงครามที่จีนถูกรุกรานจากต่างชาติรุกราน ในการอพยพของชาวจีนที่อพยพมานั้นไม่ได้มีความประสงค์ที่จะอยู่เป็นการถาวร แต่ก็ไม่พบการอพยพกลับคืนถิ่นฐานที่ประเทศจีน ในทางกลับกันชาวจีนกลับเลือกที่จะอยู่อาศัยเป็นการถาวรและบางส่วนได้คู่ครองที่เป็นคนไทยส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนกับคนในท้องถิ่นที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณี สะท้อนถึงพลวัตทางวัฒนธรรมไทย-จีน การผสมผสานดังกล่าวส่งผลให้วัฒนธรรมจีนเกิดการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย เพื่อไม่ให้ความเป็นจีนมีที่อยู่ในสังคมไทยสูญหายหรือสลายไปจากกระบวนการถูกกลืนหรือถูกทำลายลงจากการปะทะทางวัฒนธรรม การหลอมรวมทางวัฒนธรรมจีนจึงเป็นลักษณะการผสมผสานและสวมทับกับวัฒนธรรมไทยอย่างช้า ๆ และปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม ณ ช่วงเวลานั้น ๆ อย่างต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่า เป็นวัฒนธรรมไทยแท้หรือวัฒนธรรมจีนแท้ จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะวัฒนธรรมของชาวจีนในประเทศไทย คือ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม โดย G. William Skinner (2529 : 303-304) ได้ให้ข้อสังเกตว่า “สังคมไทยเป็นสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการผสมผสานกลืนกลายเป็นแ่งวัฒนธรรม ศาสนาและลักษณะรูปพรรณ สีมิว

ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในเรื่องชนกลุ่มน้อยก็เอื้ออำนวยและกดดันให้ชาวจีนเต็มใจและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผสมผสานเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมไทย ดังที่ยุทธนา วรณปิติกุล (2541 : 4) วัฒนธรรมของชาวจีนในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบ คือ ความหมายและรูปแบบของพิธีกรรม ความเชื่อและระบบความคิดจะถูกเปลี่ยนแปลงไปจากครอบครัวจีนแบบเดิม โดยวัฒนธรรมของคนจีนที่อยู่ในประเทศไทยจะถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรมมาเป็นคนไทยอย่างสมบูรณ์ โดยยึดปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยทั้งภาษา อาหารการกินหรือระบบความคิดความเชื่อบางอย่างที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

2) การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในย่านธนบุรี

การตี มหาจันทร์ (2553 : 57 – 58) ชาวจีนในประเทศไทย สามารถจำแนกตามกลุ่มได้ 5 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะ กลุ่มจีนไหหลำ และกลุ่มจีนแต้จิ๋ว ทั้ง 5 กลุ่มนี้ กลุ่มจีนแต้จิ๋ว เป็นกลุ่มชาวจีนที่มีจำนวนประชากรและบทบาทในสังคมไทยมากที่สุด โดยมีการตั้งถิ่นฐานกระจายทั่วประเทศไทย ซึ่งชาวจีนนิยมตั้งถิ่นฐานตามแถบลุ่มแม่น้ำ โดยลุ่มแม่น้ำสำคัญ 3 สายในภาคกลางที่ปรากฏให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวจีน ได้แก่ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำท่าจีน และลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ตลอดจนหัวเมืองชายทะเลภาคตะวันออก ประกอบด้วย จังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรีและจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่พบว่า เป็นชาวจีนแต้จิ๋ว ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระองค์ทรงมีเชื้อสายจีนที่มาจากทางสายของบิดาซึ่งเป็นชาวจีนแต้จิ๋วและเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงกอบกู้เอกราชจากพม่าเป็นผลสำเร็จ ทรงสถาปนากรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรขึ้นเป็นราชธานี ด้วยความที่พระองค์มีเชื้อสายชาวจีนกลุ่มจีนแต้จิ๋ว ดังนั้นชาวจีนแต้จิ๋วจำนวนมากจึงได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานพื้นที่รอบกรุงธนบุรี โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและริมคลองบางกอกใหญ่ ชาวจีนกลุ่มนี้จึงถูกเรียกว่า “จีนหลวง” (Royal Chinese) หากแต่ยังมีชาวจีนกลุ่มอื่นที่อาศัยในย่านธนบุรีด้วยเช่นกัน เช่น กลุ่มจีนฮกเกี้ยน กลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแคะ และกลุ่มจีนไหหลำ ซึ่งอาจจะมีจำนวนไม่มากเท่ากับกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว จวบจนถึงในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีชาวจีนจากประเทศจีนโดยเฉพาะกลุ่มจีนแต้จิ๋วได้มีการเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานย่านธนบุรีอย่างต่อเนื่อง ในช่วงรัชกาลที่ 8 มีการอพยพครั้งใหญ่ของชาวจีนอีกครั้งและมีชาวจีนจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติมในย่านฝั่งธนบุรี

3) ชาติพันธุ์จีนในย่านธนบุรี

ชาวจีนที่ตั้งถิ่นฐานในย่านธนบุรีมีหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมและภาษาที่แสดงความเป็นวัฒนธรรมจีนเฉพาะในแต่ละกลุ่ม ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

แต้จิ๋ว (潮州) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจาก มณฑลฝูเจี้ยน (福建省) และมณฑล กวางตุ้ง (廣東省) ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพทำการค้า ร้านขายยา และบางส่วนทำงานให้กับภาครัฐ

แคะ (客家) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจากมณฑลกว่างตุง (廣東省) ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพเกี่ยวกับหนังสือ การทำเหมือง และการเกษตรกรรม

ไหหลำ (海南) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจากเกาะไหหลำของประเทศไทย ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพเกี่ยวกับร้านอาหาร และโรงงานอุตสาหกรรม

ฮกเกี้ยน (福建) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจาก มณฑลฝูเจี้ยน (福建省) ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าขายทางเรือหรือการรับราชการ

กว่างตุง (廣東) เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจากมณฑลกว่างตุง ส่วนมากนิยมประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม และนิยมทำสวนยางพาราไม่เน้นการค้าขาย

ชาวจีนทั้งหมดนี้นับเป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางเข้ามาและอาศัยในประเทศไทย มีการบันทึกทางสถิติของราชการในส่วนของจำนวนประชากรจีนที่อาศัยในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2453 (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.5 น.30/9 ยอดสำมะโนครัว มณฑลกรุงเทพฯ ศก.128) จำนวนรวมทั้งสิ้น 162,568 คน โดยแบ่งจำนวนประชากรชาวจีนตามกลุ่มภาษาพูดได้ ดังนี้ กลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว ประชากรรวมทั้งหมด 86,298 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 78,091 คน และประชากรเพศหญิง 8,207 คน กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน ประชากรรวมทั้งหมด 22,190 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 19,823 คน และประชากรเพศหญิง 2,367 คน กลุ่มชาวจีนกว่างตุง ประชากรรวมทั้งหมด 30,192 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 25,978 คน และประชากรเพศหญิง 4,151 คน กลุ่มชาวจีนไหหลำ ประชากรรวมทั้งหมด 13,068 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 12,165 คน และประชากรเพศหญิง 903 คน กลุ่มชาวจีนแคะ ประชากรรวมทั้งหมด 10,820 คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย 9,411 คน และประชากรเพศหญิง 1,409 คน

4) ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (2554 : 15) ชาวจีนมีความเชื่อและความศรัทธาในธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยมีความเชื่อที่ว่าผีเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำอยู่ในธรรมชาติ รอบตัวเราและสัมพันธ์กับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย อาทิ เทพแห่งพระอาทิตย์ เทพแห่งพระจันทร์ เทพแห่งน้ำ เทพแห่งดิน เทพแห่งฟ้า เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นตัวแทนของความเป็นธรรมชาติที่สามารถชี้แนะ กำหนดและควบคุมความเป็นไปของโลกมนุษย์และมีอำนาจเหนือมนุษย์ นริศ วศินานนท์ (2552 : 17-18) ชาวจีนเชื่อว่าเทพเจ้าสามารถบันดาลทุกสิ่งที่ดีให้ได้และสามารถช่วยขจัดสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ ได้ ชาวจีนจึงมีการประกอบพิธีกรรมรวมทั้งการสร้างสถานที่เคารพ เช่น ศาลเจ้า วัดจีน โรงเจ เพื่อเป็นที่สถิตของเทพเจ้าทั้งหลายและเป็นสถานที่ที่ประกอบพิธีกรรม นอกจากนี้ ชาวจีนยังเชื่อในเรื่องภูตผี วิญญาณมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ และมีการเซ่นไหว้วิญญาณเหล่านั้นมาโดยตลอด รูปแบบสำคัญในพิธีกรรมเซ่นไหว้ภูตผีผ่านประเพณีกระบวนการฌาปนกิจและการฝังศพ

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยมีวิถีความเชื่อที่หลากหลายในเวลาเดียวกัน เช่น การนับถือภูตผีวิญญาณและเทพเจ้าต่าง ๆ ไปพร้อมกันกับความศรัทธาในปรัชญาคำสอนของขงจื้อและมิกติความเชื่อแบบเต๋า การนับถือพระพุทธศาสนาแบบมหายานผ่านความศรัทธาในองค์พระโพธิสัตว์ เมื่อมีการอพยพเข้ามาในประเทศไทยจึงสามารถปรับวิถีความเชื่อมานับถือพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้

การอพยพเข้ามาของชาวจีนในประเทศไทย ได้นำวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและความเชื่อมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของตนเองและยังถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้จากรุ่นสู่รุ่น ชาวจีนมีประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย จนมีคำกล่าวที่ว่า “หนึ่งปีมีแปดเทศกาล หนึ่งชีวิตมีห้าพิธีกรรม” ประเพณีของชาวจีนที่ปรากฏในประเทศไทย ได้แก่

เทศกาลจีน

เทศกาลเจ็ดนางฟ้า

เป็นตำนานปรัมปราของจีนว่าด้วยงานประเพณีใน วันที่ 7 เดือน 7 (จีน: 七夕 แปลว่า ราตรีแห่งเลขเจ็ด) ตามปฏิทินแบบจีน นักวิชาการส่วนหนึ่งเชื่อว่า ตำนานเจ็ดนางฟ้าของจีนนี้ (ซึ่งเล่าขานกันในเกาหลี เวียดนาม และญี่ปุ่น) มีความคล้ายกับนิทานเรื่องพระสุธนมโนห์รา ซึ่งเล่ากันแพร่หลายในไทย ลาว และอินโดนีเซีย โดยมีแก่นเรื่องคล้ายคลึงกัน กล่าวคือเป็นเรื่องผู้หญิงเจ็ดคน (หรือแปดคนในตำนานบางฉบับของเกาหลี) ที่มีความสามารถมากกว่ามนุษย์ ถ้ามีฝนตกในคืนแห่งเลขเจ็ด นั่นคือน้ำตาของหนิวหลานและจื่อหนี่ที่รำไห่กับความรันทดในชีวิตของตน

เทศกาลเซ็งเม้ง (清明节)

เซ็งเม้งในประเทศจีน เริ่มต้นประมาณ 4-5 เมษายน ไปจนถึง 19-20 เมษายน เป็นฤดูใบไม้ผลิ อากาศจะคลายความหนาวเย็น เริ่มเข้าสู่ความอบอุ่น มีฝนตกปรอย ๆ มีบรรยากาศสดชื่น ท้องฟ้าใสสว่าง (เป็นที่มาของชื่อ เซ็งเม้ง) สำหรับในประเทศไทยเทศกาลเซ็งเม้ง ถึงวันที่ 5 เมษายนของทุกปีเป็นหลัก (บางปีจะเป็นวันที่ 4 เช่น เซ็งเม้งในปี 2559, 2560) แล้วนับวันก่อนถึง 3 วัน และเลยไปอีก 3 วัน รวมเป็น 7 วัน (2 - 8 เมษายน) เป็นประเพณีที่สำคัญมากที่สุดของชาวจีน คือ การไหว้บรรพบุรุษที่สุสาน เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ มีอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ ที่เน้นเรื่องความกตัญญูเป็นสำคัญ

เทศกาลกินเจ (九皇勝會)

ประเพณีถือศีลกินผัก เป็นประเพณีแบบลัทธิเต๋า รวม 9 วัน กำหนดเอาวันตามจันทรคติ คือ เริ่มต้นตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ ถึง ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ตามปฏิทินจีนของทุกปี มีจุดเริ่มต้นจากประเทศจีน ปัจจุบัน เทศกาลกินเจจัดขึ้นในหลายประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการกินเจในเดือน 9 นี้ เชื่อกันว่าน่าจะเกิดขึ้นในเมืองไทยเมื่อราวปี พ.ศ. 2170 ตรงกับสมัยอาณาจักรอยุธยา บางแห่งเชื่อกันว่ากินเจเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระมหาโพธิสัตว์กวนอิม ดังนั้นความหมายก็คือ

คนกินเจมิใช่เพียงแต่ไม่กินเนื้อสัตว์ แต่ยังต้องดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความบริสุทธิ์ สะอาดทั้งกาย วาจา ใจ

เทศกาลต้งโจ้ย หรือ เทศกาลฤดูหนาว (冬至)

ต้งโจ้ย หรือ ต้งจี หรือ ตงเจีย (ตามสำเนียงแต้จิ๋ว) มีความหมายถึง วันเพ็ญมาลัย คือ วันที่พระอาทิตย์จะส่องแสงสั้นที่สุด หรือ วันที่เป็นจุดสูงสุดในฤดูหนาว (The Extreme of Winter) ประมาณวันที่ 22 ธันวาคม ของทุกปี แต่ปีที่มีอธิกมาส จะตรงกับวันที่ 21 ธันวาคม ในยุคโบราณ ชาวจีนให้ความสำคัญกับเทศกาลต้งโจ้ยไม่แพ้วันตรุษจีน เพราะถือเสมือนเทศกาลสิ้นปี ผู้คนจะปิดร้านรวงและบ้านเรือน ทำบุญตามวัดหรือไหว้เจ้า เอกลักษณ์ที่สำคัญในเทศกาลนี้ คือ ผู้คนจะปั้นและกินขนมที่มีลักษณะคล้ายขนมบัวลอยของไทย (ออกเสียงสำเนียงแต้จิ๋วว่า อี้) ซึ่งทำจากแป้งและต้มกับน้ำเชื่อม เพื่อเพิ่มความอบอุ่นให้แก่ร่างกาย ดังนั้นเทศกาลนี้จึงมีชื่อเรียกว่า เทศกาลไหว้ขนมบัวลอย ซึ่งประเพณีการรับประทานขนมบัวลอยนี้ก็ยังคงปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

เทศกาลพ้อต้อ (普渡)

เป็นงานที่จัดขึ้นตามความเชื่อของชาวจีน ในประเทศไทยมีการจัดงานนี้ขึ้นในจังหวัดภูเก็ต โดยจัดตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ตามปฏิทินจันทรคติจีน (七月十五日) (ตรงกับเดือน 9 ปฏิทินจันทรคติไทย) ในช่วงเทศกาลดังกล่าวผู้คนจะหาของมาเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ และอุทิศส่วนบุญให้วิญญาณสัมภเวสี

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง, เทศกาลตวนอู่ หรือ เทศกาลตวนหงอ (端午节, 端陽)

ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ตามปฏิทินทางจันทรคติ หรือ "โหงวเหว่ยโจ้ว" เป็นการระลึกถึงวันที่คุตก้วน หรือ ชีว๋หยวน หรือ ชีหยวน (อักษรจีน: 屈原, Qu Yuan (340-278 ปีก่อนคริสต์ศักราช) กวีผู้รักชาติแห่งรัฐฉู่ กระโดดน้ำเสียชีวิต พวกชาวบ้านที่รู้เรื่องการตายของชีหยวน พวกเขาต่างก็รักและอาลัยในตัวของชีหยวน จึงได้ออกเรือเพื่อตามหาศพของชีหยวน ในขณะที่ค้นหาศพ พวกเขา ก็เตรียมข้าวปลาอาหารไปโปรยลงแม่น้ำด้วย นัยว่าเพื่อล่อให้สัตว์น้ำมากิน จะได้ไม่ไปกัดกินซากศพของชีหยวน หลังจากนั้นทุกปีเมื่อถึงวันครบรอบวันตายของชีหยวน ชาวบ้านจะนำเอาอาหารไปโปรยลงแม่น้ำเปาะล่อกัง แต่ก็โดนสัตว์น้ำแย่งไปกิน ชาวบ้านต้องการให้ชีหยวนได้กินอาหารที่พวกเขาเซ่นไหว้ จึงได้ถามชีหยวนว่าควรทำเช่นไรดี ชีหยวนจึงแนะนำอีกว่าเวลาที่ให้นำอาหารไปโยนลงแม่น้ำให้ตกแต่งเรือเป็นรูปมังกร เมื่อสัตว์น้ำทั้งหลายได้เห็นก็จะนึกว่าเป็นเครื่องเซ่นของพญามังกร จะได้ไม่กล้าเข้ามากิน จึงทำให้เกิดประเพณีการแข่งขันเรือมังกรและประเพณีการไหว้ขนมจั้ง (บ๊ะจ่าง) ทางรัฐบาลจีนยังกำหนดให้วันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 นี้ เป็นวันกวีจีน (The Chinese Poet's Day) อีกด้วย เนื่องจากชีหยวนนับเป็นอีกผู้หนึ่งที่เป็นกวีคนสำคัญของจีน

เทศกาลไหว้พระจันทร์ หรือ เทศกาลกลางฤดูใบไม้ร่วง (中秋節)

เป็นเทศกาลตามวัฒนธรรมจีนที่มีขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยวจะมีขึ้นในคืนวันเพ็ญเดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติ (กันยายนตามปฏิทินสากล) ในเทศกาลนี้ ชาวจีนจะเฉลิมฉลองด้วยการไหว้ดวงจันทร์ในเวลากลางคืน จะจัดเป็นประเพณีใหญ่ มีการเฉลิมฉลองด้วยโคมไฟสีแดงเป็นสีสันยามค่ำคืน หรือบางแห่งอาจมีการเชิดมังกรทั้งนี้จะมีชื่อเรียกต่างกันไปตามแต่ท้องถิ่น นอกจากนี้แล้ว ยังมีขนมชนิดหนึ่ง เรียกว่า "ขนมไหว้พระจันทร์" (月饼) มีส่วนผสมกลมคล้ายขนมเค้ก ทำจากแป้ง มีไส้ต่าง ๆ เป็นธัญพืช ใช้เซ่นไหว้ และรับประทานกันจนเป็นเอกลักษณ์สำหรับเทศกาลนี้

วันสารทจีน

ตามปฏิทินทางจันทรคติ เทศกาลสารทจีนจะตรงกับวันที่ 15 เดือน 7 ตามปฏิทินจีน เทศกาลสารทจีนถือเป็นวันสำคัญที่ลูกหลานชาวจีนจะแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษโดยพิธีเซ่นไหว้ และยังถือเป็นเดือนที่ประตูนรกเปิดให้วิญญาณทั้งหลายมารับกุศลผลบุญได้ ชาวจีนทั้งหลายจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้วิญญาณออกมารับกุศลผลบุญ

พิธีกรรมจีน

พิธีงเต็ก

พิธีกรรมอันเป็นวัฒนธรรมจีนที่สืบทอดกันมาเป็นพิธีกรรม ชีวิตหลังความตาย กับชีวิตของคนเป็น พิธีงเต็กมีรากฐานมาจาก 3 ความเชื่อ อันประกอบไปด้วย 2 ศาสนา และ 1 ลัทธิ นั่นคือ ศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า และลัทธิขงจื้อ **ศาสนาพุทธ (มหายานนิกายสุชาวติ)** คือ บทสวดพระธรรมต่าง ๆ เป็นคำสอนที่ไม่มีพิธีกรรม **ศาสนาเต๋า** คือ ความสมดุลและพิธีกรรมเพื่อสื่อความหมาย **ลัทธิขงจื้อ** คือ ของไหว้ และการปฏิบัติตัวของลูกหลานเพื่อแสดงถึงความกตัญญู การเผาเครื่องกระดาษในพิธีงเต็กนั้น นิยมเผาเฉพาะบ้าน เฟอร์นิเจอร์ หีบเสื้อผ้า และคนรับใช้ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพในโลกงเต็กมีพิธีกรรมที่ละเอียดอ่อนมาก รายละเอียดก็แตกต่างกันไปตามประเพณีของแต่ละมณฑล

พิธีแต่งงาน

เป็นพิธีที่ชาวจีนถือปฏิบัติกัน และเป็นสิ่งที่เจ้าบ่าว – เจ้าสาวต้องปฏิบัติ หลังจากตกลงว่าจะแต่งงานกันซึ่งจะมีรายละเอียดมาก เริ่มตั้งแต่วันสู่ขอ ฝ่ายชายจะเดินทางไปบ้านฝ่ายหญิงตามฤกษ์ที่ได้จากซินแส โดยไปพร้อมกับแม่สื่อ (ถ้ามี) เถ้าแก่ และพ่อแม่ ตามมารยาทที่ดีควรเตรียมของฝากเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปกำนัลครอบครัวฝ่ายหญิง สำหรับเจ้าสาวเตรียมข้าวของเครื่องใช้และเครื่องแต่งงานไว้ ดังนี้

1. เอี่ยมแต่งงาน คือ เอี่ยมแดงที่ตรงกลางเป็นช่องกระเป๋াপักตัวอักษรจีน
2. ต้นซุง
3. ส้มเซ่ง 1 ถาดใหญ่
4. ชุดลำไยแห้ง 2 ชุดและลูกลำไยแห้ง
5. ใบทับทิม
6. เซฟแดง
7. ของใช้

สำหรับเจ้าสาว 8. ถาดใส่ของ 9. แผ่นรูปหัวใจสีแดง สำหรับติดเครื่องประดับทองและเพชร 10. พัดแดง 11. รองเท้าเกียะสีแดง 1 คู่ 12. หมอน 1 ชุด 13. ตะเกียง เชิงเทียน ชุดน้ำชา และ กาเหล้าสีแดง 14. ไข่ต้มย้อมเปลือกเป็นสีแดง จัดเตรียมเป็นจำนวนคู่ 15. ของขวัญ สำหรับมอบให้ พ่อแม่และญาติฝ่ายชาย ฝ่ายเจ้าบ่าวต้องเตรียมของเพื่อความเป็นสิริมงคลของพิธี ดังนี้ 1. กลัวย หิ้งเครื่อง เลือกแบบที่ยังเขียวมีลูกเยอะ 2. อ้อย 1 คู่ ยกมาทั้งต้น 3. ส้มเซ่งจิดมาเป็นคู่ 4. ขนมหมัน ขนมแต่งงาน ที่นิยมคือขนม 5 อย่าง 5. ชุดหมู แบ่งเป็น 4 ถาด 6. ชุดเซ่นไหว้ ที่บ้านเจ้าสาว 2 ชุด สำหรับไหว้เจ้าที่และไหว้บรรพบุรุษ 7. โบว์แดงหรือชมพู สำหรับผูกหน้ารถแต่งงานตามธรรมเนียมจีน จะไม่มีพิธีสวมแหวนหมั้นและนับสินสอด

พิธีเกี่ยวกับการเกิด (诞生礼)

พิธีเร่งคลอด พิธีอาบน้ำทารกหลังคลอดสามวัน พิธีครบเดือน พิธีครบร้อยวัน และ พิธีครบขวบ รายละเอียดในเรื่องการปฏิบัติของชาวจีนในแต่ละถิ่นจะต่างกันออกไปบ้างตาม ขนบธรรมเนียม และความเชื่อของคนในแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ชาวจีนมีข้อห้ามมิให้หญิงมีครรภ์ ร่วมงานมงคล และอัปมงคล ในหลายท้องถิ่นห้ามคลอดที่บ้านของฝ่ายหญิง เพราะถือกันว่าจะทำให้ บ้านฝ่ายหญิงล่มจม

พิธีบรรลุนิติภาวะ

พิธีบรรลุนิติภาวะเริ่มขึ้นในกลุ่มชนชั้นสูงสมัยราชวงศ์โจวจะจัดเมื่อเด็กชายจีนมีอายุ ครบ 20 ปีเต็ม และจะมีการสวม "กวาน " (冠) หรือสิ่งที่ชนชั้นสูงชาวจีนในสมัยโบราณใช้สวม ครอบบนศีรษะเพื่อเป็นเครื่องบอกระดับยศและสถานะ ทั้งนี้พิธีนี้ได้เริ่มเลือนหายไปตั้งแต่สมัย ราชวงศ์หมิง

ผู้เข้าร่วมหากเป็นเด็กผู้ชายให้นั่งในตำแหน่งประธานของพิธี มีคนหวีผมและใช้ผ้า สีดำพันศีรษะให้ ผ้าสีดำนี้อัดทำเป็นเหมือนหมวก และจะพันศีรษะด้วยผ้า 3 ครั้ง แต่แต่ละครั้งจะพัน เป็นหมวกรูปแบบต่าง ๆ กัน พร้อมกับเปลี่ยนเสื้อผ้าที่ไม่เหมือนกัน 3 ชุด ขณะเดียวกันผู้ร่วมงาน จะเปล่งเสียงอวยพร เจ้าภาพก็เลี้ยงสุราอาหารผู้ร่วมงาน จากนั้นเด็กผู้ชายจะไหว้พ่อแม่ แล้วพิธีกร กล่าวคำอวยพร ท้ายสุดคือ การตั้งชื่อให้เด็กคนนั้น เด็กคนนั้นก็จะมีทั้งชื่อแซ่ครบพร้อมเป็นที่ยอมรับ ของสังคม

ส่วนเด็กผู้หญิงจะทำพิธีบรรลุนิติภาวะเรียกว่า "จีหลี่" (พิธีปักปันปักผม)เมื่ออายุ ครบ 15 ปี โดยใช้ปันปักผมแทนหมวกเพื่อจัดผมให้อยู่ทรง โดยรวบผมให้เรียบร้อยแล้วใช้ผ้าไหมคลุม จากนั้นก็เสียบปันปักผมไว้ที่มวยผม ขั้นตอนในพิธีเรียบง่ายกว่าเด็กผู้ชายแต่ก็ต้องเชิญญาติพี่น้องมา เป็นสักขีพยานเช่นกันและมีผู้อาวุโสเป็นคนจัดพิธี จากนั้นก็ตั้งชื่อให้ใหม่เป็นอันเสร็จพิธี

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (2551 : 115-116) สรุปว่าพิธีกรรมของชาวจีนเป็น รูปแบบในเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงผ่านความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาของชาวจีน

สะท้อนอย่างชัดเจนทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สัญลักษณ์รูปธรรมที่ปรากฏชัดเจน คือ การสร้างศาลเจ้า การสร้างวัดจีน และโรงเจ และ สัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรม คือ แนวคิด ความเชื่อของชาวจีนที่ผ่านงานเทศกาลและการประกอบพิธีกรรมสำคัญการไหว้เจ้าและการไหว้บรรพบุรุษ

5) ศิลปะการแสดงและการละเล่น

ศิลปะการแสดงและการละเล่นของชาวจีนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนานและถือเป็นวัฒนธรรมความบันเทิงของชาวจีน ซึ่งศิลปะการแสดงและการละเล่นสะท้อนถึงความหลากหลายของกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งศิลปะการแสดงและการละเล่นที่ยังคงปรากฏอยู่ในพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรี ได้แก่ จิ้ว การเชิดสิงโต และมังกร

การแสดงจิ้ว

การแสดงจิ้วเข้ามาสู่ประเทศไทยพร้อม ๆ กับการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนจำนวนมากหลายกลุ่มจิ้วเป็นการสื่อสารการแสดงที่แสดงถึงการเฉลิมฉลองในงานเทศกาลตามศาลเจ้าต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นช่วงเวลาที่เฟื่องฟูที่สุดของการแสดงจิ้วมีนักแสดงจิ้วจากประเทศจีนเดินทางเข้ามาเปิดการแสดงในประเทศไทย

ในสมัยโบราณการแสดงจิ้วเกิดขึ้นในราชสำนักของจีนที่มีการต่อยอดศิลปะการแสดงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมหลัก หากแต่ในปัจจุบันการแสดงจิ้วไม่ได้แสดงให้กับราชสำนักจีนอีกต่อไป หากเป็นการละเล่นที่แสดงให้เทพเจ้าที่สถิตอยู่ในศาลเจ้าเท่านั้นเพื่อตอบสนองความเพลิดเพลินให้กับรับชม พร้อมกับความหวังของผู้คนที่จัดการการแสดงจิ้วว่าหวังให้เทพเจ้านำพาซึ่งความสุขความเจริญมาให้

ถาวร สิกขโกศล (2557 : 18-19) จิ้ว แต่เดิมใช้ผู้แสดงเป็นผู้ชายล้วน ต่อมาได้มีการให้ผู้หญิงเข้าร่วมแสดงบ้าง นอกจากบทตัวร้ายหรือตัวพ่อแก่เป็นตัวประกอบ ผู้แสดงนิยมเป็นผู้ชายภายหลังจากที่ประเทศจีนได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นแบบคอมมิวนิสต์ทำให้ศิลปะการแสดงแขนงต่าง ๆ สูญหายไป การแสดงที่มีเล่นต้องอยู่ในความควบคุมของรัฐบาล หากแต่คนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยในประเทศไทยจำนวนมากมีความนิยมในการชมการแสดงจิ้วส่งผลให้มีการเกิดคณะจิ้วขึ้นเป็นจำนวนมากและลักษณะของจิ้วก็มีความหลากหลายตามกลุ่มชาติพันธุ์จีนนั้น

การแสดงจิ้วที่ปรากฏในย่านฝั่งธนบุรี มีดังนี้

- จิ้วแต่จิ้ว ใช้ภาษาจีนแต้จิ๋วเป็นบทสนทนาระหว่างการแสดง ผู้แสดงมีทั้งเพศชายและเพศหญิง มีเด็กและผู้ใหญ่ เป็นจิ้วที่มีการจัดการแสดงมากที่สุด
- จิ้วไหหลำ ใช้ภาษาจีนไหหลำเป็นบทสนทนาระหว่างการแสดง การแสดงคล้ายจิ้วจ้วง ที่ผู้แสดงต้องระมัดระวังบทบาททำทาง บทเจรจา เนื้อเรื่องเน้นความสนุกสนาน
- จิ้วกวางตุ้ง ใช้ภาษาจีนกวางตุ้งเป็นบทสนทนาระหว่างการแสดง นิยมแสดงตาม

ศาลเจ้า

การเชิดสิงโตและมังกร ในอดีตการเชิดสิงโตของคณะสิงโตของชาวจีนคือ คณะมวยหรือสำนักมวย หัวสิงโตที่ใช้ในการเชิดนั้น มีหัวเป็นสีเขียว คิ้วสีขาว การเชิดสิงโตยุคแรก ๆ เน้นลีลาการร้ายรำเป็นหลักจึงถูกเรียกว่า “ระบำสิงโต” สิงโตเป็นสัตว์ในเทพนิยายหรือจินตนาการของประเทศจีน โดยชาวจีนได้มีจินตนาการว่า สิงโตมีการกำเนิดมาจากสัตว์ 3 ประเภท ได้แก่ แรด ม้า และสุนัข

การเชิดสิงโต ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ฮั่น (206 ปี ก่อน ค.ศ.- ค.ศ. 220) จากข้อมูลของขุนจิรพัฒน์ วิสัยพงษ์ หัวหน้าทีมงานคณะสิงโต มังกรทอง ลูกชัยมงคล เล่าถึงตำนานมังกรและสิงโตเมืองไทยว่า “ประเทศจีนนั้นได้ส่งคณะเชิดสิงโต มาแสดงหน้าพระพักตร์ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเชิดสิงโตในประเทศไทยนับตั้งแต่นั้นมา ด้วยเสน่ห์ในเรื่องของความสนุกสนานและตื่นเต้น ทำให้การเชิดสิงโต ได้รับความนิยมน้อยแต่แพร่หลายจากคนไทยเชื้อสายจีนในสมัยนั้นสู่กลุ่มคนไทยในรัตนโกสินทร์”

การเชิดสิงโตและมังกรเป็นรูปแบบการเต้นรำที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของวัฒนธรรมจีน มักจะพบเห็นในการฉลองเทศกาลต่าง ๆ หากถ้าเป็นการเชิดมังกรการเต้นจะใช้ทีมเต้นต่อกันไปตามรูปร่างความยาวของมังกร ทีมเต้นจะมีการเคลื่อนไหวเลียนแบบการเคลื่อนไหวของแม่น้ำที่คดเคี้ยวไปมา

การเชิดมังกรในช่วงเทศกาลปีใหม่ของจีนคือ เทศกาลตรุษจีน มังกรจีนจึงเป็น สัญลักษณ์ที่เชื่อว่ามังกรจะนำความโชคดีมาให้ ดังนั้นการเชิดมังกรที่ใช้ระยะเวลาอันยาวนานมากขึ้นเท่าไร ก็จะนำความโชคดีมาให้มากยิ่งขึ้น ชาวจีนเชื่อว่า มังกรเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ ความสง่างาม และความอุดมสมบูรณ์ สติปัญญา และสิริมงคล ลักษณะดังกล่าวนี้ จึงถูกนำไปกลายเป็นสัญลักษณ์ของ พระราชอำนาจของกษัตริย์ในช่วงของราชวงศ์ฮั่น รูปแบบการเชิดมังกรได้ถูกกล่าวถึง เช่น มังกร อี้หลง (Yinglong) คือ เทพแห่งฝน และเสินหลง (Shenlong) คือ ผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดให้มีลม มีฝน ดังที่รัฐธรรมนูญประเทศ (2558 : 81) กล่าวถึงการเชิดสิงโตมีการผสมผสาน ศิลปะการแสดงคือ ศิลปะการต่อสู้ กายกรรม และความเชื่อเข้าด้วยกัน ปัจจุบันมีการพัฒนาการเชิด สิงโตในวัฒนธรรมจีนเป็นกีฬาประจำชาติ โดยการแบ่งประเภทการเชิดสิงโต สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ สิงโตเหนือ และสิงโตใต้ ชาวจีนทางตอนใต้ที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองไทยส่วนใหญ่ อพยพมาจากมณฑลกว่างตุงได้นำศิลปะการเชิดสิงโตมาเผยแพร่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนเป็นที่นิยม มีการพัฒนาเป็นกีฬาระดับนานาชาติ โดย International Dragon and Lion Dance Federation เกิดการสร้างกฎกติกาในการแข่งขันร่วมกันระหว่างประเทศต่าง ๆ เป็นแบบสากล สร้างมาตรฐานการเชิดสิงโต มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์ (2550 : 44) กล่าวว่า การเข้ามาของ ศิลปะการแสดงการเชิดสิงโต ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นสามารถสันนิษฐานได้จากการศึกษาภาพ จิตรกรรมฝาผนังโดยพบมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ช่วงรัชกาลที่ 3 ศิลปวัฒนธรรมจีนกลายเป็น

ศิลปะแบบพระราชนิยมที่ทรงโปรด จากการศึกษาข้อมูลตามวัดในกรุงเทพฯและธนบุรี พบว่าภาพจิตรกรรมลวดลายจีนอื่น ๆ ที่เป็นภาพสะท้อนถึงวิถีชีวิตจริงของชาวจีนอพยพเมื่อแรกเข้ามาตั้งถิ่นฐานมักยึดอาชีพพ่อค้าเร่ขายเรือขายของเป็นภาพสามัญที่พบจนคุ้นตาภาพพ่อค้าที่มีฐานะชั้นเจ้าสัวมักพบบนจิตรกรรมฝาผนังในวัดหลวงเป็นส่วนใหญ่

ชาวจีนให้การนับถือสิงโตมาก เพราะเชื่อว่า สิงโตมีความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งยังสามารถบันดาลโชคลาภและปัดเป่าสิ่งที่เป็นอัปมงคล สิงโตและการเชิดสิงโตปรากฏหลักฐานการเกิดขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าเฉียนหลง แห่งราชวงศ์ชิง ตรงกับสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ การเชิดสิงโตในวิถีชีวิตย่านตลาดพลูนับเป็นประเพณีของคนจีนเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งทางการค้า ให้โชค ให้ลาภเป็นสิริมงคล แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองเป็นพิธีกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์ในกลุ่มคนจีนกลุ่มพ่อค้าและแรงงาน

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2558 : 378-379) กล่าวว่า “การเชิดสิงโต” (Lion Dance) เป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมจีนและเป็นการการเฉลิมฉลองในเทศกาลตรุษจีนหรือวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีนทั่วโลก ในประเทศสิงคโปร์ส่วนใหญ่มีเชื้อสายจากชุมชนชาวจีนมณฑลทางภาคใต้ของประเทศจีน จึงทำให้แบบอย่างการเชิดสิงโตและการผลิตหัวสิงโตเป็นแบบสิงโตทางภาคใต้ (South Lion) มีการใช้โครงไม้ไผ่ประกอบเข้ากับวัสดุท้องถิ่น เช่น กระดาษ ผ้าไหม โลหะ แผ่นเงิน และเกล็ดทอง เป็นต้น การเย็บประกอบและจัดสร้างตามแบบหัวสิงโตท้องถิ่นในฮกเกี้ยน แต่จีว และกวางตุ้ง

ศิลปะการเชิดสิงโตเป็นศิลปะการแสดงที่แฝงความแข็งแรงผสมความอ่อนพลิ้วและความยืดหยุ่นของร่างกาย การเชิดเป็นการเลียนแบบอากัปกริยาของสิงโตที่ชอบซุกซนผสมการเล่นกายกรรมจีน ลักษณะการเคลื่อนไหวของสิงโตจึงมีลีลาอ่อนไหวกระฉับกระเฉงและโลดโผน คุณสมบัติของผู้เชิดทางกายภาพต้องมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ รูปร่างสัดส่วน ไม่อ้วนและไม่สูงจนเกินไป ที่สำคัญต้องมีความอดทนและมีสมาธิที่ดี สำหรับรูปแบบการแสดง มี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเชิดสิงโตพื้น เป็นลักษณะเด่นของการเชิดสิงโตใต้ ของกลุ่มชาวจีนในมณฑลกวางตุ้ง 2) การเชิดสิงโตต่อตัว เป็นลักษณะเด่นของการเชิดสิงโตเหนือ เป็นที่นิยมในทางตอนเหนือของจีน และ 3) การเชิดสิงโตบนเสาต่างระดับ ที่เรียกว่า เสาดอกเหมย เป็นลักษณะเด่นของการเชิดสิงโตเหนือ

ถึงอย่างไรก็ตาม การเชิดสิงโตและมังกร ในย่านฝั่งธนบุรี มีการสืบทอดในชุมชนเขตธนบุรี มีจำนวนมากถึง 19 คณะ เป็นคณะของชุมชนบ้าง สืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษบ้าง แต่ละคณะมีการผสมผสานวัฒนธรรมการเชิดสิงโตหลากหลาย ทุกคณะส่วนใหญ่จะมีรากฐานมาจากสิงโตในมณฑลกวางตุ้ง มีดังนี้

1. คณะศิษย์เทวธรรม การเชิดสิงโตสไตล์แบบมาเลเซีย มีการต่อตัวและการกระโดดเสาดอกเหมย

2. คณะศิษย์หลวงพ่อบุญเป็นการเล่นต่อตัว 5-6 ชั้น รูปแบบบานประตูจีน ในคณะจะมีคำศัพท์ที่ใช้เรียกเฉพาะ เช่น การใช้จังหวะการเต้นสไตร์ วัวแดง ปี่ระกา

3. คณะศิษย์ลูกขี้มวงคล เป็นการแสดงมังกรภาคพื้น มีลีลาการเชิดที่สวยงาม และการแสดงเชิดสิงโตกึ่งกายกรรม

4. คณะหลงเทียนไทยแลนด์ เป็นการเชิดสิงโตและเชิดมังกรตามหลักวิธีแบบสากล (การแข่งขันกีฬาวูซูที่สิงคโปร์) ประกอบด้วย การแสดงกายกรรมต่อตัว สิงโตกระโดดเสาดอกเหมย สิงโตเล่นไถ่ชิง สิงโตค่ายกล สิงโต 3 ถู และมีการเชิดมังกรลีลา ที่เรียกว่า “มังกร 9 เซียน” และการแสดงกลอง 5 ธาตุ สำหรับมังกรนั้น จะมีความยาว 18 เมตร โดยใช้ผู้เชิด 9 คน และ ผู้เชิดลูกแก้ว 1 คน

5. คณะลูกธนูบุรี เป็นการเชิดสิงโตพื้น เน้นศิลปะการเชิด ไม่เน้นต่อตัว

6. คณะลูกพ่อพลายบางทรงฤทธิ์ เป็นการเชิดสิงโตพื้นเป็นหลัก การเล่นสิงโตไถ่ชิง และสิงโตต่อตัว

7. คณะลูกพ่อโอภาสี เป็นการเชิดสิงโตพื้นเป็นหลัก ท่าทางการเชิดจะเหมือนมีชีวิตจริง มีการพัฒนาท่าทางของสิงโตนำไปใช้ร่วมกับกีฬาวูซู

8. คณะลูกสวนยี่สิบ เป็นการเชิดสิงโต และสิงโตต่อตัว

9. คณะศิษย์หลวงพ่อมเหศวร เป็นการเชิดสิงโต และสิงโตต่อตัว

10. คณะศิษย์หลวงพ่อวิเชียรมุณี เป็นการเชิดสิงโตพื้น และสิงโตต่อตัว 5 ชั้น 6 ชั้น 7 ชั้น ใช้เครื่องมือหรือในการแสดง เช่น กลอง แฉก เมฆ โดยตีประกอบในจังหวะเดียว และจังหวะทั่วไป

11. คณะศิษย์หลวงพ่อก้าว เป็นการเชิดสิงโตพื้น และสิงโตต่อตัว

12. คณะศิษย์เจ้าพ่อเจียวตี้เอี้ยะ เป็นการเชิดสิงโต และสิงโตต่อตัว

13. คณะศิษย์ลูกเจ้าฟ้าจุฑามณี เป็นการเล่นสิงโตกระโดดเสาดอกเหมย ฝึกกายกรรมต่อตัว ไม่กระบองและการเล่นมังกรพันเสา

14. คณะกังปักไทยแลนด์ เป็นการเล่นสิงโตกระโดดเสาดอกเหมย สิงโตค่ายกล และการเชิดมังกรผสมผสานร่วมกับกีฬาวูซู

15. คณะศิษย์จักรพรรดิตำ เป็นรูปแบบการเชิดสิงโตต่อตัว มีชื่อเรียกรูปแบบการต่อตัว คือ 9 ธรรมดา 5 ตกเสียบ 5 เติบ 5 ประตูจีน 5 ดึงบาน 5 ถือหู และ ดัมมี่ 3 ไม้

16. คณะลูกเจ้าพ่อเขาคอก เป็นการเชิดสิงโต และสิงโตต่อตัว

17. คณะศิษย์เอกท้าวมหาพรหม เป็นการเชิดสิงโตพื้น สิงโตเล่นไม้กระบอง สิงโตต่อตัว สิงโตกระโดดเสาดอกเหมย มังกรพันเสา และ มังกรเลื้อยพันไฟ

18. คณะลูกพระนเรศวร เป็นการเชิดสิงโตพื้น มังกร 9 ไม้ การเล่นต่อตัว เน้นรูปแบบการเชิดแบบดั้งเดิม

19. คณะศิษย์หลวงพ่อน้อย เป็นการเชิดสิงโตพื้น สิงโตกระโดดหอ สิงโตแพ สิงโตกระโดดเสาดอกเหมย สิงโตไม้กระบอก และสิงโตปักกิ่ง

6) ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช (2561 : 2-3) อารยธรรมทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมจีนแผ่ขยายขอบข่ายออกไปทั้งในเอเชียและยุโรป ผ่านการทูต การค้า การศึกษา ตลอดจนการเผยแผ่ศาสนา ในตอนต้นรัตนโกสินทร์ ชาวจีนมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เป็นอาคารบ้านเรือนและศาสนสถานขึ้นเป็นจำนวนมากและมีการอุปถัมภ์โดยชาวจีนเฉพาะกลุ่มภาษา ซึ่งรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พบจะปรากฏในศาลเจ้าที่นอกจากจะแสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่นของชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษา เช่น ศาลเจ้าของชาวจีนแต้จิ๋ว แสดงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมเฉาซ่าน ซึ่งนิยมในบ้านเกิดของชาวแต้จิ๋วในจีน อาทิ การใช้หน้าบัน 5 ธาตุ ศาลเจ้าของชาวจีนกวางตุ้งแสดงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมกวางฝู ในกวางโจว ได้แก่ การแกะสลักอิฐบนสันผนัง เป็นต้น ศาลเจ้าของชาวจีนไหหลำบางแห่งพบรูปแบบการใช้หลังคาแบบสถาปัตยกรรมหมิ่นหนานสะท้อนถึงความพยายามสืบทอดรูปแบบและรักษาอัตลักษณ์สถาปัตยกรรมจากบ้านเกิดของตน

หากจะกล่าวถึงศาลเจ้าและบ้านเรือนของชาวจีนในย่านฝั่งธนบุรีพบว่า มีการกระจายตัวหนาแน่นในเขตธนบุรีและคลองสานเป็นจำนวนมาก ปรากฏหลักฐาน ดังนี้

- ศาลเจ้าแม่ทับทิม เชิงสะพานกรุงธน (ซังฮี้) หรือศาลเจ้าจุ้ยโบนี๊ย ตั้งอยู่เชิงสะพานกรุงธนฝั่งพระนคร ศาลเจ้าเก่าแก่ ภายในศาลประดิษฐานเจ้าแม่ทับทิมและเจ้าพ่อกวนอู ผู้ที่มาขอพรส่วนใหญ่มักขอเรื่องการค้าและขอบุตร

- ศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน ฝั่งธนบุรี เป็นศาลเจ้าที่เก่าแก่ที่สุด มีอายุกว่า 268 ปี

- ศาลเจ้าเกียนอันเกง (ศาลเจ้าแม่กวนอิม) ตั้งอยู่ในชุมชนกุฎีจีน เขตธนบุรี เป็นศาลที่สร้างโดยชาวจีนฮกเกี้ยนที่ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ศาลเจ้าแห่งนี้มีจิตรกรรมฝาผนัง ภายนอกศาลมุงกระเบื้องตามแบบจีนดั้งเดิมและเคยได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นในปี 2551 จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

- ศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว เขตคลองสาน มีความเก่าแก่กว่า 200 ปี และศักดิ์สิทธิ์มากถือเป็นศาลเจ้าเพื่อสิริมงคลต่อชีวิตด้วยเป็นเทพีแห่งท้องทะเล หรือที่คนไทยเรียกว่า "เจ้าแม่ทับทิม" นั่นเอง เพื่อเป็นการขอบคุณที่ทำให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ ศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว คลองสาน ประดิษฐานอยู่คู่ "ฮวย จุ่ง ลั้ง" มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน

- บ้านลั้ง มาจากชื่อเดิมของสถานที่นี้ ว่า "ฮวย จุ่ง ลั้ง" หมายถึง "ท่าเรือกลไฟ" บ้าน "หวังหลี" ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี สร้างขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2393 โดยพระยาพิศาลศุภผล (ชื่น พิศาลบุตร) ต้นตระกูลพิศาลบุตร บรรพบุรุษของท่านได้เดินทางจากเมืองจีนมาค้าขาย

และตั้งรกรากในเมืองไทย ตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ สำหรับ “ฮวย จุ่ง ลั้ง” นับเป็นแหล่งการค้าธุรกิจตัวอาคารของท่าเรือเป็นร้านค้าและโกดังเก็บสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2462 ตระกูล “หวังหลี” ได้เข้ารับช่วงเป็นเจ้าของต่อจากตระกูลพิศาลบุตร และได้ปรับท่าเรือดังกล่าวให้กลายเป็นอาคารสำนักงาน และโกดังเก็บสินค้าสำหรับกิจการการค้าของตระกูลหวังหลี ปัจจุบัน “บ้านลั้ง” มีลักษณะความเป็นตัวแทนในมิติทางศิลปกรรมด้านที่อยู่อาศัยแบบจีน

7) สินค้าและอาหารจีน

ถาวร สิกขโกศล (2557 : 3-5) สินค้าและอาหารจีน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชาวจีนซึ่งมีความหลากหลายมาก ในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีสินค้าและอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สำหรับสินค้าในการค้าของชาวจีนที่ปรากฏในอดีตจวบจนปัจจุบันที่ยังมีการดำเนินธุรกิจการค้าต่อเนื่องในย่านฝั่งธนบุรี ได้แก่ รองเท้า ชุดเครื่องเซ่นไหว้เจ้าและเซ่นไหว้บรรพบุรุษ อุปกรณ์ชุดโหงวศพ ชุดอาหารแห้งแบบกิ่งสำเร็จรูป เป็นต้น ถ้าหากกล่าวถึงอาหารจีนพบว่า อาหารจีนมักจะมีส่วนประกอบด้วยผักและธัญพืชเป็นหลัก แต่ก็มีอาหารประเภทเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ และเนื้อปลาร่วมด้วย นอกจากนี้วัฒนธรรมการกินของชาวจีนที่แสดงถึงความเป็นจีนเด่นชัด คือ ตะเกียบ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับประทานอาหาร ในสมัยขุนชีว-จั้นกั๋ว อาหารจีน ถูกแบ่งเป็น 2 ตระกูลใหญ่ คือ อาหารเมืองเหนือและอาหารเมืองใต้ ในสมัยราชวงศ์ซิง มีการแบ่งอาหารเป็น 4 ตระกูลใหญ่ ได้แก่ อาหารชนต่ง อาหารเจียงซู อาหารกวางตุ้ง และ อาหารเสฉวน ในปัจจุบันแบ่งเป็น 8 ตระกูลใหญ่ โดยเพิ่มอาหารอันฮุย อาหารฮกเกี้ยน อาหารหูหนาน และอาหารเจ้อเจียง

อาหารจีนที่ปรากฏในย่านฝั่งธนบุรีพบว่า มีอาหารที่อยู่กลุ่มตระกูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น สืบทอดมาสู่อาหารท้องถิ่น ดังนี้

- อาหารกวางตุ้ง เป็นอาหารที่เน้นการปรุงอาหารเพื่อคงความสดใหม่ นิยมใช้น้ำมันหอยและผักในอาหาร
- อาหารฮกเกี้ยน เป็นอาหารที่เน้นการใช้น้ำซุป และใช้เต้าหู้ยี้สีแดงเป็นส่วนประกอบของอาหาร
- อาหารไหหลำ เป็นอาหารที่เน้นการใช้เต้าเจี้ยว ถั่วเหลือง และถั่วดำที่มีรสชาติ อาหารมีหน้าตาเป็นเอกลักษณ์
- อาหารจีนแต้จิ๋ว เป็นอาหารที่มีลักษณะคล้ายอาหารจีนกวางตุ้งแต่เน้นการนำอาหารทะเลมาประกอบอาหาร
- อาหารจีนแคะ เป็นอาหารที่เน้นข้าว เนื้อสัตว์ ผักดอง และผักตากแห้ง

อาหารจีนที่มีการสืบทอดในชุมชนในย่านฝั่งธนบุรี ประกอบไปด้วยทั้งอาหารคาว และอาหารหวาน มีดังนี้

อาหารคาว

กวยช่าย (韭菜粿) เป็นอาหารที่นิยมในหมู่ชาวจีนแต่จิวชนิดหนึ่งที่สืบทอดกันมาช้านาน ลักษณะของกวยช่ายทำมาจากแป้ง และเป็นแป้งข้าวเจ้าผสมแป้งมัน ใส้ทำจากกวยช่ายเขียว มีใส้ที่หลากหลาย เช่น ใส้เผือก ใส้หน่อไม้ ใส้มันแกว ล้วนเรียกว่า กวยช่าย สำหรับกวยช่าย มี 3 แบบ คือ ขนบกวยช่ายแบบแต่จิว ที่ทำเป็นก้อนขนาดใหญ่ ขนบกวยช่ายแบบถาด ที่ใส่กวยช่ายกวนไปพร้อมแป้งแล้วนึ่งให้สุก และขนบกวยช่ายปากหม้อ หรือขนบกวยช่าย ทำจากแป้งสาลีซึ่งใช้แป้งแบบข้าวเกรียบปากหม้อ เปลี่ยนใส้เป็นกวยช่ายผัดแทน

กวยช่ายโดยทั่วไป เนื้อแป้งจะเป็นสีขาวที่นิยมใช้ในงานเทศกาลหรือไหว้เจ้าต่าง ๆ เนื้อแป้งจะเป็นสีชมพูหรือแดงเรื่อๆ แหล่งหรือชุมชนที่ได้รับการยอมรับในความอร่อยความมีชื่อเสียงที่ยาวนานคือ ชุมชนตลาดพลู เขตธนบุรี

กวยช่ายถือเป็นอาหารมงคลเนื่องจากการป้องเสียงของคำว่า กุย หมายถึง แพร่ รวย สันนิษฐานว่า ชุมชนตลาดพลู เขตธนบุรี มีการนำกวยช่ายเข้ามาสู่ประเทศไทยในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ 5 และแพร่หลายทั่วไปจนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

บ๊ะจ่าง (粽子; zòng zi) เป็นอาหารที่นิยมในหมู่ชาวจีนแต่จิว บ๊ะจ่างทำจากข้าวเหนียวนำมาผัดน้ำมัน มีใส้หมูเค็ม หรือหมูพะโล้ กุนเชียง ไข่เค็มเฉพาะไข่แดง กุ้งแห้ง เห็ดหอม และห่อด้วยใบไผ่ นำมาต้มให้สุก บ๊ะจ่างมีตำรับทั้งบ๊ะจ่างเค็ม บ๊ะจ่างหวาน มีเผือกกวนเป็นส่วนผสมสำหรับบ๊ะจ่างแต่จิวจะมีลักษณะหวานกับเค็มอยู่ในห่อเดียวกัน

ตำนานของบ๊ะจ่าง มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาในสมัยจั้นกั๋ว (ราวก่อน ค.ศ. 403 - 211) กษัตริย์ฉู่เซียนอ่องทรงโปรดปรานขุนนางกังฉินเป็นอย่างมาก ต่อมาเมื่อวีผู้รักชาตินาม "ชวีหยวน" ได้พุดเตือนพระองค์ ทำให้ชวีหยวนถูกปลดจากตำแหน่งและถูกไล่ออกจากเมืองหลวง นอกจากนี้รัฐฉินยังถูกรัฐฉู่เข้ารุกรานจนประเทศล่มสลายประชาชนยากไร้ ชวีหยวนรู้สึกอดสูแค้นใจที่ไม่อาจช่วยเหลือประเทศชาติได้จึงกระโดดน้ำฆ่าตัวตาย เมื่อชาวบ้านที่นับถือในตัวชวีหยวนทราบเรื่องราว ก็ช่วยกันหาศพของชวีหยวนแต่ก็ไม่พบ เพื่อเป็นการระลึกถึงความรักชาติของชวีหยวน พวกชาวบ้านจึงได้มีการโยนบ๊ะจ่างลงในน้ำ เพื่อให้บรรดาสัตว์น้ำไม่ต้องไปกินศพของชวีหยวนแต่ให้มากินบ๊ะจ่างแทน

โจ๊ก (粥) เป็นอาหารที่นิยมในหมู่ชาวจีนโดยเฉพาะชาวกวางตุ้ง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอาหารเช้า หรืออาหารมื้อค่ำ แทนอาหารหลักในบางมื้อของชาวจีน คำว่า “โจ๊ก” เปลี่ยนเสียงมาจากคำว่า จูก (粥) ในภาษาจีนกวางตุ้ง ส่วนเทศกาลวันตรุษจีนจะมีข้อห้ามกินโจ๊กเพราะการกินโจ๊ก

วันตรุษจีนเหมือนกับการขัดขวางไม่ให้ตัวเองร่ำรวย เนื่องจากยังมีความเชื่อดั้งเดิมกล่าวว่าคนที่กินโจ๊กส่วนใหญ่เป็นคนยากจน

คำว่า “โจ๊ก” ในภาษาไทย เลียนเสียงมาจาก คำว่า จ๊วก ในภาษาจีนกวางตุ้ง ในยุคราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368 ถึง ค.ศ. 1644) เล่ากันว่า จูหยวนจาง ปฐมจักรพรรดิขณะยังมีสถานะเป็นสามัญชน เป็นผู้ที่มีความเป็นอยู่แร้นแค้นมาก วันหนึ่งได้ขุดรูหนูเพื่อจับหนูกินแต่ได้ไปพบข้าวฟ่างและธัญพืชหลายชนิดจึงนำมาต้มรวมกัน เรียกว่า “ล่าปาโจว” ส่วนในประเทศไทยออกเสียงคำว่า “โจว” เพี้ยนเป็น “โจ๊ก” จนกลายมาเป็นโจ๊กดังเรียกกันในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีอาหารของชาวจีนกวางตุ้งที่สืบทอดในย่านฝั่งธนบุรี เช่น ราดหน้าแบบกวางตุ้ง และสุกี้กวางตุ้ง

ข้าวมันไก่ (海南鸡饭) เป็นอาหารที่มาจากกลุ่มชาวจีนไหหลำ ทำจากข้าวเจ้า ในขณะที่หุงจะใส่ส่วนประกอบจากน้ำมันและกระเทียมเล็กน้อย เพื่อให้ข้าวที่หุงมีความมันและหอม นำมารับประทาน โดยจะทานคู่กับน้ำซุปโครงไก่ และผัก มีผักชีโรยหน้าและน้ำซุ มีน้ำจิ้มเต้าเจี้ยว และซีอิ๊วดำเป็นเครื่องปรุงรส นอกจากนี้ยังมีอาหารของชาวจีนไหหลำที่สืบทอดในย่านฝั่งธนบุรีคือ สุกี้ไหหลำ

เต้าหู้ยี้ (豆乳) เต้าหู้ (สำเนียงฮกเกี้ยน) เป็นอาหารที่มาจากกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน เกิดจากการหมักเต้าหู้ขาวกับเกลือและเครื่องปรุงรสต่าง ๆ มีลักษณะเป็นก้อนเต้าหู้เนื้อแน่น มีรสเค็ม สามารถนำมารับประทานโดยตรง หรือนำไปประกอบเป็นอาหารอื่นได้ เต้าหู้ยี้มีชื่อเรียกในภาษาจีนหลายชื่อ เช่น เต้าฟู่รุ โทฟู่รุ ทูซูฟู ซูฟู และเต้าหู้ เป็นต้น และยังมีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษอีกชื่อหนึ่งว่า “Chinese Cheese เต้าหู้ยี้” มาจากการหมักเต้าหู้ขาวกับเกลือ และเครื่องปรุงรส มีคุณค่าโปรตีนจากถั่วเหลืองที่นำมาจากเต้าหู้ขาว มีลักษณะเป็นก้อนเต้าหู้เนื้อแน่น รสเค็ม นำมารับประทานโดยตรงหรือจะนำไปประกอบเป็นอาหารได้หลากหลาย การทำเต้าหู้ยี้มักเพิ่มสารปรุงแต่งธรรมชาติเพื่อทำให้เกิดเต้าหู้ยี้ที่มีสีกลิ่นและชนิดต่าง ๆ กัน เช่น

- เต้าหู้ยี้ข้าวหมัก (Drunk Sufu) เกิดจากการผสมไวน์ หรือข้าวหมัก
- เต้าหู้ยี้สีแดง (Red Sufu) เกิดจากการผสมข้าวแดง
- เต้าหู้ยี้เผ็ด (Kwantung Sufu) เกิดจากการผสมพริกแดง ข้าวแดง และยี่ห่วย
- เต้าหู้ยี้หอม (Tsao Sufu) เกิดจากการผสมกานพลู และเปลือกส้ม
- เต้าหู้ยี้เหลือง เกิดจากการผสมเต้าเจี้ยว

อาหารหวาน

ขนมฮวดโก้ย มีความหมายดังนี้ "ฮวด" แปลว่า "เจริญงอกงาม" "โก้ย" แปลว่า "ฟู หรือ ขนมน" ดังนั้น ขนมฮวดโก้ย คือ ขนมแห่งความเจริญเฟื่องฟู ชาวจีนฮกเกี้ยนมีประเพณีว่า ถ้าเด็กเกิดออกมาครบหนึ่งเดือน จะจัดพิธีมั่วโง้ย คือ การให้เด็กทารกไปแนะนำตัวให้กับญาติผู้ใหญ่

โดยพ่อแม่เด็กจะจัดไข่ต้มย้อมสีแดงฮวดโก้ย และ อีวปิง ไปให้ญาติผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการแนะนำตัว จากนั้นจะนำเอาขนมฮวดโก้ยไปไหว้ศาลเจ้าปุดจ้อ เพื่อเป็นการขอพรให้เด็กเจริญรุ่งเรือง ทั้งนี้ สีของขนมฮวดโก้ยจะใช้ต่างกันในแต่ละพิธี ถ้าใช้ในการไหว้เจ้าหรืองานพิธีมงคลจะใช้สีชมพู แต่บางทีในพิธีการแต่งงานจะมีสีแดงด้วย ส่วนการไหว้บรรพบุรุษและงานอวมงคล นิยมใช้สีขาวล้วน ปัจจุบันสามารถพบได้หลากสีทั้งสีเขียว ฟ้า เหลือง และส้ม

ปาทองโก่ มีชื่อเรียกว่า อีวจาก้วย ตามภาษาแต้จิ๋ว หรือภาษาฮกเกี้ยน อีวเจียโก้ย (油炸粿) มีขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่ง คนไทยจะนิยมเรียกว่า “ปาทองโก่” ด้วยฟังเพี้ยนมาจากการออกเสียงว่า “แปะทังกอ” หรือ “แปะถิงโก่”

ในสมัยราชวงศ์ซ่งมีขุนนางกังฉินชื่อว่า “ฉินช่วย” หรือ “ฉินฮ่วย” มีความอิจฉาริษยา นายทหาร “เยี่ยเพย” หรือ แม่ทัพงักฮุย จึงได้วางแผนให้ฮองเต้เรียกตัวงักฮุยกลับจากแนวหน้า และฉินช่วย ทำให้เขาถึงแก่ชีวิตในเวลาต่อมา ชาวล่งรู้ไปถึงประชาชนจึงโกรธแค้น แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ ประกอบกับช่วงนั้นชาวจีนนิยมรับประทานแป้งทอดอยู่แล้ว จึงมีคนคิดเอาแป้งสองชิ้นมาประกบกัน เพื่อเป็นตัวแทนขุนนางกังฉินกับภรรยาแหว่ง แล้วนำมาทอดกินเพื่อระบายความแค้น เรียกว่า “อีวจาก้วย” อันหมายถึง น้ำมันทอดฉินช่วย

ขนมเปี๊ยะ (餅) เป็นขนมที่นิยมในหมู่ชาวจีนโดยเฉพาะชาวจีนแต้จิ๋ว เป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นสิริมงคล ความปรารถนาดีต่อกัน และความสามัคคี เป็นขนมที่มักใช้ประกอบในงานเทศกาลต่าง ๆ ของชาวจีน มักนิยมใช้ในงานมงคลรวมไปถึงการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ

คนจีนนิยมเรียกว่า “ฝัวเปี้ย” แต่คนไทยเรียกว่า “ขนมเปี๊ยะ” กล่าวถึงเรื่องเล่าของขนมเปี๊ยะมีอยู่สองตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา ตำนานแรกกล่าวว่า มีสามีภรรยาคู่หนึ่งแต่งงานอยู่กินด้วยกันที่บ้านของฝ่ายสามี อยู่มาวันหนึ่งพ่อของสามีป่วยหนักแต่ไม่มีเงินรักษา ด้วยความกตัญญู ภรรยาจึงนำตัวเองไปซั้ดดอกแลกกับการยืมเงินมารักษาอาการป่วยของพ่อสามี เมื่อพ่อสามีหายจากอาการป่วย สามีจึงหาวิธีไปไถ่ตัวภรรยาด้วยการทำขนมเปี๊ยะออกไปขายได้เงินเป็นกอบเป็นกำ จนมีเงินไปไถ่ตัวภรรยา จึงเกิดเป็นชื่อ “เหล่าฝัวเปี้ยะ” ส่วนตำนานที่สองกล่าวถึง ชายคนหนึ่งเดินทางออกจากบ้านไปทำงานอยู่ที่กวางโจว เมื่อครั้งจะกลับบ้าน ภรรยาได้ยินข่าวจึงคิดทำขนมเปี๊ยะออกมาเพื่อจะเอาใจสามี เมื่อสามีได้กินถึงกับกล่าวชื่นชมถึงความอร่อยว่ามันคือวิเศษมาก และก่อนที่จะเดินทางกลับไปทำงานได้ขอให้ภรรยาทำขนมเปี๊ยะขึ้นมา เพื่อจะนำไปฝากเจ้านายและเพื่อน ๆ เมื่อเจ้านายและเพื่อน ๆ ได้ลิ้มรส ก็ทำให้เกิดการติดอกติดใจ และเกิดการบอกต่อเป็นตำนานจนได้ชื่อว่า “เตี้ยจิ่วเหล่าฝัวเปี้ยะ”

2.1.3 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ (2558) ปัจจุบันรูปแบบของการท่องเที่ยวได้จัดไว้หลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น ในหัวข้อนี้จะเป็นการนำเสนอเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คำว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ถูกบัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรกโดยโดยคริสปิน เรย์มอนด์ (Crispin Raymond) และ เกร็ก ริชาร์ด (Greg Richards) ในปี พ.ศ. 2543 ในความหมายที่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง ที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว UNESCO (2006) รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้ได้พัฒนามาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงศาสนา หรือเชิงชุมชนข้างต้น แต่ได้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัสใกล้ชิด หรือนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวที่ชุมชนจัดขึ้นมากกว่าในอดีต หรือกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวได้สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผู้จัดการท่องเที่ยววางแผนหรือจัดโครงการไว้ให้นักท่องเที่ยวแล้วนั้น แต่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาส มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวนั้นๆ เพิ่มขึ้นในหลายๆ รูปแบบ เพราะการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ คือการเดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงกับผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น

กล่าวโดยสรุปนิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางวัฒนธรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ท่องเที่ยว อันจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความจดจำ ชาบซึ้ง ประทับใจและจะมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ที่ได้ท่องเที่ยวเช่นเดียวกับนิยามขององค์กรยูเนสโก ที่ย้ำถึงความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน (Hosts and Guests) ผ่านประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่แท้จริง โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ศิลปะ และมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ทั้งเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการสนทนาระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยพิทักษ์ รักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้สืบเนื่องต่อไป

คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่กล่าวถึงข้างต้น จะพบว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะ ได้แก่

1. ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน (Each engaging the other)
2. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน / ส่งผ่าน-ส่งต่อประสบการณ์ (Exchange information / transformation and transformative experiences)

3. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมหรือข้ามวัฒนธรรม (Cultural experience/ Cross-cultural engagement)
4. ผ่านประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hands-on experience)
5. เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม (More participate than observe)
6. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรียนรู้ประสบการณ์ (Co-creating tourism experience)
7. มีความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์ ประสบการณ์จริง (Authentic both process and product / genuine experience)
8. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยว หรือชื่นชมและเข้าใจจิตวิญญาณของพื้นที่ (Spirit of place /Sense of Place/ deep meaning / understanding of the specific cultural of the place) (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2558)
9. การท่องเที่ยวแบบจัดเตรียมไว้อย่างจำเพาะเจาะจง (Tailor-made approach) (UNESCO, (2006)

2.1.4 งานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยได้พบงานวิจัยด้านนี้หลายงาน ดังนี้

1. อุทัยรัตน์ ณ นคร และคณะ (2558) วิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดตราด เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับจังหวัดตราด บนพื้นฐานของ

- 1) ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดตราด
- 2) พฤติกรรมและความต้องการด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดตราด

- 3) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดตราด
- งานวิจัยนี้ ได้มีการประยุกต์โมเดลการประเมินแบบชิป กำหนดพื้นที่ศึกษาได้แก่ 5 อำเภอที่ตั้งอยู่บนฝั่งของจังหวัดตราด (อำเภอเขาสมิง อำเภอคลองใหญ่ อำเภอบ่อไร่ อำเภอเมืองตราด และอำเภอแหลมงอบ) จากผลการวิจัยพบว่า

จังหวัดตราดมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยมีจุดเด่นตามการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ทัศนียภาพ ประวัติศาสตร์อันโดดเด่น และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยได้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 เส้นทาง ได้แก่ 1) เส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เล่าเรื่องเมืองตราด เรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เน้นการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เพื่อ

เรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจของจังหวัดตราด 2) เส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ชุมชนสร้างสรรค์ เรียนรู้วิถีวัฒนธรรมชาวตราด ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนที่มีความหลากหลายของจังหวัดตราด และ 3) กิจกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์ อาหารการกิน เยือนถิ่นผลไม้รสเลิศ นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชาวสวนผลไม้ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดตราด รวมทั้งลองชิมและเรียนรู้อาหารพื้นบ้านตำรับเมืองตราด

งานวิจัยนี้ ได้ทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดตราด นำเสนอแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดตราด ด้วยยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ 3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว 4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม และ 5) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผู้วิจัยเห็นว่า งานวิจัยข้างต้นจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยของคณะผู้วิจัย และจะเป็นประโยชน์ต่อหลายภาคส่วนทั้งระดับกรุงเทพมหานคร เขต ชุมชน และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อร่วมกันวางแผนกลยุทธ์ในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้คณะเขตสิงโตเป็นกิจกรรมในการขับเคลื่อน ต่อไป

คณะผู้วิจัย (การจัดการคณะสิงโตฯ) พิจารณาเห็นว่างานวิจัยนี้ไม่ใช่งานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามนิยามที่ คริสปิน เรย์มอนด์ (Crispin Raymond) และ เกร็ก ริชาร์ด (Richards, 2000) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 2006) ได้นิยามไว้และเน้นศึกษาเกี่ยวกับการสร้างผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวมากกว่าการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นสมควรทำการวิจัยให้การจัดการคณะสิงโตหรือวัฒนธรรมไทย-จีนได้ผลเชิงสร้างสรรค์ตามนิยามที่ได้กล่าวไว้ ข้างต้น

2. สัญญา พานิชยเวช และคณะ (2560) ได้ศึกษาพัฒนาการเมืองสวรรค์โลกและมรดกวัฒนธรรมชุมชน สูการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยเครือข่ายชุมชนคนสวรรค์โลก จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงวัฒนธรรมชุมชนและการสร้างเครือข่าย โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้

1) ศึกษาพัฒนาการเมืองสวรรค์โลก และมรดกวัฒนธรรมชุมชนที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของเหตุการณ์สำคัญในมิติสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ให้เป็นทุนในการพัฒนาการเมืองสวรรค์โลกภายใต้บริบทของการเป็นส่วนหนึ่งของเมืองมรดกโลกสุโขทัย-ศรีสัชกาล

2) สร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อร่วมคิดร่วมพัฒนาการเมืองสวรรค์โลกด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ศึกษาสำรวจประวัติความเป็นมาชาติพันธุ์ และประมวลมรดกวัฒนธรรมชุมชนสวรรค์โลก

3) ศึกษาคุณค่า ความหมายและอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมชุมชนสวรรคโลกและ

4) พัฒนาศักยภาพชุมชนและหาแนวทางพัฒนาเมืองสวรรคโลก ภายใต้บริบทโครงการท่องเที่ยวบนเส้นทางมรดกโลก สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนาโดยประยุกต์รูปแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกรอบในการดำเนินงาน มีการประเมินความก้าวหน้า (progress evaluation) ประเมินผลการดำเนินงาน (implementation evaluation) และนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมรูปแบบการหนุนเสริมตลอดกระบวนการของการพัฒนา ผลการวิจัย พบว่า

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สรุปได้ 8 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานของสวรรคโลก 2) พัฒนาการของเมืองสวรรคโลก 3) อาหารพื้นบ้านอำเภอสวรรคโลก 4) การละเล่นพื้นบ้านในงานประเพณี 5) ความเชื่อ-โลกทัศน์ 6) ศิลปกรรมและประดิษฐ์กรรม 7) ภูมินาม และ 8) มรดกทางภาษา

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ได้รับความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน เป็นผลจากการเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจในการประชุมของกลุ่มต่าง ๆ เช่น การประชุมอสม. การประชุมผู้นำชุมชน การประชุมของกลุ่มแม่บ้านและผู้ประกอบการในท้องถิ่น เป็นต้น ส่วนภาคีที่เป็นหน่วยงานของรัฐนั้น ประกอบด้วยภาคีระดับชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังไม้ขอน กลุ่มเรือคายัคคลับ กลุ่มเครือข่ายศิลปะบ้านศิลาแลง กลุ่มเยาวชนคนรักสวรรคโลก ภาคีระดับอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ สภาวัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก เครือข่ายเมืองเก่าเหนือ - เมืองเก่าใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ภาคีระดับชาติได้แก่ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เครือข่ายสื่อออนไลน์ และสื่อมวลชน ภาคีดังกล่าวให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในด้านต่าง ๆ ฯลฯ

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าสวรรคโลกเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่ส่งผ่านจากอดีตสู่ปัจจุบันและยังสามารถรักษาความเป็นเมืองที่งดงามไปด้วยวัฒนธรรมและน้ำอยู่

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ทีมวิจัยได้ร่วมกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนและหาแนวทางพัฒนาเมืองสวรรคโลก โดยดำเนินการ 2 กิจกรรม สรุปได้ คือ 1) ผลการศึกษาฐานชุมชนต้นแบบด้านการจัดการท่องเที่ยว แม่น้ำแม่กลอง 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนแพรทนามแดง ชุมชนกระดังงา และชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม สรุปเป็นข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาฐาน คือ ได้รับฟังสถานการณ์ภาพรวมการจัดการชุมชนและการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการชุมชน ที่เชื่อมโยงสู่ธุรกิจเพื่อสังคม ฯลฯ

งานวิจัยนี้ เน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ตลอดถึงเครือข่ายในการสร้างชุมชน การท่องเที่ยวสำหรับชุมชนเอง พยายามแสวงหาความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ไม่ได้เน้นนักท่องเที่ยวในต่างถิ่น หรือต่างประเทศ ตามนิยามของการท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์ โดยตรง ดังนั้น คณะวิจัย (การจัดการคณะสิงโต) จึงเห็นว่า งานวิจัยดังกล่าวนี้มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่คณะผู้วิจัย สนใจศึกษาและไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับงานวิจัยของสัญญาพาณิชย์เวชและคณะแต่อย่างใด

3. สุขุม เกลยทรัพย์และคณะ (2556) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวตามเส้นทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบน : กรณีศึกษาประเทศไทย (เชียงราย/เชียงใหม่) สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (เชียงใหม่) สาธารณรัฐประชาชนจีน (เชียงรุ่ง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เชียงทอง หลวงพระบาง) งานวิจัยนี้จัดทำในรูปของแผนงานวิจัยเรื่องนี้มีโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการ คือ

1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนเพื่อตอบสนองต่อช่องว่างความคาดหวังและการรับรู้

2) แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตราและการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3) กลยุทธ์ระดับธุรกิจเพื่อสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของภาคเอกชน

งานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบนที่เชียงใหม่ ประเทศไทย เชียงทอง ประเทศลาว ตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งสิ้น 929 คน ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) และการประชุมกลุ่มเฉพาะ (focus groups) ประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการชั้นสูงและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กลุ่มชนชน ในพื้นที่ ประเทศไทย (เชียงราย/เชียงใหม่) สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (เชียงใหม่) สาธารณรัฐประชาชนจีน (เชียงรุ่ง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เชียงทอง หลวงพระบาง) จนนำมาสู่ผลของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) โดยนำเอากลไกธรรมชาติที่ว่าทุกอย่างต้องมีสองด้านเสมอ หรือยึดหลักของ Edward De Bano ที่ระบุว่า การพิจารณาสิ่งใดให้มองด้านตรงกันข้ามด้วยจะสามารถเปลี่ยน $W \rightarrow S$ และ $T \rightarrow O$ ทำเหลือแต่ SO ที่สามารถจัดทำ กลยุทธ์หน้าที่ทอง และในการทำกลยุทธ์ใด ๆ เป็นที่ทราบทั่วกันว่ากลยุทธ์คือการมองไปข้างหน้าไกลกว่าบุคคลทั่วไป (Step beyond) ซึ่งหมายถึง กลยุทธ์ต้องบ่งบอกวิสัยทัศน์ (Vision = V) ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value creation) ผลกลยุทธ์ต้อง “SMART” ซึ่งทำให้การวิจัยถูกสร้างเป็นการประมวลข้อมูลข่าวสาร ได้เป็นการวิจัย และถูกสร้างเป็นตัวแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน คือ V- SMART (V – Vision and Value creation วิสัยทัศน์ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน S – Sustainability ความยั่งยืนที่มาจากความหลากหลาย และความคิดสร้างสรรค์ M – Marketing การตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตราสินค้า และการตลาดแบบ

บูรณาการ A – Accountability and Assimilation ความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อสร้าง 4 เชิง ในการเพิ่มคุณค่าด้านประสิทธิภาพ R – Response การตอบสนองต่อความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยว และความต้องการเชื่อมโยงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละฝ่าย และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ T – Through Communication การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวและช่องทางการจัดจำหน่าย ตลอดจนเส้นทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบนผลการวิจัยพบว่า 1. กลยุทธ์ระดับธุรกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตราสัญลักษณ์และการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ลดช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวและบทบาทของภาครัฐต่อการสร้างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเส้นทางในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบน กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของการตลาด กลยุทธ์ที่ 3 การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและกลยุทธ์ที่ 4 การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวตามเส้นทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบน: กรณีศึกษา ประเทศไทย (เชียงราย/เชียงใหม่) สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (เชียงใหม่) สาธารณรัฐประชาชนจีน (เชียงรุ่ง) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เชียงทอง หลวงพระบาง) ทั้งหมด 4 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์ และ 33 แนวทางการปฏิบัติ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การกระตุ้นการตลาดด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การฟื้นฟูและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดความยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความยั่งยืนทางอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ในภาพรวมใหญ่ของประเทศ เพราะสามารถนำบางส่วนมาปรับใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์หรือแผนกลยุทธ์ ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ครบวงจร และคณะผู้วิจัย (การจัดการคณะเขตสิงโต ฯ) พิจารณาเห็นว่า งานวิจัยข้างต้นจะให้แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย การจัดการคณะสิงโตและสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย – จีนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในครั้งนี้

นอกจากนี้การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017 -2030 องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (The World Tourism Organization (UNWTO) and the United Nations Development Program (UNDP) ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนานาชาติ สนับสนุนให้นานาประเทศสมาชิกเปลี่ยนนโยบายข้อปฏิบัติทางธุรกิจและพฤติกรรมของผู้บริโภคให้เข้าสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้มีส่วนร่วมถึง 18 เป้าหมาย กำหนดให้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ให้นิยามไว้ว่าเป็นการเดินทางที่มุ่งไปสู่

ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงกับผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น

2.2 กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

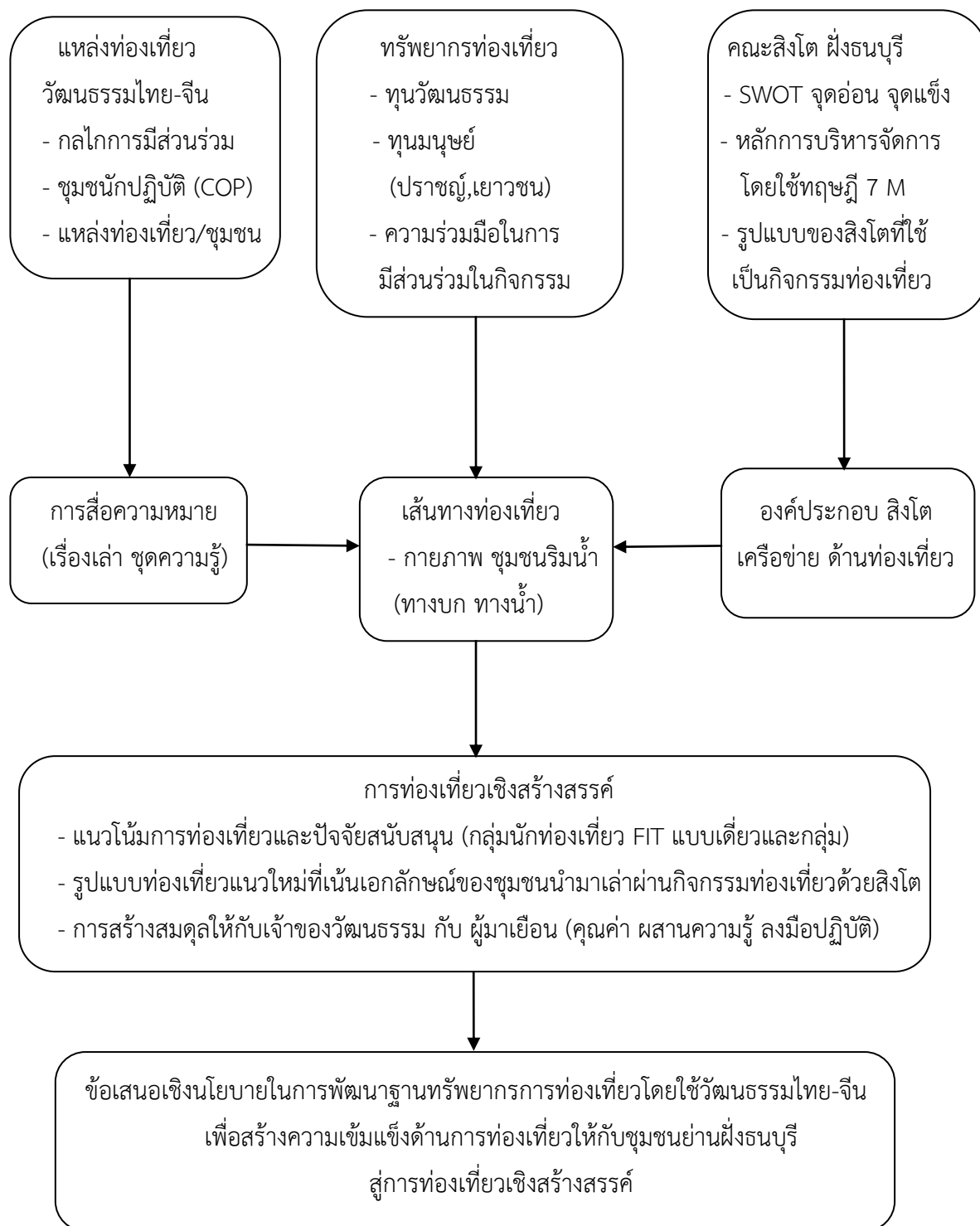
จากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้ดังนี้

2.2.1 จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้ทราบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์ใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอารยธรรมโบราณ ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น จึงต้องศึกษาเพื่อให้รับรู้ถึงสภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 จากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย-จีน ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องของประวัติศาสตร์การอพยพของชาวจีน การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในย่านฝั่งธนบุรี ชาติพันธุ์จีนในย่านฝั่งธนบุรี ความเชื่อประเพณี และพิธีกรรม ศิลปะการแสดง ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม รวมถึงสินค้าและอาหาร ที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจและถูกต้อง เพื่อให้เกิดการนำไปใช้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย-จีน ได้อย่างเหมาะสมเข้ากับบริบทของชุมชนในย่านฝั่งธนบุรี

2.2.3 จากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทำให้ทราบว่าการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางวัฒนธรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความซาบซึ้ง ประทับใจ และมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ที่ได้ท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่น เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมหรือข้ามวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่าย ส่งผลให้วัฒนธรรมที่หลากหลายยังสามารถคงอยู่ได้ตลอดไป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่กรอบแนวคิดการวิจัยในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ 1. เพื่อพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม 2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน 3. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย และ 4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประเภทของแผนงานวิจัย การดำเนินการวิจัยของทั้ง 3 โครงการย่อยนี้ ผู้อำนวยการแผนงานได้มีการวางแผนการดำเนินงานวิจัย โดยจัดประชุมคณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ 1, 2 และ 3 เป็นประจำทุกเดือนเพื่อวางแผนการดำเนินงานในแต่ละช่วงของแต่ละโครงการร่วมกัน ในการดำเนินงานวิจัยของโครงการย่อยที่ 1 และ 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการสนทนากลุ่ม (Focus group) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเดียว และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่วนโครงการย่อยที่ 3 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการศึกษาสำรวจ (Survey Studies) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมสามเส้า (Triangulation mixed methods design) ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณร่วมกัน มีการสนทนากลุ่ม (Focus group) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเดียว และใช้เครื่องมือทางสถิติ

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ชุมชนย่านฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร เฉพาะเขตธนบุรี และ เขตคลองสาน

3.1.2 ด้านประชากร

- ผู้ทรงคุณวุฒิและปราชญ์ท้องถิ่น
- ผู้อำนวยการเขตหรือผู้แทนสำนักงานเขต
- ประธานหรือผู้แทนสภาวัฒนธรรมเขต
- ผู้อำนวยการหรือผู้แทนสำนักวัฒนธรรม การท่องเที่ยวและกีฬา (สวท)

- ผู้แทนจากสมาคมแต่จิวแห่งประเทศไทย
- ผู้แทนศาลเจ้า
- ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวัฒนธรรมไทย-จีน
- ประธานแขวง
- ประธานชุมชนหรือผู้แทนชาวบ้าน
- เยาวชน/นักเรียน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 โครงการย่อย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Semi-Structure Interview) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการตั้งคำถามในการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ที่คณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นขึ้นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย-จีน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และร่วมกับโครงการย่อยกำหนดคำถามในการสนทนากลุ่มโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะทางตรวจสอบเครื่องมือ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ของ 3 โครงการย่อย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ข้อคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แผนงานวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่เชิงกายภาพ ศึกษา รวบรวม และทบทวนวรรณกรรม ตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสนทนากลุ่ม (Focus group)

3.3.2 เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกต วิธีการศึกษาสำรวจ (Survey Studies) โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเดี่ยว (Indept-Interview) จากผู้ที่เกี่ยวข้อง และการประชุม โดยคณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นดำเนินรายการสนทนากลุ่ม ผู้สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง

3.4 การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

3.4.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับโครงการย่อย

3.4.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวข้องกับข้อคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การตรวจสอบข้อมูล

คณะผู้วิจัยมีกระบวนการตรวจทานข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ ให้ประเด็นเนื้อหาสาระสอดคล้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องและชัดเจน เพื่อนำมาใช้อ้างอิงเป็นข้อค้นพบ (findings) อันจะทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ (reliability)

ชั้นที่ 2 จัดการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อให้ได้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิตามหลักวิชาการประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ผู้แทนสภาวัฒนธรรมเขต และปราชญ์ท้องถิ่น นำข้อมูลที่ได้สังเคราะห์ประเด็นการกำหนดพื้นที่จุดท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) และประเด็นเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

ชั้นที่ 3 ลงพื้นที่ศึกษาสำรวจ (Survey Studies) บริบทเชิงพื้นที่ รวมทั้งสภาพทางกายภาพ สภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ และองค์ประกอบชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเกิดความแม่นยำ (Validity) ในการกำหนดพื้นที่และเส้นทางท่องเที่ยว

3.5 การแปลผลข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณร่วมกัน มีการสนทนากลุ่ม (Focus group) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเดี่ยว และใช้เครื่องมือทางสถิติ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยการตรวจให้คะแนนจากแบบสอบถาม และแบบสำรวจ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า จากการตอบแบบสอบถาม และแบบสำรวจ ที่แสดงความคิดเห็น และความต้องการของแต่ละข้อคำถามในระดับใดระดับหนึ่งเพียงระดับเดียว โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

$$\text{อัตราภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วง}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.8$$

กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทเชิงพื้นที่ย่านฝั่งธนบุรีจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเดี่ยว (Indepth-Interview) และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิและปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อำนวยการเขตหรือผู้แทนสำนักงานเขต ประธานหรือผู้แทนสภาวัฒนธรรมเขต ผู้อำนวยการหรือผู้แทนสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) ประธานแขวง ประธานชุมชนหรือผู้แทนชาวบ้าน เด็กและเยาวชน โดยนำข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาวิเคราะห์เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน
3. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากทั้ง 3 โครงการย่อย ดังนี้

1. ข้อมูลความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของโครงการย่อยที่ 1 ดังนี้

1.1 เรื่องเล่าวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม และด้านสินค้าและอาหาร ที่สามารถนำมาเป็นแรงดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว

1.2 เครือข่ายการเรียนรู้ (ชุมชนนักปฏิบัติ) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 8 เครือข่าย

1.3 กลไกของการมีส่วนร่วมจากการทำ KM การมีบทบาท และการมีส่วนร่วมของ ผู้คนในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ในการร่วมกำหนดทิศทางการเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการในการทำ KM

2. ข้อมูลความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของโครงการย่อยที่ 2 ดังนี้

2.1 ระบบการบริหารจัดการของคณะสิงโต

2.2 การสืบทอดการแสดงสิงโต และการรับงานแสดงสิงโต

2.3 ปัจจัยที่ทำให้การบริหารคณะสิงโตประสบความสำเร็จ

2.4 รูปแบบการบริหารจัดการภายในคณะสิงโต

2.5 การสนับสนุนและส่งเสริมการแสดงสิงโตเป็นการแข่งขันกีฬา

2.6 การสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ข้อมูลความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของโครงการย่อยที่ 3 ดังนี้

3.1 ข้อมูลความคิดเห็นจากอาจารย์ธีรนนท์ ช่วงพิชิต ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่องการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำ ที่สามารถเชื่อมต่อกันระหว่างทั้งเขตคลองสานและเขตธนบุรี

3.2 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณวราห์ โรจนวิภาต ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่องสถานที่ท่องเที่ยวฝั่งธนบุรีที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน

3.3 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณจำรัส ประทีปช่วง ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่องการค้าขายอาชีพของชาวจีนในย่านฝั่งธนบุรี

3.4 ข้อมูลความคิดเห็นจากอาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิช ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่องศักยภาพและทรัพยากรทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี

3.5 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณอาภรณ์ กุลวัฒน์โท ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน เรื่องเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี

3.6 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณพรณี จันทรสมวงษ์ รองประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี เรื่องอาหารเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในตลาดพลู

3.7 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณระพีพัฒน์ เกษโกศล นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ กองวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เรื่องเส้นทางท่องเที่ยวทางบกและทางน้ำ ในย่านฝั่งธนบุรี

3.8 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณธาราพงษ์ คำวอน นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตคลองสาน เรื่องพื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในเขตคลองสาน

3.9 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณศุภวรรณ ปทุมพงศ์ ผู้แทนสำนักงานเขตธนบุรี เรื่องพื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในเขตธนบุรี

3.10 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณบุปผารัตน์ ตั้งประพตติ ประธานแขวงตลาดพลู เขตธนบุรี เรื่องความพร้อมของพื้นที่ในแขวงตลาดพลูสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.11 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณปิ่นทอง วงษ์สกุล ประธานชุมชนกุฎีจีน เขตธนบุรี เรื่องความพร้อมของพื้นที่ในแขวงวัดกัลยาณ์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.12 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณสมฤทธิ เอื้อโชติพิณช ผู้แทนชุมชนสวนสมเด็จย่า เขตคลองสาน เรื่องความพร้อมของพื้นที่ในแขวงสมเด็จเจ้าพระยาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.1 ผลการวิจัยการพัฒนารฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยการพัฒนารฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินงานของโครงการย่อยที่ 1 ที่ได้มาจากการคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประเด็น เรื่องเล่าวัฒนธรรมไทย-จีน ที่นำมาเป็นแรงดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว ประเด็นเครือข่ายการเรียนรู้ (ชุมชนนักปฏิบัติ) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน และ ประเด็นกลไกของการมีส่วนร่วม และ การมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชนวัฒนธรรมไทย-จีน ผ่านกระบวนการในการจัดการความรู้ (KM) ผลวิจัยพบว่า

การดำเนินการกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในด้านต่าง ๆ โดยมีการสร้างจุดเน้นในประเด็นของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและพื้นที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อจัดทำและสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหารในย่าน

ธนบุรี สู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 8 เครือข่าย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม เครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร กระบวนการในการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการในเชิงกระบวนการโดยเป็นผู้ประสานงานในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

4.1 กระบวนการในการลงพื้นที่วัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี ส่งผลให้เกิดการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและยังเป็นการสร้างความคุ้นเคยและความเป็นส่วนหนึ่งระหว่างคณะผู้วิจัยกับบุคคลในพื้นที่และสถานที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านธนบุรี

4.2 กระบวนการในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ส่งผลให้เกิดการประกอบสร้างของชุดความเข้าใจในความรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่เราจะศึกษาวิจัย โดยกระบวนการนี้จะสร้างความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ได้ข้อสรุปทางวิชาการบางประการที่เป็นสาระสำคัญในเชิงวิชาการจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้ในประเด็นที่จะศึกษา เพื่อนำมาสร้างกระบวนการของกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในด้านต่าง ๆ

4.3 กระบวนการในกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ส่งผลให้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในประเด็นต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นส่วนของความรู้ฝังลึก และความรู้แบบชัดแจ้ง คณะผู้วิจัยจะนำผลที่ได้รับจากกระบวนการนี้ไปจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) โดยคณะผู้วิจัยได้เครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน ในย่านธนบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านความเชื่อและประเพณี มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายกลุ่มความเชื่อ เครือข่ายกลุ่มประเพณี 2) ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มี 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายศิลปะการแสดง เครือข่ายการละเล่น 3) ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มี 2 เครือข่าย เครือข่ายด้านศิลปกรรม เครือข่ายด้านสถาปัตยกรรม และ 4) ด้านสินค้าและอาหาร มี 2 เครือข่าย เครือข่ายสินค้าและเครือข่ายอาหาร ซึ่งการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 8 เครือข่าย เป็นการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

4.2. ผลการวิจัยการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน

ผลการวิจัยการส่งเสริมด้านการจัดการ (คณะสิงโต) เป็นการดำเนินงานของโครงการย่อยที่ 2 ที่ได้มาจากข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่องระบบการบริหารจัดการ เรื่องการสืบทอดและการรับงาน เรื่องปัจจัยที่ทำให้การบริหารคณะสิงโตประสบความสำเร็จ เรื่องรูปแบบการ

บริหารจัดการภายในคณะสิงโต เรื่องการสนับสนุนและส่งเสริมการแสดงสิงโตเป็นการแข่งขันกีฬา และเรื่องการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐ ผลวิจัยพบว่า

1. ระบบการบริหารจัดการของคณะหลงเทียนเป็นคณะที่มีระบบการบริหารงานที่แตกต่างจากคณะอื่น เนื่องจากรับสมาชิกจากนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ทำให้การบริหารงานทำงานได้ง่ายกว่า เพราะเด็กนักเรียนดูแลง่าย แต่คณะอื่น ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะรับสมาชิกที่เป็นเครือข่ายหรือคนในชุมชน วิธีการบริหาร ไม่ได้เน้นระบบ จะเป็นระบบเครือข่ายและพี่น้อง อยู่ด้วยใจรัก

2. การสืบทอดการแสดง และการรับงานแสดงของคณะสิงโตส่วนใหญ่ มุ่งรับงานในเชิงธุรกิจ อย่างเช่น คณะหลงเทียนถึงแม้การจัดตั้งคณะจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดวัฒนธรรม แต่ก็มี การรับงานแสดงอยู่บ่อยครั้ง การที่มีงานแสดงทำให้สมาชิกในคณะมีการตื่นตัวซ้อมตลอดเวลา และเป็นการพัฒนาและยกระดับคณะไปในตัว แต่ก็มีบางคณะที่ไม่ได้หวังเชิงธุรกิจ แต่จัดตั้งเพื่อเป็นเวทีพบปะ สังสรรค์ ทำกิจกรรมสำหรับคนในชุมชน ทำด้วยใจรัก และต้องการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมที่รุ่นปู่ รุ่นพ่อ ได้ส่งต่อมา

3. ปัจจัยที่ทำให้การบริหารคณะสิงโตประสบความสำเร็จ คือ ความเอาใจจริง คณะที่ประสบความสำเร็จ ในที่นี้อาจหมายถึงคณะที่มีรายได้จากการรับงานแสดงเป็นจำนวนมาก ความจริงจัง การทำงานอย่างเป็นระบบ มีการจัดองค์กรคล้ายธุรกิจ มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ใช้หลักความรู้ด้านการตลาด จะทำให้คณะเหล่านั้นเป็นคณะที่ประสบความสำเร็จในแง่ของธุรกิจ

4. รูปแบบการบริหารจัดการภายในคณะสิงโตมีการบริหารงานในลักษณะครอบครัวมากกว่าจะเป็นองค์กร หรือสถาบัน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเด็กในชุมชน และเป็นเครือญาติกัน ทำให้ไม่สามารถที่จะออกคำสั่งเหมือนลูกจ้างกับนายจ้าง การบริหารงานต้องเป็นการอยู่แบบครอบครัว ถ้อยทีถ้อยอาศัย คณะสิงโตเป็นมากกว่ากลุ่มเพื่อมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสดงเท่านั้น แต่เป็นสถานที่พบปะ พูดคุย ช่วยเหลืองานต่าง ๆ แก้ปัญหาชีวิต ดังนั้นการบริหารงานแบบครอบครัวเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับคณะที่ไม่ได้เน้นผลลัพธ์ทางการเงินมากนัก แต่เน้นเพื่อการสืบทอดประเพณี และวัฒนธรรมมากกว่า

5. การสนับสนุนและส่งเสริมการแสดงสิงโตให้เป็นการแข่งขันกีฬา คณะสิงโตอยากได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมการแสดงสิงโตจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีการผลักดันให้การเชิดหรือแข่งขันสิงโตเป็นกีฬาประเภทหนึ่ง

6. การสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะสิงโตอยากให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมหรือการแสดงเชิดสิงโต ย่านธนบุรี ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐไม่ได้ให้ความช่วยเหลือคณะสิงโตเลย คณะสิงโตอยากให้รัฐช่วยสนับสนุนด้านเสื้อผ้า สถานที่ฝึกซ้อม หรือค่าใช้จ่ายในการแข่งขันการเชิดสิงโตในต่างประเทศ เพราะการที่คณะสิงโตชนะการแข่งขันก็ถือเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไม่น้อยกว่ากีฬาอื่น

การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านผิงฮันบูรี คณะสิงโตมีเครือข่าย (Network) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) เครือข่ายในระดับคณะสิงโตด้วยกัน 2) เครือข่ายผู้ร่วมอาชีพที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน 3) เครือข่ายระดับชาติหรือภายในประเทศ และ 4) เครือข่ายระดับนานาชาติ แต่ละระดับสรุปได้ ดังนี้

1) เครือข่ายในระดับคณะสิงโตด้วยกัน พิจารณาและวิเคราะห์ได้จากคณะสิงโตแต่ละคณะที่แยกออกไปจัดตั้งเป็นคณะใหม่ แม้ว่าจะมีการออกไปจัดตั้งเป็นคณะใหม่ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างกันก็ยังมียู่ หากคณะใดคณะหนึ่งมีงานแสดง แต่อีกคณะไม่มีงานก็สามารถติดต่อ ร้องขออนักแสดงจากอีกคณะหนึ่งได้ คณะใหญ่ ๆ ที่มีสมาชิกนักแสดงจำนวนมาก เมื่อมีงานแสดงมากกว่าหนึ่งงานในบางวันก็สามารถแยกเป็นกลุ่มคณะเล็ก ๆ พร้อมกับสมาชิกในคณะจำนวนหนึ่งไปงานแสดงตามที่ผู้ว่าจ้างต้องการได้ หรือหากนักแสดงไม่พอก็สามารถร้องขอหรือเรียกเอานักแสดงจากคณะอื่น ๆ ที่รู้จักซึ่งอาจเรียกว่าเป็นเครือข่าย แต่ไม่ใช่เครือข่ายที่เป็นทางการนัก

2) เครือข่ายผู้ร่วมอาชีพที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน หมายถึงกลุ่มบุคคลหรือคณะที่ประกอบอาชีพงานแสดงด้วยกัน เช่น คณะจิว คณะมายากล หรือบริษัทจัดงานแสดง เช่น ออแกนไนเซอร์ เป็นต้น

ส่วนเครือข่ายที่เรียกว่า บริษัทจัดงานหรือออแกนไนเซอร์นั้น เป็นเครือข่ายที่เริ่มจากการรับงานในกรุงเทพมหานคร แต่เมื่อบริษัทจัดงานดังกล่าว ไปรับงานต่างจังหวัดก็มีการติดต่อประสานงานจากเจ้าภาพตามต่างจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง

เครือข่ายอีกประเภทที่พบเห็นได้จากคณะสิงโต คือ บริษัท ห้างร้านอื่น ๆ ที่เคยจ้างคณะสิงโตไปแสดงเมื่อมีงานที่มีลักษณะคล้ายกันก็จะมีการแนะนำให้กับเพื่อน ๆ บริษัท ห้างร้านหรือกลุ่มนักธุรกิจด้วยกัน หรือบางรายยอมเป็นสปอนเซอร์สนับสนุน จัดหาชุด หรือเสื้อผ้าให้คณะสิงโตใส่ โดยมีเงื่อนไขคือต้องติดแบรนด์สินค้า หรือโลโก้บริษัทติดอยู่กับชุดที่สวมใส่ด้วย ลักษณะการเป็นเครือข่ายเช่นนี้ หลายคณะก็ยอมรับเพราะมองว่ามันเป็นเรื่องปกติของธุรกิจ แต่บางคณะก็ไม่ชื่นชอบนัก เพราะมองว่าเป็นการรบกวนสปอนเซอร์รายนั้น หรือบางครั้งกล่าวว่า ไม่อิสระในการรับงาน เพราะถือว่าเป็นหนี้บุญคุณ เนื่องจากหากสปอนเซอร์รายนั้นติดต่อมาให้ไปแสดง ก็จำเป็นต้องไปแสดง

คณะสิงโตบางคณะยอมแสดงฟรี เช่น งานวัด หรืองานประจำปีของวัดใกล้คณะสิงโต เพราะมองว่า เล่นด้วยความศรัทธาต่อเจ้าอาวาสในวัดนั้น หรือ อยากมีเครือข่าย อยากมีคนรู้จัก อยากให้มีคนเห็น ครั้งหน้าจะได้ติดต่อว่าจ้างคณะของเราให้ไปแสดงบ้าง เป็นต้น

3) เครือข่ายระดับชาติหรือภายในประเทศ สมาคมสหพันธ์วงหูลแห่งประเทศไทยเป็นสมาคมหลักที่ดูแลคณะสิงโต สมาคมวงหูลจะมีบทบาทหลักในการจัดการแข่งขันการแสดงสิงโตแห่งชาติ ซึ่งจะมีการแข่งขันปีละ 4 ครั้ง คือการแข่งขันชิงแชมป์แห่งประเทศไทย การแข่งขันกีฬาแห่งชาติ การแข่งกีฬายาวชนแห่งชาติ และการแข่งขันกีฬานักเรียนแห่งชาติ ที่จริงสมาคมวงหูลมีความต้องการที่จะเข้า

มาดูแลและจัดระเบียบคณะสิงโตต่าง ๆ แต่ก็มีปัญหาและอุปสรรคหลาย ๆ อย่าง เช่น คณะสิงโตส่วนใหญ่ไม่ยอมรับเนื่องด้วยมีการเก็บค่าสมาชิก แต่ก็มีคณะสิงโตบางส่วนเห็นด้วยที่จะให้ทางสมาคมวูซูเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง เพราะในต่างประเทศทั้งมาเลเซีย สิงคโปร์ หรือฮ่องกงก็จะมีสมาคมเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด จะทำให้การส่งเสริมและบริหารจัดการเรื่องการแข่งขัน มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการคณะสิงโต หรือการอัปเดตข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ หรือเป็นค่าเดินทางให้กับทีมที่จะไปแข่งขันหรือแสดงในต่างประเทศ

4) เครือข่ายระดับนานาชาติ คณะผู้วิจัยได้พบว่า หลายคณะมีเครือข่ายที่อยู่ต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย หรือสิงคโปร์ บางคณะเอารูปแบบการแสดงมาจากผู้สอนชาวสิงคโปร์ เช่น คณะหลงเฉียน เป็นต้น บางคณะมีโอกาสไปโชว์การแสดงหรือไปแข่งขันที่ต่างประเทศ เช่น มาเลเซียโดยผ่านสมาคมที่อยู่มาเลเซีย เป็นต้น บางคณะมีชมรม หรือสมาคมในต่างประเทศติดต่อ ว่าจ้างให้ไปแสดงประจำ แต่ไปแสดงในฐานะเป็นนักแสดงของคณะสิงโตที่ประเทศนั้น ๆ

ผลการวิจัยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการดำเนินงานของโครงการย่อยที่ 3 ที่ได้มาจากข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประเด็นสถานที่ท่องเที่ยวฝั่งธนบุรีที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ประเด็นศักยภาพและทรัพยากรทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี, อาหารเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในตลาดพลู และความพร้อมของพื้นที่ในแขวงตลาดพลู แขวงวัดกัลยาณ์ และแขวงสมเด็จเจ้าพระยาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลวิจัยพบว่า

การเสนอเกณฑ์ในการวัดความสามารถการดึงดูดนักท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวประกอบด้วย 5 กลุ่ม คือ กลุ่มธรรมชาติ กลุ่มสังคม กลุ่มทางประวัติศาสตร์ ด้านบันเทิง และโครงสร้างพื้นฐานที่ควรจะต้องมีเพื่ออำนวยความสะดวกสบาย พบว่า มี 7 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสวนสมเด็จย่า ชุมชนหลังโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี ชุมชนท่าดินแดง ชุมชนอาเนียว ชุมชนวัดกุฎีจีน ชุมชนวัดอินทาราม และชุมชนตลาดพลู มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ดังนี้

- ศาลเจ้ากวนอู ตั้งอยู่ในพื้นที่ของชุมชนสวนสมเด็จย่า เป็นศาลเจ้าที่มีอายุกว่า 283 ปี ถือเป็นศาลเจ้าจีนที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา นับเป็นศาลเจ้าจีนที่เก่าแก่ในประเทศไทยที่มีความเป็นมายาวนานร่วม 3 สมัยด้วยกัน คือ อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์

- ศาลเจ้าเกียนอันเกง เป็นศาลเจ้าจีนเก่าแก่ของชุมชนกุฎีจีน ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นศาลเจ้าของกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนที่ติดตามสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

- ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง เป็นศาลเจ้าที่เก่าแก่และมีขนาดใหญ่ที่สุดในชุมชนตลาดพลู

สร้างขึ้นเนื่องจากย่านตลาดพลูในสมัยก่อนบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้มักเกิดไฟไหม้บ่อยครั้ง ตามความเชื่อชาวจีนต้องสร้างสิ่งเคารพประจำชุมชนและต้องเป็นเจ้าพ่อพระเพลิง หลังจากมีศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ชุมชนก็ไม่เกิดเพลิงไหม้

- ศาลเจ้าแม่อาเหนียว เป็นศาลเจ้าที่มีอายุร่วมร้อยกว่าปี เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวจีน “อาเหนียว” หรือ “อาเนี้ยว” เป็นชื่อเรียกของพระโพธิสัตว์กวนอิม หรือ กวนอิมเสี้ยวเจี๋ย (ปางประทานพรนั่งบนดอกบัว) ของชาวจีนแต้จิ๋ว ซึ่งเชื่อกันว่า หากได้มากราบไหว้เจ้าแม่อาเหนียว จะช่วยแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ และสุขภาพดี

สำหรับคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยวตรงกับข้อกำหนดศักยภาพตามหลักเกณฑ์และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว และในการประเมินแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบที่บ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. ปัจจัยจุดใจหลักของการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของ 7 ชุมชน มีปัจจัยจุดใจทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศาสนา และมีกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นประกอบเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาหลายร้อยปี ได้แก่ ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าเกียนอันเกง ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดอินทารามวรวิหาร วัดจี้จินเกาะ และบ้านลี้ 1919 เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนี้มีพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยามีปัจจัยจุดใจด้านธรรมชาติ คือ บรรยากาศริมน้ำ อากาศเย็นสบาย ไม่ร้อน ไม่หนาว นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นแสงพระอาทิตย์ตก สะท้อนกับแผ่นน้ำในยามเย็นสวยงาม นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวมีปัจจัยจุดใจทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา เพราะเป็นสถานที่ที่ก่อสร้างขึ้นมานานโดยกลุ่มคนจีนฮกเกี้ยนที่เป็นขุนนางครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา จากการประชุมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านทำให้ทราบว่า ศาลเจ้ากวนอู วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดอินทารามวรวิหาร และวัดจี้จินเกาะ มีการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกับชุมชนที่มีการสืบทอดกิจกรรมมาแต่ดั้งเดิม ดังนี้

2. ปัจจัยประกอบกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวของ 7 ชุมชน มีคุณค่าดึงดูดใจจากนักท่องเที่ยวจากสภาวะแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และมีลักษณะภูมิทัศน์ที่ดี มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น รวมถึงมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่พอเหมาะ มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ปราศจากภัยธรรมชาติ และภัยทางการเมือง จากการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนสวนสมเด็จพระเจ้า ชุมชนหลังโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี ชุมชนท่าดินแดง ชุมชนอาเหนียว ชุมชนวัดกุฎีจีน ชุมชนวัดอินทาราม และชุมชนตลาดพลู ตั้งอยู่ในพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ภาครัฐในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์เมืองเก่า ภาครัฐให้ความสำคัญเชิงนโยบายการท่องเที่ยวและเชิงวิชาการ โดยให้เป็นพื้นที่ศึกษาและการวิจัยของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนจาก

การท่องเที่ยว ดังนั้นศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าพ่อเสือ ศาลเจ้าเกียนอันเกง ศาลเจ้าแม่อาเห็นยว ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง บ้านลี้ 1919 วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอินทารามวรวิหาร วัดจื๋นเกาะ ย่านคลองสาน ตลาดพลู และท่าดินแดง เป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวด้วยเหตุผลทางสภาวะแวดล้อมที่ดี ภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย ลักษณะภูมิทัศน์ที่ดี ชุมชนมีความพร้อมด้านความปลอดภัยต่อชีวิตทรัพย์สิน และเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัย ไม่ปรากฏข่าวหรือเหตุการณ์ที่สะท้อนขวัญทั้งจากการกระทำในสังคม ภัยธรรมชาติและเหตุการณ์ทางการเมือง ปัจจัยประกอบของแหล่งท่องเที่ยวจึงนำไปสู่แนวทางการพิจารณาองค์ประกอบที่ปัจจัยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง เพื่อนำมาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวของ 7 ชุมชน มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการได้อย่างทั่วถึง สะอาด ปลอดภัย เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก และป้อมประชาสัมพันธ์ให้ข่าวสารในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะชุมชนหลังโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบจีน คือ บ้านลี้ 1919 ซึ่งในพื้นที่ของบ้านลี้มีร้านขายของที่ระลึก ห้องน้ำสะอาดมีจำนวนเพียงพอสามารถอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม

4. ปัจจัยความสะดวกการเดินทางของโครงข่ายคมนาคม แหล่งท่องเที่ยว 7 ชุมชน มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ มีการบริการสาธารณะที่มีระบบ มีไฟฟ้า มีน้ำใช้ มีระบบการระบายน้ำ และการจำกัดสิ่งปฏิกูล ตลอดจนมีระบบสื่อสารโทรคมนาคมทั่วถึง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวบนคลองบางกอกใหญ่ เช่น วัดอินทาราม และตลาดพลู มีปัจจัยสนับสนุนด้านการคมนาคมทางน้ำเพิ่มขึ้น โครงการเรือโดยสารของกรุงเทพมหานครที่พัฒนาเส้นทางเรือจากท่าหน้าปากคลองตลาดรับส่งผู้โดยสารเข้าสู่คลองบางกอกใหญ่ถึงคลองบางหลวงและสิ้นสุดที่คลองด่าน ถือเป็นการขยายเส้นทางเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางน้ำให้มีเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการเข้าถึงชุมชนย่านฝั่งธนบุรีโซนด้านใน โดยเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำที่มีอยู่เดิมจากตลาดพลู ไปบ้านศิลปิน คลองบางหลวงและมุ่งไปถึงคลองด่าน ซึ่งโครงการนี้จะทำให้เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีโครงข่ายการคมนาคมที่สะดวกสบาย ประหยัดเวลาในการเดินทาง และเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำมีความยาวขึ้น

4.3 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย

ข้อมูลความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของโครงการย่อยที่ 3 มีดังนี้

4.3.1 ข้อมูลความคิดเห็นจากอาจารย์ธีรนนท์ ช่วงพิชิต ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่อง การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำ ที่สามารถเชื่อมต่อกันระหว่างทั้งเขตคลองสานและเขตธนบุรี โดยอาจารย์ธีรนนท์ ช่วงพิชิต ได้ให้ความคิดเห็นว่า ควรจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งสามารถเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย

4.3.2 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณวราห์ โรจนวิภาต ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่อง สถานที่ท่องเที่ยวฝั่งธนบุรีที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน โดยคุณวราห์ โรจนวิภาต ได้ให้ความคิดเห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ควรรวมถึงวัดไทยที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมไทย-จีนด้วย อาทิ วัดอินทารามวรวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร เป็นต้น

4.3.3 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณจรัส ประทีปช่วง ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่อง การค้าขายอาชีพของชาวจีนในย่านฝั่งธนบุรี โดยคุณจรัส ประทีปช่วง ได้ให้ความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ในด้านการค้าขาย และอาชีพนั้น สมัยก่อนในย่านฝั่งธนบุรีมีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ทำอาชีพค้าขายเป็นหลัก มีทั้งด้านอาหาร สินค้าต่าง ๆ อาทิ เครื่องหนังวัว หนังควาย จะเห็นได้จากในย่านฝั่งธนบุรีทั้งโรงเกลือแหลมทอง โรงหนังเซ่งกีโรงบะหมี่ เป็นต้น สามารถนำไปทำเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้

4.3.4 ข้อมูลความคิดเห็นจากอาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่อง ศักยภาพและทรัพยากรทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี โดยอาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในด้านความเชื่อและประเพณีของชาวจีนมีความเกี่ยวข้องกับศาลเจ้า โรงเจ จึงเสนอแนะให้รวบรวมข้อมูลของศาลเจ้าที่มีความเก่าแก่เป็นที่เคารพนับถือของชุมชนในย่านฝั่งธนบุรีด้วย เช่น ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าเกียนอันเกง ศาลเจ้าแม่อาเหินยว เป็นต้น

4.3.5 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณอาภรณ์ กุลวัฒน์โท ประธานสภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน เรื่อง เหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี โดยคุณอาภรณ์ กุลวัฒน์โท ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในย่านฝั่งธนบุรีมีเหตุการณ์สำคัญ ๆ ทางประวัติศาสตร์มากมายที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ทำให้เราสามารถเชื่อมโยงความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ ในย่านฝั่งธนบุรีได้ อาทิ เหตุการณ์การทิ้งระเบิดทางรถไฟในย่านตลาดพลู เป็นต้น จึงอยากให้ศึกษาประวัติศาสตร์ในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.3.6 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณพรรณี จันทรสมวงษ์ รองประธานสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี เรื่อง สินค้าและอาหารเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี โดยคุณพรรณี จันทรสมวงษ์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ตลาดพลูในสมัยก่อนมีการปลูกต้นกุยช่ายเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสภาพดินและน้ำในสมัยก่อนนั้นมีความเหมาะสมในการปลูกต้นกุยช่าย ทำให้ผลผลิตมีจำนวนมาก ชาวบ้านจึงนำมาทำเป็นขนมกุยช่ายกินกัน และทำไปจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับตนเองด้วย และก็เป็นการสืบทอดมรดกการทำขนมกุยช่ายมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันที่ย่านตลาดพลู เป็นย่านที่มีอาหารการกินอร่อยมากมายหลากหลาย โดยเฉพาะขนมกุยช่ายมีขายเป็นจำนวนมาก จึงเห็นว่าขนมกุยช่ายตลาดพลูสามารถนำมาเป็นสินค้าอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4.3.7 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณระพีพัฒน์ เกษโกศล นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ กองวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวทางบกและทางน้ำ ในย่านฝั่งธนบุรี โดยคุณระพีพัฒน์ เกษโกศล ได้ให้ความคิดเห็นว่า การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี นั้น เป็นนโยบายหนึ่งของกองวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ที่จะจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวไว้ทั้งทางบกและทางน้ำ จึงอยากให้คณะวิจัยได้ศึกษาและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อที่จะสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ร่วมกันกับเส้นทางท่องเที่ยวที่กองวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวได้ทำไว้แล้ว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้หลากหลายเส้นทาง หลากหลายวัฒนธรรม สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวมากขึ้น

4.3.8 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณธาราพงษ์ คำวอน นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตคลองสาน เรื่อง พื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในเขตคลองสาน โดยคุณธาราพงษ์ คำวอน ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในเขตคลองสานมีสถานที่ที่เหมาะสมกับการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อาทิ ศาลเจ้ากวนอู ล้าง1919 โรงเกลือแหลมทอง วัดจี้จินเกาะ เป็นต้น จึงอยากให้คณะผู้วิจัยศึกษารวบรวมสถานที่สำคัญ ๆ ของเขตคลองสานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย-จีน ให้ครบถ้วนครอบคลุมทุกด้าน

4.3.9 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณศุภวรรณ ปทุมพงศ์ ผู้แทนสำนักงานเขตธนบุรี เรื่อง พื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในเขตธนบุรี โดยคุณศุภวรรณ ปทุมพงศ์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในเขตธนบุรี มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาก โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทย-จีน จะมีอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นย่านตลาดพลู ย่านกุฎีจีน ย่านบางยี่เรือ มีทั้งเรื่องของอาหาร ศิลปะการแสดง และประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น ย่านฝั่งธนบุรีจึงเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

4.3.10 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณบุปผารัตน์ ตั้งประพฤติดี ประธานแขวงตลาดพลู เขตธนบุรี เรื่อง ความพร้อมของพื้นที่ในย่านตลาดพลูสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยคุณ

บุพผารัตน์ ตั้งประพจน์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในส่วนของชุมชนแขวงตลาดพลู ซึ่งได้แก่ ชุมชนวัดใหม่ยายนุ้ย ชุมชนสามัคคีธรรม ชุมชนวัดบางสะแกใน ชุมชนปากคลองบางสะแก และชุมชนวัดกันตทาราราม มีความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของสถานที่ ด้านสินค้าอาหาร ด้านวัฒนธรรม มีความสวยงามน่าท่องเที่ยว อีกทั้งชาวบ้านในชุมชนให้ความร่วมมือในการให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวได้

4.3.11 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณปิ่นทอง วงษ์สกุล ประธานชุมชนกุฎีจีน เขตธนบุรี เรื่อง ความพร้อมของพื้นที่ในแขวงวัดกัลยาณ์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยคุณปิ่นทอง วงษ์สกุล ได้ให้ความคิดเห็นว่า ชุมชนในแขวงวัดกัลยาณ์ ได้แก่ ชุมชนวัดกัลยาณ์ ชุมชนกุฎีขาว ชุมชนบุพผาราม ชุมชนวัดประยุรวงศ์ ชุมชนกุฎีจีน และชุมชนโรงคราม มีความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากมีสถานที่เก่าแก่มากมาย อาทิ ศาลเจ้าเกียนอันเกง วัดกัลยาณ์ที่สามารถเป็นที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ และชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

4.3.12 ข้อมูลความคิดเห็นจากคุณสมฤทธิ์ เอื้อโชติพิณช ผู้แทนชุมชนสวนสมเด็จย่า เขตคลองสาน เรื่อง ความพร้อมของพื้นที่ในแขวงสวนสมเด็จย่าสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยคุณสมฤทธิ์ เอื้อโชติพิณช ได้ให้ความคิดเห็นว่า ชุมชนสวนสมเด็จย่า เขตคลองสาน มีความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากมีศาลที่เก่าแก่ ได้แก่ ศาลเจ้ากวนอู และสถานที่ที่มีสถาปัตยกรรมสวยงาม อาทิ ล้ง1919 วัดจื๊นเกาะ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวมากขึ้น ถ้าได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์มากขึ้นก็จะทำให้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้

4.4 การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการบูรณาการจาก 3 โครงการย่อย การดำเนินการกิจกรรมในแต่ละโครงการมีการนำผลจากการวิจัยไปใช้ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในโครงการย่อย 1 เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน 4 ด้าน มีเครือข่ายรวม 1 เครือข่าย ซึ่งเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการ ในการให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว นำมาใช้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 3 เส้นทาง และนำนักสื่อความหมายท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมลงปฏิบัติการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยว สำหรับกิจกรรมสร้างเครือข่ายคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี มี 5 เครือข่ายย่อย ส่งผลให้เกิดเครือข่ายรวม 1 เครือข่าย ใช้บูรณาการในโครงการย่อย 3 ซึ่งเครือข่ายรวมนี้ นำโดยคณะสิงโตหลงเทียนไทยแลนด์

เป็นผู้ประสานงานกลางการจัดลำดับ 5 เครือข่าย สลับหมุนเวียนมาออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว 3 กิจกรรม เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านฝั่งธนบุรี

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อำนวยการเขตหรือผู้แทนสำนักงานเขต ประธานหรือผู้แทนสภาวัฒนธรรมเขต ผู้อำนวยการหรือผู้แทนสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ประธานแขวง ประธานชุมชน ที่ได้จากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของทั้ง 3 โครงการย่อย แผนงานวิจัยได้นำผลจากการบูรณาการประกอบกับข้อมูลความคิดเห็นเหล่านั้นมาเขียนเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน นำไปดำเนินการดังนี้

4.4.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นระบบ หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ สำนักงานเขต และสภาวัฒนธรรมเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ควรมีการกำกับดูแลผลกระทบการท่องเที่ยว มีการติดตามกำกับดูแลตรวจสอบมาตรฐาน และการดูแลรักษาความปลอดภัยและทรัพย์สินให้กับนักท่องเที่ยว

4.4.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าและบริการ หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ กรุงเทพมหานคร โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรส่งเสริมและสนับสนุนประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการของชุมชนให้มีคุณภาพและเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี

4.4.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ กรุงเทพมหานคร โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) ควรกำหนดพื้นที่ที่ชัดเจนและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีนให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

4.4.4 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ สำนักงานเขต (เขตคลองสาน - เขตธนบุรี) ควรส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้กับชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของสินค้าและบริการให้เป็นที่ต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

4.4.5 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ กรุงเทพมหานคร โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) และสำนักงานเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ควรกำหนดนโยบายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความชัดเจนและเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.4.6 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการสร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมไทย-จีน หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ สำนักงานเขต และสภาวัฒนธรรมเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและชุมชนควรเน้นการสร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้ปกป้องและอนุรักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมไทย-จีน

4.4.7 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและชุมชนควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อกระตุ้นด้านการติดต่อสื่อสารรวมไปถึงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

4.4.8 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ สำนักงานเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและชุมชนควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนกับภาครัฐ เพื่อจัดการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.4.9 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ สำนักงานเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและชุมชนควรกำหนดแนวปฏิบัติที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.4.10 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดและสวยงาม หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ สำนักงานเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) และชุมชนควรส่งเสริมให้ชุมชนช่วยกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดและสวยงาม เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

4.4.11 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน หน่วยงานที่ควรดำเนินการได้แก่ กรุงเทพมหานคร โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) และสำนักงานเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน กับชุมชน ให้เกิดความพึงพอใจที่จะร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการเป็นที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

แผนงานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนท้องถิ่น ผู้อำนวยการเขตหรือผู้แทนสำนักงานเขต ประธานหรือผู้แทนสภาวัฒนธรรมเขต ผู้อำนวยการหรือผู้แทนสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการได้มาสังเคราะห์ วิเคราะห์เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน
3. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการบูรณาการจาก 3 โครงการย่อย การดำเนินการกิจกรรมในแต่ละโครงการมีการนำผลจากการวิจัยไปใช้ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในโครงการย่อย 1 เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน 4 ด้าน มีเครือข่ายย่อย 8 เครือข่าย ส่งผลเป็นเครือข่ายรวม 1 เครือข่าย ซึ่งเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการในการให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เครือข่ายในแต่ละด้านนำมาสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน 3 เส้นทาง และพัฒนาบุคลากรของชุมชนเป็นนักสื่อความหมายท้องถิ่น ในโครงการย่อย 3 สำหรับกิจกรรมการสร้างเครือข่ายคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรีในโครงการย่อย 2 นั้น มี 5 เครือข่ายย่อย ส่งผลต่อการเกิดร่วมตัวเป็นเครือข่ายรวม 1 เครือข่าย (เครือข่ายการแสดงสิงโตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว) บูรณาการร่วมกับโครงการย่อย 3 โดยมีคณะสิงโตหลงเทียนไทยแลนด์เป็นผู้นำเครือข่าย ทำหน้าที่ประสานงานกลางจัดลำดับของเครือข่ายทั้ง 5 คณะ สลับหมุนเวียนมาทำแสดงสิงโตและทำกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านล้ง 1919 และลานทำนน้ำชุมชนวัดอินทาราม คณะสิงโตที่เป็นเครือข่ายท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมไทย-จีน ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ทั้ง 5 คณะ นี้ ได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรม เป็น 3 กิจกรรม ทั้งนี้กิจกรรมท่องเที่ยวที่ออกแบบสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแต่ละครั้ง เครือข่ายรวมจะดำเนินการประสานนักสื่อความหมายท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมทั้งปราชญ์ชุมชน เยาวชน และนักเรียนที่เป็นนักแสดงนักดนตรีของคณะสิงโตมาปฏิบัติการสื่อความหมายให้กับ นักท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการลงทะเบียนลำดับการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างแหล่ง ท่องเที่ยวและชุมชน รวมถึงเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการ ความรู้และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม

โครงการย่อยที่ 1 นำมาซึ่งกระบวนการการจัดการความรู้ (KM) วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่าน ฝั่งธนบุรี ส่งผลให้เกิดการประกอบสร้างของชุดความเข้าใจในความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย คือ ชุมชน โดยกระบวนการนี้จะสร้างความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อนำมาสร้างขั้นตอน ในการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) 4 ด้าน ได้แก่ ศาลเจ้ากวนอู บ้านล้ง 1919 คณะสิงโต และ ขนมหุ่ยซ่าย ผลที่ได้นำไปสู่แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) และสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ใน ชุมชนย่านฝั่งธนบุรี สรุปเป็นตารางดังนี้

ขั้นตอนการจัดการความรู้ (KM) 6 หน้าที่	ผลผลิตที่ได้	Output	
		เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
-คุณเอื้อ เป็นผู้ทำหน้าที่ จัดระบบและจัดการความรู้ (KM) -คุณอำนวย เป็นผู้ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกใน การทำ (KM) -คุณกิจ เป็นเจ้าของความรู้ ฝังลึกในประเด็นนั้น ๆ -คุณลิขิต เป็นผู้จดบันทึก สิ่งต่าง ๆ ในกิจกรรม (KM)	-ชุมชนย่านฝั่งธนบุรี เป็นชุมชนต้นแบบ ของการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ ได้แก่ ชุมชนตลาดพลู ชุมชนวัดอินทาราม ชุมชนหลังโรงเรียน สารพัดช่างธนบุรี ชุมชนสวนสมเด็จย่า	-จำนวนแนวร่วมของ ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรม ไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความเชื่อ กลุ่มประเพณี กลุ่มศิลปกรรม กลุ่มสถาปัตยกรรม กลุ่มศิลปะการแสดง	-แนวทางการจัดทำ แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ทางวัฒนธรรมไทย- จีน เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์

-คุณประสาน เป็นผู้ทำ หน้าที่เชื่อมโยงความรู้ -คุณวิศาสตร์ เป็น ผู้ออกแบบระบบเทคโนโลยี สารสนเทศให้เหมาะสมกับ สภาพการเรียนรู้		กลุ่มการเล่น กลุ่มสินค้า และ กลุ่มอาหาร	
--	--	---	--

5.1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (คณะสิงโต) และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน

ชุมชนในย่านฝั่งธนบุรีมีคณะสิงโตมากถึง 19 คณะ ประกอบด้วย คณะศิษย์เทวธรรม คณะศิษย์หลวงพ่อบุญ คณะศิษย์ลูกขี้มวงคล คณะหลงเขียนไทยแลนด์ คณะลูกธนบุรี คณะลูกพ่อพลายบางทรงฤทธิ์ คณะลูกพ่อโอภาสี คณะลูกสวนยี่สิบ คณะศิษย์หลวงพ่อมเหศวร คณะศิษย์หลวงพ่อวิเชียรมนี คณะศิษย์หลวงพ่อก้าว คณะศิษย์เจ้าพ่อเจียวตี้เอี้ยะ คณะศิษย์ลูกเจ้าฟ้าจุฑามณี คณะกัปปักไทยแลนด์ คณะศิษย์จักรพรรดิดำ คณะลูกเจ้าพ่อเขาคอก คณะศิษย์เอกท่าวมหาพรหม คณะลูกพระนเรศวร และคณะศิษย์หลวงพ่อน้อย เป็นต้น

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใช้หลักการเสนอเกณฑ์ในการวัดความสามารถ การดึงดูดนักท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนสวนสมเด็จย่า ชุมชนหลังโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี ชุมชนท่าดินแดง ชุมชนอาเนี้ยว ชุมชนวัดกุฎีจีน ชุมชนวัดอินทาราม และชุมชนตลาดพลู จัดอยู่ในกลุ่มทางประวัติศาสตร์ มีความพร้อมและตรงตามหลักเกณฑ์เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ 5 กลุ่ม ได้แก่ ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าเกียนอันเกง ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ศาลเจ้าแม่อาเนี้ยว และล้ง 1919

สำหรับคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยวตรงกับข้อกำหนดศักยภาพตามหลักเกณฑ์และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว และในการประเมินแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบที่บ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบ มี ดังนี้

1. ปัจจัยจุดใจหลักของการท่องเที่ยว ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าเกียนอันเกง วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร วัดจืจันเกาะ และบ้านล้ง 1919 มีพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยามีปัจจัยจุดใจด้านธรรมชาติด้วยมีบรรยากาศริมน้ำ อากาศเย็นสบาย ไม่ร้อน ไม่หนาว

2. ปัจจัยประกอบ ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าพ่อเสือ ศาลเจ้าเกียนอันเกง ศาลเจ้าแม่อาเนี้ยว ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง บ้านล้ง 1919 วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอินทารามวรวิหาร วัดจืจันเกาะ คลองสาน ตลาดพลู และท่าดินแดง เป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวด้วยเหตุผลทางสภาวะแวดล้อมที่ดี ภูมิอากาศ

ที่เอื้ออำนวย ลักษณะภูมิทัศน์ที่ดี ชุมชนมีความพร้อมมีความปลอดภัยต่อชีวิตทรัพย์สิน จึงนำไปสู่แนวทางการพิจารณาองค์ประกอบที่บ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวของ 7 ชุมชน มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการได้อย่างทั่วถึง สะอาด ปลอดภัย เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก และป้อมประชาสัมพันธ์ให้ข่าวสารในแหล่งท่องเที่ยว

4. ปัจจัยความสะดวกการเดินทางของโครงข่ายคมนาคม แหล่งท่องเที่ยว 7 ชุมชน มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ มีการบริการสาธารณะที่มีระบบ มีไฟฟ้า มีน้ำใช้ มีระบบการระบายน้ำและการกำจัดสิ่งปฏิกูล ตลอดจนมีระบบสื่อสารโทรคมนาคมทั่วถึง เช่น วัดอินทาราม และตลาดพลู มีปัจจัยสนับสนุนด้านการคมนาคมทางน้ำเพิ่มขึ้น โครงการเรือโดยสารของกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาเส้นทางเรือจากท่าหน้าปากคลองตลาด รับส่งผู้โดยสารเข้าสู่คลองบางกอกใหญ่ถึงคลองบางหลวงและสิ้นสุดที่คลองด่าน

ในการจัดการคณะสิงโต มี 5 คณะ คือ คณะศิษย์หลวงพ่อวิเชียรมนี คณะศิษย์เทวธรรม คณะศิษย์ลูกห้วยมงคล คณะหลงเทียนไทยแลนด์ และคณะศิษย์หลวงพ่อก้าว เป็นคณะสิงโตที่มีการจัดการที่เอื้อต่อการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยนำมาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม คือ 1. การเชิดสิงโตพื้น 2. การตีกลองประกอบการเชิดสิงโต และ 3. การสวมเครื่องแต่งกายของนักแสดง และนักดนตรี

สำหรับด้านการจัดการผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านระบบการบริหารจัดการของคณะสิงโต ยังไม่ได้เน้นการจัดการอย่างมีระบบ จะเป็นระบบเครือข่ายและพี่น้อง อยู่ด้วยใจรัก 2. ด้านการสืบทอดการแสดง และการรับงานแสดงของคณะสิงโตส่วนใหญ่ มุ่งรับงานในเชิงธุรกิจ แต่ก็มีบางคณะที่ไม่ได้หวังเชิงธุรกิจ แต่จัดตั้งเพื่อเป็นเวทีพบปะ สังสรรค์ ทำกิจกรรมสำหรับคนในชุมชน ทำด้วยใจรัก และต้องการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมที่รุ่นปู่ รุ่นพ่อ ได้ส่งต่อมา 3. ด้านปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการคณะสิงโตประสบความสำเร็จ คือ ความเอาใจจริง คณะที่ประสบความสำเร็จ ความจริงจัง มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ใช้หลักความรู้ด้านการตลาด จะทำให้คณะเหล่านั้นเป็นคณะที่ประสบความสำเร็จในแง่ของธุรกิจ 4. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการภายในคณะสิงโตมี การบริหารงานในลักษณะครอบครัวมากกว่าจะเป็นองค์กร หรือสถาบัน การบริหารงานต้องเป็นการ อยู่แบบครอบครัว ถ้อยทีถ้อยอาศัย ดังนั้นการบริหารงานแบบครอบครัวเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับ คณะที่ไม่ได้เน้นผลลัพธ์ทางการเงินมากนัก แต่เน้นเพื่อการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมมากกว่า 5. ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการแสดงสิงโตให้เป็นการแข่งขันกีฬาจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดการผลักดันให้การเชิดหรือแข่งขันสิงโตเป็นกีฬาประเภทหนึ่ง 6. ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะสิงโตอยากให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมสิงโต เช่น สถานที่ฝึกซ้อม หรือค่าใช้จ่ายในการแข่งขันการเชิดสิงโตใน

ต่างประเทศ ซึ่งผลของการจัดการเกิดเป็นเครือข่ายคณะสังฆโตย่านฝั่งธนบุรี แบ่งออกได้ 4 ระดับ คือ 1) เครือข่ายในระดับคณะสังฆโตด้วยกัน 2) เครือข่ายผู้ร่วมอาชีพที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน 3) เครือข่ายระดับชาติหรือภายในประเทศ และ 4) เครือข่ายระดับนานาชาติ

5.1.3 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย

การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) เส้นทางการท่องเที่ยว 2) ส่งเสริมภาพลักษณ์ท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ประกอบด้วย

- แผนที่ปักหมุดวัฒนธรรมไทย-จีน ได้แก่ ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าพ่อเสือ ศาลเจ้าเกียนอันเกง ศาลเจ้าแม่อาเหี้ยว ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง บ้านลี้ 1919 วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดอินทารามวรวิหาร วัดจี้จินเกาะ ร้านกุยฮ่ายตลาดพลู ห่านพะโล้ทำดิน หมูสะเต๊ะทำดินแดง ขนมเปี๊ยะทำดินแดง ร้านสุริยากาแฟ โรงน้ำปลาทั้งวันอะ โรงเกลือแหลมทอง โกดังเซ่งกี่ และโรงบะหมี่ไฉว์กิมล้ง และคณะสังฆโต 19 คณะ

- เส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน แบ่งออกเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 สายศาลเจ้ากวนอู-ศาลเจ้าแม่อาเหี้ยว เส้นทางที่ 2 สายศาลเจ้าเกียนอันเกง- ตลาดพลู และ เส้นทางที่ 3 สายทำน้าวัดอรุณ-ทำน้าตลาดพลู

ผลการบูรณาการจาก 3 โครงการย่อย การดำเนินการกิจกรรมในแต่ละโครงการมีการนำผลจากการวิจัยไปใช้ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ในโครงการย่อย 1 เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน 4 ด้าน มีเครือข่ายรวม 1 เครือข่าย ซึ่งเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการ ในการให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว นำมาใช้พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ทั้ง 3 เส้นทาง และนำนักสื่อความหมายท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมลงปฏิบัติการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยว

สำหรับกิจกรรมสร้างเครือข่ายคณะสังฆโตในย่านฝั่งธนบุรี มี 5 เครือข่ายย่อย ส่งผลให้เกิดเครือข่ายรวม 1 เครือข่าย ใช้บูรณาการในโครงการย่อย 3 เครือข่ายรวมนี้ นำโดยคณะสังฆโตหลงเฉียนไทยแลนด์เป็นผู้ประสานงานกลางการจัดลำดับ 5 เครือข่าย สลับหมุนเวียนมาออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว 3 กิจกรรม เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในย่านฝั่งธนบุรี

การส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562 ณ อุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์บรมราชชนนี โดยเชิญหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ได้แก่ 1) สำนักงานเขตคลองสาน 2) สำนักงานเขตธนบุรี 3) สภาวัฒนธรรมเขตคลองสาน 4) สภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี 5) สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) 6) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

7) ประธานแขวงวัดกัลยาณ์ 8) ประธานแขวงตลาดพลู 9) ประธานชุมชนสวนสมเด็จย่า 10) ประธานชุมชนวัดใหม่ยายนุ้ย 11) ประธานชุมชนวัดกัณฑ์ทาราราม 12) ประธานชุมชนปากคลองบางสะแก 13) ประธานชุมชนวัดบางสะแกใน 14) ประธานชุมชนสามัคคีธรรม 15) ประธานชุมชนตากสินสัมพันธ์ 16) ประธานชุมชนวัดอินทาราม 17) ประธานชุมชนหลังศูนย์จันทน์นิมโพนบูลย์ 18) ประธานชุมชนกุฎีจีน 19) ประธานชุมชนวัดประยุรวงศ 20) ประธานชุมชนกุฎีขาว 21) ประธานชุมชนหลังโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี 22) ประธานชุมชนสวนสมเด็จย่า 23) ประธานชุมชนวัดทองธรรมชาติ 24) ประธานชุมชนวัดเศวตฉัตร และ 25) ประธานชุมชนหลังตลาดเจริญนคร เข้าร่วมกิจกรรม ภายในงานมีการเสวนาให้ความรู้ เรื่อง “ศักยภาพวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี” กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ คุณธีรนนท์ ช่วงพิชิต ผู้ทรงคุณวุฒิ และ คุณสุตารา สุขฉายา ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีอาจารย์เดชสิทธิ์ รัชมิวงศ์พร เป็นผู้ดำเนินรายการ ชมนิทรรศการวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี การแสดงสิงโตและมังกร ชิมอาหารและเครื่องดื่ม ได้แก่ หมูสะเต๊ะทำดินแดง ขนมกุยช่ายตลาดพลู ร้านสุริยากาแฟ และมอบคู่มือและเอกสารแผ่นพับการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี ให้กับหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี)

5.1.4 การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยแบ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ได้นำไปดำเนินการดังนี้

5.1.4.1 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าและบริการ

5.1.4.2 กรุงเทพมหานคร โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) ควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าและบริการ ด้านการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว และด้านการส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน

5.1.4.3 สำนักงานเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ ด้านการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นระบบ ด้านการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ ด้านการสร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมไทย-จีน ด้านการ

สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดและสวยงาม และด้านการส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน

5.1.4.4 สภาวัฒนธรรมเขต (เขตคลองสาน-เขตธนบุรี) ควรดำเนินการตามข้อเสนอเชิงนโยบายดังนี้ ด้านการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นระบบ และด้านการสร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมไทย-จีน

5.1.4.5 ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ควรดำเนินการตามข้อเสนอเชิงนโยบายดังนี้ ด้านการสร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมไทย-จีน ด้านการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และด้านการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว

5.1.4.6 ชุมชน ควรดำเนินการตามข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้ ด้านการสร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมไทย-จีน ด้านการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และด้านการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดและสวยงาม

5.2 อภิปรายผล

แผนงานการวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นี้ เป็นการนำทุกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน โดยแบ่งการทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 2 ส่วน คือ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรมนุษย์ ดำเนินการในรูปแบบการกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเชื่อและประเพณี 2) ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น 3) ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม และ 4) ด้านสินค้าและอาหาร ทุกด้านจะเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการจัดพื้นที่ทางวัฒนธรรมไทย-จีน อันนำไปสู่การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และกลไกการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน 8 เครือข่ายย่อย และ 1 เครือข่ายรวม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่มาจากความพร้อมด้านองค์ประกอบและประเภทของทรัพยากรเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศวิถีชีวิตเดิมของผู้คนในชุมชน โดยคำนึงถึงด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ด้านการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรม ไทย - จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมอันมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของย่านฝั่งธนบุรี สอดคล้องกับ รุ่งทิพ ว่องปฏิการ (2544) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หรือทรัพยากรนันทนาการ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และหลักฐานทางโบราณคดี หรือร่องรอยของสิ่งที่มีชีวิตในยุคต่างๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่างๆได้ และสอดคล้องกับ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548 : 4-1) กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้นจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อยั่งยืนให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และ สอดคล้องกับ วรรณา วงษ์วานิช (2539 : 58) กล่าวว่าทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ประกอบกิจกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

ในการใช้ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นี้ การพัฒนามนุษย์อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนไปสู่ความยั่งยืน กระบวนการในกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) ส่งผลให้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ ซึ่งเป็นส่วนของความรู้ฝังลึก และความรู้แบบชัดแจ้ง และการมีกลไกของเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเชื่อและประเพณี มีเครือข่ายกลุ่มความเชื่อ และเครือข่ายกลุ่มประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น มีเครือข่ายศิลปะการแสดง และเครือข่ายการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มีเครือข่ายงานศิลปกรรม และเครือข่ายงานสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร มีเครือข่ายสินค้า และเครือข่ายอาหาร ในการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน ของชุมชนย่านฝั่งธนบุรีถือเป็นการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับขุนารถ รัตนสุวงศ์ชัย, ภูริวัจน์ เดชอุ่ม และ อรช กระแสอินทร์ (2561 : 13) Richards และ Raymond ได้ร่วมกันกำหนดค่านิยมของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้พัฒนาศักยภาพผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของจุดหมายปลายทางที่ไปเยือน นอกจากนี้หากจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะต้องจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ คำนึงถึงความเชื่อมโยงกับภูมิสังคม

และคุณค่าทางวัฒนธรรม ทั้งนี้การใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์อาจจะปรากฏในลักษณะของการผสมผสานความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) สินทรัพย์ทางกายภาพ (Physical Assets) ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Capital) ตลอดจนบรรยากาศ (Atmosphere) ให้เข้ากันอย่างกลมกลืน เพื่อสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยือนและได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จัดเป็นนวัตกรรมการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่า “นวัตกรรมส่วนเพิ่ม” (Incremental Innovation) ซึ่งเป็นการขยายแนวคิดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสร้างความยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้กับชุมชนได้ โดยมุ่งพัฒนาร่วมกับชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรช่วยสนับสนุนในด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และเป็นเอกลักษณ์ของชาวฝั่งธนบุรี

แผนงานการวิจัยและพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ค้นพบว่าฐานทรัพยากรในย่านฝั่งธนบุรี ยังมีอยู่อีกหลายอย่างที่ไม่ทราบที่มาอย่างชัดเจน ควรแก่การศึกษาวิจัยเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนและถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด เป็นการเพิ่มแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน หรือวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเพื่อใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวให้เกิดความแปลกใหม่เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **ธนบุรีศรีมหาสมุทร**. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยารัตน์ ศิริรัตน์. (2550). **การวางแผนเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัด
นครศรีธรรมราช**. ปริญญาโท วท.ม. (การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติศักดิ์ วิทยาโกมลเลิศ. (2545). **การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานจากชุมชนน้ำสู่เมืองบก
ในพื้นที่เมืองฝั่งธนบุรี**. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรม
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต.
- ฉันทิช วรรณธนา. (2551). **หลักการมัคคุเทศก์**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- ถาวร สิกขโกศล. (2557). **ต้นกำเนิดจิวจิน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ พิมพ์ครั้งที่ 1
_____. (2557). **ต้นกำเนิดอาหารจีน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ พิมพ์ครั้งที่
_____. (2557). **ต้นกำเนิดชนชาติและประเพณีจีน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพ
ใจ พิมพ์ครั้งที่ 1
- ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. (2542). **สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธวัชชัย สาครินทร์. (2541). **กรุงธนบุรี**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทบรรณาธิการพิมพ์.
- ธัญธัช วิภาติภูมิประเทศ. (2558). **การเข็ดสิงโต : การแสดงในวัฒนธรรมจีนและกีฬาระดับ
นานาชาติ**. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- นุชนารถ รัตนสูงศักดิ์, ภูริวัจน์ เดชอุ่ม และอรช กระแสนินทร์. (2561). **รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการ Local NEO SME หัวใจเก่า คิดแนวใหม่ สไตล์ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**.
กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปณูชา อัญชลีสกุล. (2548). **พัฒนาการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท). พ.ศ. 2502-
2545** ปริญญาโท กศ.ม. (สาขาวิชาประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประชิด สกุนะพัฒน์. (2546). **วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ภูมิปัญญา.
- ประเวศ วะสี. (2532). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ประเสริฐ วิทยารัฐ. (2530). ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2546). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ไฟว์ แอนด์ ไฟว์ พรินติ้ง.
- พงศธร เกษสำลี. (2533). งานเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจทางท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ร้าไทยเพรส เซ็นเตอร์.
- ภราเดช พยัฒวิเชียร. (2561). พัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว. 15(2) : 12
- ภาณุรังสี เตือนไธสง. (2559). นครน่านเมืองเก่าที่มีชีวิต : พื้นที่วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. ปริญญาโท (ปร.ด.)
กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- มนัส สุวรรณและคนอื่น ๆ. (2544). โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มรกต วรชัยรุ่งเรือง. (2553). ผลกระทบของชุมชนจัดสรรลุ่มน้ำที่มีผลต่อการเข้าถึงชุมชนเดิมในจังหวัดนนทบุรี. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรม กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.
- มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. (2550). ตามรอยมรดกวัฒนธรรมจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น : มุมมองจากจิตรกรรมฝาผนัง. ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร:กรุงเทพฯ.
- มาลินี ดิลกวนิช. (2543). ระเบียบและละครในเอเชีย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวหน่วยที่ 1-8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2554). เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวไทยอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รุ่งทิพ ว่องปฏิการ. (2544). การท่องเที่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม. จุลสารการท่องเที่ยว. 20(1) : 18-37.
- วันทยา หนูแก้ว. (2550). เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่จังหวัดฉะเชิงเทรา : วันเดียวเที่ยวใกล้ กรุงเทพฯ. ปริญญาโท วท.ม. (การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วินิจ วีรยางกุล. (2533). การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- วรรณ วรชวานิช. (2539). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2529). **ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม**. จุลสารการท่องเที่ยว.
- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2546). **ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินต์ติ้ง.
- ศรีศักร วัลลิโภด. (2543). **ไทยน้อย ไทยใหญ่ ไทยสยาม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์เนศพรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). **โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครนายก**. เอกสารคู่มือประกอบการอบรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสถาบันฯ. อัดสำเนา.
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548). **โครงการศึกษาและกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2544). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- สมบัติ พลายน้อย. (2544). **เล่าเรื่องบางกอก**. กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). **นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- สิริภัทร์ โชติช่วง และคณะ. (2560). **การพัฒนาความรู้และทักษะผู้ประกอบการมะพร้าวสมุยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สุชุม เฉลยทรัพย์และคณะ (2556). **ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน** ให้ความสำคัญการท่องเที่ยวตามเส้นทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน: กรณีศึกษาประเทศไทย (เชียงราย/เชียงใหม่) สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (เชียงใหม่) สาธารณรัฐประชาชนจีน (เชียงรุ่ง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เวียงทอง หลวงพระบาง). สนับสนุนโดยสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรุมา เตพละกุล และธีระ สันเดชารักษ์. (2556). **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)**. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). **วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา พานิชยเวช และคณะ. (2560). **พัฒนาการเมืองสวรรคโลกและมรดกวัฒนธรรมชุมชนสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยเครือข่ายชุมชนคนสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย**. สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). **รายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2546 ของ สศช. เรื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานฯ.
- สำนักศิลปะและวัฒนธรรม. (2550). **การศึกษาองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนย่านกุฎีจีนและพื้นที่เกี่ยวข้อง เขตธนบุรี**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- อมรรัตน์ กนกแก้ว. (2549). **ความคิดเห็นของบุคลากร บริษัท สยามไคล์ จำกัด ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว**. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ : บริษัทอัลฟา มิเลินเนียม จำกัด.
- อุทัยรัตน์ ณ นคร และคณะ. (2558). **วิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดตราด** สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- Chapin, J.P. (1972). **Dictionary of Psychology**. Reaquine book.
- Edward Inskeep. (1999). **Environmental science : a systems approach ti sustainable development**. 5th ed. Belmont, CA: Wadsworth Pub.
- Godfrey, K.B.; & Clarke, J.R. (2000). **The Tourism Development Handbook : A Practical Approach to Planning and Marketing**. New York : Continuum.
- McIntosh, R.W. (1972). **Tourism : Principle Practices**. Ohio : Philosophies.
- Poplin, D.E. (1972). **Communities: A Survey of theories and methods of research**. New York : Macmillan.

- Rapoport, A. (1990). **System of activities and system of settings**. In **Domestic Architecture and the use of space : and interdisciplinary cross-cultural study**. Cambridge University press.
- Richards, G., and Willson, J. (2006). **Developing Creativity in Tourist Experiences: A Solution to the Serial Reproduction of Culture?** *Tourism Management* . 27: 1408-1413.
- Swart; & Var. (1976). **Managing Development in the Third World**. Boulder, Colorado; West View Press.
- UNESCO. (2006). **Toward Sustainable strategies for creative tourism**. Paper presented at the Planning Meeting for 2008 international Conference.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโครงการย่อยที่ 1

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)
เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี
เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่บ่งชี้ถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นเชิงประจักษ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล/ผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....
 อาชีพ/ตำแหน่ง.....
 ที่อยู่.....

 วันที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมจีน ในย่านฝั่งธนบุรี มีที่มาอย่างไร

.....

2. วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี (ความเชื่อ ประเพณี) มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาเป็น
 สิ่งดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

.....

3. วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี (ศิลปะการแสดง การละเล่น) มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

.....

.....

.....

4. วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี (ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม) มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

.....

.....

.....

5. วัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี (สินค้า อาหาร) มีอะไรบ้าง และสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

.....

.....

.....

6. แหล่งท่องเที่ยวใด ที่มีอัตลักษณ์อันโดดเด่นด้านวัฒนธรรมไทย-จีน (เขตคลองสาน เขตธนบุรี) และสามารถใช้เป็นพื้นที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ

.....

.....

.....

ประเด็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อยกระดับชุมชนย่านธนบุรี
เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง

ประเด็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่มนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี และจุดเน้นสำหรับการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แนวทางสนทนากลุ่ม

1. ย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรีและเขตคลองสาน) อะไรบ้าง ที่แสดงถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้าน วัฒนธรรมไทย-จีน

.....

.....

.....

2. องค์ความรู้ทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) มีการ สืบทอดองค์ความรู้ในรูปแบบใด และมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

3. พื้นที่ (ชุมชนวัดทองธรรมชาติ ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนวัดกัลยาณ์ ชุมชนศาลเจ้ากวนอู ชุมชน วัดอินทาราม ชุมชนตลาดพลู อื่นๆ) มีสินค้าทางวัฒนธรรมที่สำคัญอะไรบ้าง และมีที่มาที่ไป อย่างไร

.....

.....

.....

4. สถานที่ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ไດ สามารถพัฒนาศักยภาพให้เป็นจุดดึงดูด
สำหรับการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

5. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และภาครัฐ (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) เป็นอย่างไร และชุมชนมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมใด ที่ใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

.....

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโครงการย่อยที่ 2

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การจัดการคณะสิงโตและสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำเพื่อสอบถามความคิดเห็น และสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในการจัดการคณะเชิดสิงโต เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การจัดการคณะเชิดสิงโตและสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” โดยวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระบบและรูปแบบในการบริหารจัดการคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี 2) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ 3) เพื่อสร้างเครือข่ายคณะสิงโตและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีกรอบการสัมภาษณ์ 5 ประเด็นหลัก คือ ระบบและรูปแบบการบริหารจัดการคณะสิงโต แนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโต รูปแบบการแสดง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายคณะสิงโต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของท่าน

1. ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้ข้อมูล
2. ชื่อคณะ
3. ระยะเวลาตั้งแต่การก่อตั้งคณะ
4. ระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกคณะ
5. จำนวนสมาชิกในคณะ
6. รายได้ของคณะต่อเดือน
7. รายได้ของท่านจากการแสดงเชิดสิงโตต่อเดือน
8. วัน เดือน ปี ที่ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

ประเด็นที่ 1 คณะของท่านมีระบบและรูปแบบการบริหารจัดการคณะสิ่งใดอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 คณะของท่านมีแนวทางการบริหารจัดการคณะสิ่งใดอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 3 รูปแบบการแสดงของคณะท่านมีลักษณะอย่างไร มีการผสมผสานหรือพัฒนาการแสดงอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 4 ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาชมการแสดงของคณะสิ่งใดของท่าน ท่านจะมีกิจกรรมอะไรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 5 คณะสิงโตแต่ละคณะมีการทำงานร่วมกันอย่างไร และท่านคิดว่า ควรจะมีการสร้างเครือข่ายคณะสิงโตฟุ้งธนบุรีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1) ระบบและรูปแบบการบริหารจัดการคณะสิงโต

.....

.....

.....

.....

.....

2) แนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตให้มีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

3) รูปแบบการแสดง

.....

.....

.....

.....

.....

4) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

.....

5) การสร้างเครือข่ายคณะสิงโต

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโครงการย่อยที่ 3

แบบสอบถาม (Questionnaire)

โครงการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ ตามความเป็นจริงโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสี่เหลี่ยม หรือเติมคำลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางวิชาการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ประกอบการวิจัยเท่านั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 1. 15 – 25 ปี

☐ 2. 26 – 35 ปี

☐ 3. 36 – 45 ปี

☐ 4. 46 – 55 ปี

☐ 5. 56 – 65 ปี

☐ ตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป

3. การศึกษาสูงสุด

☐ 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา

☐ 2. มัธยมศึกษา/ปวช.

☐ 3. อนุปริญญา/ปวส.

☐ 4. ปริญญาตรี

☐ 5. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

☐ 1. นักเรียน/นักศึกษา	☐ 2. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ 3. พนักงานบริษัท	☐ 4. ค้าขาย
☐ 5. รับจ้าง	☐ 6. ธุรกิจส่วนตัว
☐ 7. อื่น ๆ โปรดระบุ.....	

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามทุกข้อโดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ลักษณะทางกายภาพ					
1.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 คุณภาพของถนน ตรอก ซอย และคูคลองน้ำที่สามารถใช้ได้ตลอดปี					
1.2 ความหลากหลายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเดินทางโดยรถสาธารณะ และรถส่วนบุคคล (รถเมล์ รถแท็กซี่ รถรับจ้าง รถยนต์ รถสามล้อ รถจักรยาน เรือยนต์ อื่นๆ)					
1.3 ความปลอดภัยในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1.4 ความชัดเจนและแสงสว่างของป้ายบอกเส้นทาง					
2.ความเหมาะสมและความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว					
2.1 แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่าเชิงการศึกษา และการสืบค้นข้อมูล					
2.2 แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งดึงดูดใจที่หลากหลายทั้งด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ องค์กรความรู้ท้องถิ่น อาหาร และผลิตภัณฑ์ชุมชน					
2.3 แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและ					

เป็นแหล่งอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม					
คุณภาพสิ่งแวดล้อม					
1. การจัดการ					
1.1 มลภาวะด้านเสียง เช่น เสียงยานพาหนะ เรือยนต์ รถยนต์ เครื่องจักร					
1.2 ขยะมูลฝอย เช่น มีถังขยะเพียงพอ มีการแยก ขยะ และกำจัดอย่างถูกวิธี					
1.3 อากาศปราศจากฝุ่น ควัน และกลิ่นเหม็น					
2. การปลูกฝังจิตสำนึกในชุมชน					
2.1 มีการให้ความรู้ ความเข้าใจการรักษาสิ่งแวดล้อม					
2.2 มีป้ายสัญลักษณ์ที่ชัดเจน เช่น จุดทิ้งขยะ ห้องน้ำ และการรักษาความสะอาด					
2.3 ให้ความรู้ความเข้าใจกับนักเรียน และเยาวชน ในชุมชนให้มีสำนึกร่วมและจิตสาธารณะ					
เศรษฐกิจและสังคม					
1. การมีส่วนร่วมในชุมชน					
1.1 คนในชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม					
1.2 คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารชุมชน					
1.3 ชุมชนเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เข้ามามีบทบาทในชุมชน					
2. มูลค่าของแหล่งท่องเที่ยว					
2.1 คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน					
2.2 คนในชุมชนมีรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว					
2.3 แหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างอาชีพให้กับคน ในชุมชน					
3. ความเข้มแข็งของชุมชน					
3.1 ชุมชนห่างไกลยาเสพติด					
3.2 ชุมชนมีความสงบ ปลอดภัย และน่าอยู่					
3.3 ชุมชนเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
ศิลปวัฒนธรรม					

1. แหล่งท่องเที่ยวมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และ ความเป็นมายาวนาน					
2. แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น					
3. แหล่งท่องเที่ยวมีความกลมกลืนกับวิถีชีวิตของ คนในชุมชน					
4. ชุมชนเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เข้ามาเรียนรู้ วิถีชีวิต ประเพณี ศิลปะการแสดงในท้องถิ่นด้วย ความยินดี					
<u>การบริหารและการจัดการ</u>					
1.ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน					
1.1 มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอและทั่วถึง (เจ้าหน้าที่ ตำรวจ อาสาสมัคร หน่วยกู้ภัย)					
1.2 มีการติดตั้งป้ายและสัญญาณเตือนที่ชัดเจน					
1.3 มีโรงพยาบาลใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวและมี อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นเตรียมพร้อมไว้ใน แหล่งท่องเที่ยว					
2.การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก					
2.1 แหล่งท่องเที่ยวมีป้ายข้อมูลที่ชัดเจน และสามารถ เข้าใจง่าย					
2.2 มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ (ห้องน้ำ ร้านอาหาร สัญญาณอินเทอร์เน็ต ลานจอดรถ)					
2.3 มีการจัดการด้านการจราจรอย่างมีระบบ					

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี
คำชี้แจง ท่านมีแนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี
 ดังต่อไปนี้ในระดับใด โปรดใส่เครื่องหมายถูก ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับความต้องการของท่าน

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 ภูมิทัศน์ของย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) เหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์					
1.2 ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์					
1.3 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ที่มีความสวยงาม (ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าเกียนอันเกง วัดกัลยาณ์ บ้านลี้ 1919)					
1.4 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของย่านฝั่งธนบุรี (วัดอินทาราม บ้านลี้ 1919)					
1.5 แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และเทศกาลประเพณีที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ (ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าเกียนอันเกง)					
2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว					
2.1 เส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว					
2.2 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ลักษณะถนน พาหนะ ระยะทาง ป้ายบอกทาง)					

2.3 สิ่งอำนวยความสะดวก (สาธารณูปโภค ถึงขยะ การกำจัดขยะ ที่จอดรถ ท่าเทียบเรือ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ห้องน้ำ สุขา การดูแลความปลอดภัย)					
2.4 สภาพแวดล้อม (สภาพทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม มลภาวะ)					
2.5 เส้นทางท่องเที่ยวมีความปลอดภัย					
3. กิจกรรมท่องเที่ยว					
3.1 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักท่องเที่ยวที่สื่อความหมายท้องถิ่นเพื่อให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (เขตนบุรี เขตคลองสาน)					
3.2 มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อที่มีต่อชุมชน (เขตนบุรี เขตคลองสาน)					
3.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน (เขตนบุรี เขตคลองสาน)					
3.4 จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี (เขตนบุรี เขตคลองสาน)					
3.5 จัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว(เขตนบุรี เขตคลองสาน)					
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน					
4.1 กำหนดให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์					
4.2 สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบต่อ แหล่งท่องเที่ยว					
4.3 จัดอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชน					
4.4 ส่งเสริมให้เยาวชนและนักเรียนมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน (นักสื่อความหมายท้องถิ่น/มัคคุเทศก์น้อย)					
4.5 มีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และอาหาร					

ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง					
5. การจัดการด้านการท่องเที่ยว					
5.1 จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว					
5.2 ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทาง เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เข้าถึงได้ง่าย สะดวก และมีการ จัดการด้านจราจรอย่างมีระบบ					
5.3 จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้าง พื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ตู้โทรศัพท์) ให้เพียงพอ กับจำนวนนักท่องเที่ยว					
5.4 มีมาตรการในการดูแลความปลอดภัยภายใน แหล่งท่องเที่ยว					
5.5 สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่าน ฝั่งธนบุรี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เชิงสร้างสรรค์					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน
ย่านฝั่งธนบุรี (เขตคลองสาน เขตธนบุรี) หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสำรวจ

โครงการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ 2 สภาพทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจของชุมชน (เขตธนบุรี
เขตคลองสาน)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงกายภาพและบริบทเชิงพื้นที่ของชุมชนเขต
ธนบุรี และเขตคลองสาน ขอความกรุณาตอบแบบสำรวจนี้ตามความเป็นจริงโดยใส่เครื่องหมาย ✓
ลงในช่องสี่เหลี่ยม หรือเติมคำลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสำรวจ ซึ่งจะ
นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางวิชาการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ประกอบการวิจัยเท่านั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 1. 15 – 25 ปี

☐ 2. 26 – 35 ปี

☐ 3. 36 – 45 ปี

☐ 4. 46 – 55 ปี

☐ 5. 56 – 65 ปี

☐ ตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป

3. การศึกษาสูงสุด

☐ 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา

☐ 2. มัธยมศึกษา/ปวช.

☐ 3. อนุปริญญา/ปวส.

☐ 4. ปริญญาตรี

☐ 5. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

☐ 1. นักเรียน/นักศึกษา

☐ 2. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ 3. พนักงานบริษัท

☐ 4. ค้าขาย

☐ 5. รับจ้าง

☐ 6. ธุรกิจส่วนตัว

☐ 7. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 สภาพทางกายภาพ สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน (เขตธนบุรี เขตคลองสาน)

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามทุกข้อโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
สภาพทางกายภาพ					
<u>1. การเข้าถึง</u>					
1.1 การเดินทางสัญจรทางบกของคนในชุมชน มากนัก้อย ในระดับใด (เดิน รถ จักรยาน)					
1.2 การเดินทางสัญจรทางน้ำของคนในชุมชน มากนัก้อย ในระดับใด (เรือ)					
1.3 การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารในชุมชน เพื่อกิจการส่วนบุคคลมีมากนัก้อย ในระดับใด					
1.3 สิ่งปลูกสร้างในชุมชนมีความหนาแน่น มากนัก้อย ในระดับใด (ตึก อาคาร)					
1.4 การมีเส้นทางคมนาคมที่หลากหลาย สะดวก รวดเร็ว มากน้อย ในระดับใด (รถไฟฟ้า ทางด่วน)					
1.5 การจัดรถเช่าโดยสารขนาดเล็กมีไว้บริการ มากนัก้อย ในระดับใด (สามล้อ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง แท็กซี่)					
<u>2. การใช้พื้นที่</u>					
2.1 พื้นที่ในชุมชนสามารถรองรับกิจกรรมของ กลุ่มคนได้มากนัก้อย ในระดับใด					
2.2 พื้นที่ในชุมชนมีลักษณะการเชื่อมต่อทางสายตา ในระดับใด (ถนนสายหลัก ตรอก ซอย)					
2.3 พื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนมีมากนัก้อย					

ในระดับใด					
2.4 พื้นที่ในชุมชนสะท้อนเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะถิ่น ในระดับใด (วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี)					
2.5 ชุมชนมีการจัดการพื้นที่การใช้สอยให้เกิดความหลากหลาย มากน้อย ในระดับใด					
<u>3. การเปลี่ยนแปลงและปัญหา</u>					
3.1 ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ มากน้อย ในระดับใด (การสัญจร ระยะทาง สิ่งปลูกสร้าง)					
3.2 ชุมชนมีการย้ายถิ่นฐาน มากน้อย ในระดับใด (กลุ่มคนเก่า กลุ่มคนใหม่)					
3.3 ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมือง ในระดับใด					
3.4 ชุมชนมีปัญหาเรื่องยาเสพติด ในระดับใด					
3.5 ชุมชนมีปัญหาความแออัด ในระดับใด					
<u>สภาพทางสังคม</u>					
<u>1. สังคมและวัฒนธรรม</u>					
1.1 คนในชุมชนมีการถ่ายทอดด้านวัฒนธรรม ไทย-จีน ในระดับใด (ความคิด ความเชื่อ ประเพณี ภาษาพูด)					
1.2 คนในชุมชนมีการสืบทอดศิลปะการแสดงจากรุ่นสู่รุ่น ในระดับใด (สิงโต มังกร)					
1.3 คนในชุมชนมีภูมิหลังทางเชื้อชาติ ชาติพันธุ์จีน ที่ส่งผลต่อทัศนคติของคนในชุมชน ในระดับใด					
1.4 คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น มากน้อย ในระดับใด					
1.5 ชุมชนมีความเหลื่อมล้ำทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มากน้อย ในระดับใด					
<u>2. กิจกรรม</u>					
2.1 คนในชุมชนประกอบกิจกรรมเชิงธุรกิจ ในระดับใด (กิจกรรมการผลิตสินค้า การบริการต่าง ๆ)					

2.2 คนในชุมชนประกอบกิจกรรมเชิงสถาบัน ในระดับใด (กิจกรรมที่เกิดจากการรวมกลุ่มภายในชุมชน เช่น กิจกรรมการพัฒนาชุมชน)					
2.3 คนในชุมชนประกอบกิจกรรมพื้นฐาน และ กิจกรรมเฉพาะกลุ่ม ในระดับใด (กิจกรรมใน ชีวิตประจำวัน กิจกรรมพบปะสังสรรค์ กิจกรรม นันทนาการ)					
2.4 คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การท่องเที่ยว มากน้อย ในระดับใด					
สภาพทางเศรษฐกิจ					
<u>1. ด้านประชากร</u>					
1.1 ความหนาแน่นของประชากรในชุมชน มากน้อย ในระดับใด					
1.2 คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน มากน้อย ในระดับใด					
1.3 ผู้สูงวัยในชุมชน มากน้อย ในระดับใด					
1.4 สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวในชุมชนมี ฐานะความยากจน มากน้อย ในระดับใด					
<u>2. ด้านการประกอบอาชีพ</u>					
2.1 ชุมชนมีภาวะการว่างงาน มากน้อย ในระดับใด					
2.2 คนในชุมชนประกอบอาชีพอิสระ มากน้อย ในระดับใด (นักแสดง-นักดนตรี คณะสิงโต ธุรกิจการ แสดง ออกาโน)					
2.3 คนในชุมชนประกอบอาชีพค้าขายในพื้นที่ โดยรอบ มากน้อย ในระดับใด (รอบวัด บริเวณริมน้ำ ตลาดสด แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน)					
2.4 เด็ก นักเรียน และเยาวชนในชุมชนประกอบ อาชีพเสริม มากน้อย ในระดับใด (นักแสดง และนักดนตรี คณะสิงโต มังกร)					
<u>3. ด้านรายได้</u>					
3.1 คนในชุมชนมีรายได้จากแหล่งท่องเที่ยวของ					

ชุมชน มากน้อย ในระดับใด					
3.2 คนในชุมชนมีรายได้จากการจัดงาน ด้านวัฒนธรรมประเพณีตามเทศกาล มากน้อย ในระดับใด (งานประจำปีวัด งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานออกาโน)					
3.3 เด็ก นักเรียน และเยาวชน มีรายได้เสริมจาก การท่องเที่ยว มากน้อย ในระดับใด					
3.4 ชุมชนมีร้านขายของ และร้านจำหน่ายผลผลิต ท้องถิ่น มากน้อย ในระดับใด					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล/ผู้ประกอบการ

ชื่อ.....นามสกุล.....

อาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ.....

ที่ตั้ง/บริษัท.....

วันที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2

1. แนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวมีความสนใจการท่องเที่ยวในรูปแบบใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร (ย่านฝั่งธนบุรี) เป็นนักท่องเที่ยวชาติใด และมีความต้องการท่องเที่ยวในลักษณะใด อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ปัจจัยอะไร ที่สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน)

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่า แหล่งท่องเที่ยวใดในชุมชนของท่าน (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) มีชื่อเสียงโดดเด่นเป็นที่รู้จักในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่า กิจกรรมประเภทใด (วัฒนธรรมไทย-จีน) ที่สามารถนำมาเป็นกิจกรรมในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ให้กับย่านฝั่งธนบุรี

.....

.....

.....

.....

6. นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบการท่องเที่ยวที่สัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว ได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

7. อะไรที่เป็นสาเหตุ ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งไทย และต่างชาติ ไม่พึงพอใจในมาท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี

.....

.....

.....

.....

8. การท่องเที่ยวไทยในอนาคต ท่านคิดว่า นักท่องเที่ยวจะเปลี่ยนแปลงความคิดด้านการท่องเที่ยวไปไหนทิศทางไหน และอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี (เขตคลองสาน เขตธนบุรี) หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ประเด็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีนในย่านฝั่งธนบุรี
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง

ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นกำหนดพื้นที่ของจุดท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แนวทางสนทนากลุ่ม

1. การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร และอะไรบ้าง ที่ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเขต สภาวัฒนธรรมเขต สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) และหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่

.....

.....

.....

.....

2. ความพร้อมและขีดความสามารถของชุมชนในการพัฒนาจุดท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) ท่านคิดว่า ชุมชนใด มีความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และมีขีดความสามารถในการพัฒนาเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. กรุงเทพมหานคร ผังธนบุรี โดยเฉพาะในเขตธนบุรี และเขตคลองสาน มีลักษณะของทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถจัดทำเส้นทางได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ท่านคิดว่า ในการจัดทำเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยว ควรเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใด ที่สามารถใช้ส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

.....

.....

.....

4. ความเป็นไปได้ในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านผังธนบุรี (เขตธนบุรี เขตคลองสาน) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ท่านคิดว่า องค์ประกอบของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวม ทั้งทางกายภาพและเชิงพื้นที่ของชุมชน มีปัญหาต่อการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมา
และผลที่ได้รับตลอดโครงการ

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมา
และผลที่ได้รับตลอดโครงการ**

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
1. เพื่อพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว วัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยการจัดการความรู้ และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม	1. สนทนากลุ่มร่วมกับผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรมจีนศึกษา และผู้มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่อหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน พร้อมทั้งร่วมกำหนดพื้นที่และสินค้าทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ที่สามารถเป็นจุดเน้นในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม	1. ดำเนินการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรมจีนศึกษา และผู้มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่อหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย-จีน พร้อมทั้งร่วมกำหนดพื้นที่และสินค้าทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทย-จีน ที่สามารถเป็นจุดเน้นในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม	1. องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน 4 ด้าน เป็นข้อมูลเชิงลึกที่ผ่านการตรวจทานความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านที่เป็นที่ยอมรับในพื้นที่และวงวิชาการ สามารถนำไปใช้อ้างอิงในทางวิชาการ และสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
	2. สัมภาษณ์เชิงลึกกับปราชญ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมฝั่งธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน และประธานชุมชน เพื่อหาความถูกต้องและความชัดเจนของข้อมูลทาง	2. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับปราชญ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมฝั่งธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจีน และประธานชุมชน เพื่อหา	2. เอกสารชุดความรู้ทางวัฒนธรรมไทย-จีน สำหรับเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการศึกษาให้กับหน่วยงานทางการศึกษาในเขตพื้นที่จำนวน 8 ชุด
			3. แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
	วัฒนธรรมที่บ่งชี้ถึงอัตลักษณ์ อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรม ไทย-จีน เชิงประจักษ์ 3. จัดทำ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ครอบคลุม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร	ความถูกต้องและความชัดเจนของข้อมูลทางวัฒนธรรมที่บ่งชี้ถึงอัตลักษณ์อันโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรม ไทย-จีน เชิงประจักษ์ 3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก 4. ดำเนินการจัดทำ (KM) ทางวัฒนธรรมไทย-จีน ครอบคลุม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านสินค้าและอาหาร	
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมด้านการจัดการด้วยการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน	1. เก็บข้อมูลคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี 2. สัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มร่วมกับหัวหน้าคณะนักดนตรีและนักแสดง	1. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อศึกษาโครงสร้างการบริหารจัดการทั้ง 19 คณะ 2. ดำเนินการ	1. คณะสิงโตมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการคณะอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ 2. คณะสิงโตได้ร่วมกัน

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
(สิงโต)	ของคณะสิงโต 3. ถอดบทเรียนการบริหารจัดการคณะสิงโตที่มีการบริหารจัดการที่ดี (best practice) และมีชื่อเสียงระดับประเทศ 4. จัดทำคู่มือประกอบการอบรมเรื่องการบริหารจัดการคณะสิงโต 5. จัดทำเกณฑ์การประเมินในการคัดเลือกคณะสิงโตมาอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการ 6. อบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการให้กับผู้แทนคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี 7. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการการสร้างเครือข่ายคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี และออกแบบกิจกรรมการ	สัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มร่วมกับหัวหน้าคณะนักดนตรีและนักแสดงของคณะสิงโต เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการบริหารจัดการคณะสิงโต 3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเพื่อหาโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดีคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี 4. ดำเนินการถอดบทเรียนการบริหารจัดการคณะสิงโตที่มีการบริหารจัดการที่ดี (best practice) และมีชื่อเสียงระดับประเทศ 5. ดำเนินการจัดทำคู่มือประกอบการอบรมเรื่องการบริหารจัดการคณะสิงโต	วางแผนด้านการบริหารจัดการคณะสิงโตให้มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ และได้ได้กิจกรรมจากคณะสิงโตใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3. เครือข่ายคณะสิงโตมีโครงสร้างการบริหารมีเป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน 4. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตที่เกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
	ห้องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	6. ดำเนินการจัดทำเกณฑ์การประเมินในการคัดเลือกคณะสิ่งโตมาอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการ 7. ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการให้กับผู้แทนคณะสิ่งโตในย่านฝั่งธนบุรี 8. ดำเนินการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการการสร้างเครือข่ายคณะสิ่งโตในย่านฝั่งธนบุรี และออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	
3. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยการจัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย	1. สนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้แทนจากสำนักงานเขต ผู้แทนจากสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ผู้แทนจากสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ประธานแขวง และประธาน	1. ดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้แทนจากสำนักงานเขต ผู้แทนจากสภาวัฒนธรรมเขตธนบุรี ผู้แทนจากสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ประธาน	1. นักสื่อความหมายท้องถิ่นที่เป็นเยาวชนและนักเรียนจากชุมชนในย่านฝั่งธนบุรี จำนวน 15 คน โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกจากเยาวชนและนักเรียนจาก 15 ชุมชน

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
	ชุมชน 2. สัมภาษณ์ (In-depth Interview) ความต้องการของนักท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว 3. ทดสอบความเหมาะสมของเส้นทางผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบเดี่ยวและกลุ่มและปรับปรุงเส้นทางให้เกิดความเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 4. อบรมเยาวชนและนักเรียนเป็นนักสื่อความหมายท้องถิ่นทั้งนี้ในการคัดเลือกผู้ฝึกอบรมใช้แนวคิดมัคคุเทศก์ประกอบ 5. จัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์	แขวง และประธานชุมชน ในประเด็นที่ 1 การกำหนดพื้นที่ของจุดท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี (เขตธนบุรีและเขตคลองสาน) ประเด็นที่ 2 เรื่องเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย-จีน 2. ดำเนินการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ความต้องการของนักท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว 3. วิเคราะห์แผนที่เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี 4. ดำเนินการทดสอบความเหมาะสมของเส้นทางผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวด้วยตนเอง	2. ฐานข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อมัลติมีเดียที่สแกนบาร์โค้ดสองมิติจำนวน 1 ชุด 4 ด้านและประเพณี ด้านศิลปะการแสดงและการละเล่น ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมด้านสินค้าและอาหารประกอบด้วย ด้านความเชื่อ 3. คู่มือท่องเที่ยวในรูปแบบเอกสารรูปเล่มจำนวน 200 เล่ม และแผ่นพับ จำนวน 200 ฉบับ มอบให้กับสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (สวท.) กรุงเทพมหานคร และผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
	ส่งเสริมภาพลักษณ์การ ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ให้กับชุมชน ในย่าน ฝั่งธนบุรี	แบบเดี่ยวและกลุ่ม และปรับปรุงเส้นทาง ให้เกิดความเหมาะสม กับความต้องการของ นักท่องเที่ยว 5. ดำเนินการจัดอบรม เยาวชนและนักเรียน เป็นนักร้องความหมาย ท้องถิ่น ทั้งนี้ในการ คัดเลือกผู้ฝึกอบรมใช้ แนวคิดมัลติเทค ประกอบ 6. ดำเนินการจัด นิทรรศการ ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม ภาพลักษณ์การ ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ให้กับชุมชน ในย่านฝั่งธนบุรี	
4. เพื่อจัดทำ ข้อเสนอแนะเชิง นโยบายในการพัฒนา ฐานทรัพยากรการ ท่องเที่ยวด้วย วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อ สร้างความเข้มแข็งด้าน การท่องเที่ยวในย่านฝั่ง	1. ร่างข้อเสนอเชิง นโยบายในการพัฒนา ฐานทรัพยากรการ ท่องเที่ยวด้วย วัฒนธรรมไทย-จีน ใน ย่านฝั่งธนบุรี สู่การ ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์	1. จัดทำร่างข้อเสนอ เชิงนโยบายในการ พัฒนาฐานทรัพยากร การท่องเที่ยวด้วย วัฒนธรรมไทย-จีน ใน ย่านฝั่งธนบุรี สู่การ ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์	1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย ในการพัฒนาฐาน ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวด้วย วัฒนธรรมไทย-จีน ใน ย่านฝั่งธนบุรี สู่การ ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ ให้กับ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
ธนบุรีสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	2. ประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	2. จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3. วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมไทย-จีน ในย่านฝั่งธนบุรี สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน

ภาคผนวก จ

ประมวลภาพการดำเนินงานวิจัยในรอบ 12 เดือน

การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2562

ภาพผนวก จ.1 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 1)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562

ภาพผนวก จ.2 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 2)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2562

ภาพผนวก จ.3 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 3)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562

ภาพผนวก จ.4 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 4)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562

ภาพผนวก จ.5 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 5)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2562

ภาพผนวก จ.6 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 6)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2562

ภาพผนวก จ.7 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 7)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2562

ภาพผนวก จ.8 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 8)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2562

ภาพผนวก จ.9 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 9)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2562

ภาพผนวก จ.10 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 10)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพผนวก จ.11 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 11)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2562

ภาพผนวก จ.12 การประชุมนักวิจัยร่วมกับโครงการย่อยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (เดือนที่ 12)

การสนทนากลุ่ม (Focus) Group

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562
ภาพผนวก จ.13 การสนทนากลุ่ม (Focus) Group

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562
ภาพผนวก จ.14 อาจารย์ธีรนนท์ ช่างพิชิต ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562
ภาพจ.15 อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562
ภาพผนวก จ.16 รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรวิชศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

ภาพผนวก จ.17 คุณอาภรณ์ กุลวัฒน์โท ประธานสภาวัฒนธรรม เขตคลองสาน ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

ภาพผนวก จ.18 คุณพรณี จันทร์สมวงษ์ รองประธานสภาวัฒนธรรม เขตธนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

ภาพผนวก จ.19 ผู้แทนประธานชุมชน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

ภาพผนวก จ.20 ถ่ายรูปหมู่ร่วมกัน

เข้าร่วมประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2562

ภาพผนวก จ21 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM) ด้านความเชื่อและประเพณี ณ ศาลเจ้ากวนอู

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562

ภาพผนวก จ.22 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM) ด้านสถาปัตยกรรม ณ ล้ง 1919

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562

ภาพผนวก จ.23 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM) ด้านศิลปะการแสดง ณ วัดอินทาราม

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2562

ภาพผนวก จ.24 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมการจัดการเรียนรู้ (KM) ด้านสินค้าและอาหาร
ณ วัดอินทาราม

ศึกษาดูงานคณะมังกรและสิงโต จังหวัดนครสวรรค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2562

ภาพผนวกจ.25 เข้าร่วมสังเกตการณ์การศึกษาดูงานคณะมังกรและสิงโต จังหวัดนครสวรรค์

ทดสอบเส้นทาง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2562

ภาพผนวก จ.26 ทดสอบเส้นทาง สายศาลเจ้ากวนอู-ศาลเจ้าแม่อาเหนียว

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2562

ภาพผนวก จ.27 ทดสอบเส้นทาง สายศาลเจ้าเกียนอันเกง- ตลาดพลู

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2562

ภาพผนวก จ.28 ทดสอบเส้นทาง สายทำน้ำวัดอรุณ-ทำน้ำตลาดพลู

การอบรมนักร้องความหมายท้องถิ่น

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม -3 สิงหาคม 2562

ภาพผนวก จ.29 การอบรมนักร้องความหมายท้องถิ่น (ภาคทฤษฎี)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2562

ภาพผนวก จ.30 การอบรมนักร้องความหมายท้องถิ่น (ภาคสนาม)

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

ภาพผนวก จ.31 กิจกรรมส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน ย่านฝั่งธนบุรี

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

ภาพผนวก จ.32 มอบคู่มือท่องเที่ยวและแผ่นพับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-จีน
ย่านฝั่งธนบุรี ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

ภาพผนวก จ.33 ชมนิทรรศการและชิมอาหารและเครื่องดื่มในงาน

ภาคผนวก จ
แผนภาพและแผนที่เส้นทาง

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562

ภาพผนวก ฉ.1 เส้นทาง สายศาลเจ้ากวนอู-ศาลเจ้าแม่อาเหนียว

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562

ภาพผนวก จ.2 เส้นทาง สายศาลเจ้าเก็กมอฮึง- ตลาดพลู

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562

ภาพผนวก ฉ.3 เส้นทาง สายทำน้ำวัดอรุณ-ทำน้ำตลาดพลู

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562

ภาพผนวก ฉ.4 เส้นทางรวม 3 สาย

ที่มา : จัดทำเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562

ภาพผนวก ฉ.5 แผนที่ปักหมุด